

Delavska enotnost

Glasilno Zveze sindikatov Slovenije

Glavni urednik Dušan Gačnik
Odgovorni urednik Franček Kavčič

Ljubljana, 8. december 1983

Letnik 42, številka 48, cena 10 din

Razmišljanje ob sveči

Vsaj kdo si te dni mane roke — svečarji, prodajalci baterij, plinskih svetilk in petrolejk. Ti izdelki so hkrati s petrolejem pravcata redkost, in to draga. Je res kriva suša pa mrzli dnevi? Komajda, če vemo, da smo po naložbah v energetiko na repu Evrope. Še tistih dinarčkov, kar smo jih napravili skupaj, nismo znali vložiti smotno, začete naložbe smo vlekli... Odgovorni tovariši, ki so posegali v samoupravno dogovarjanje o cenah energije, čes, tako štiti smo standard, že obračajo ploščo. Kar čez noč poslušamo modre besede o energiji, ki je blago in mora torej imeti ekonomsko ceno. Saj bi se končno lahko naivno spraševali o odgovornosti, se zamislili nad tako popularnimi izjavami o »odstopu kot normalni instituciji« pa kaj, ko bi nas to morda še pogrelo, svetiti pa gotovo ne more.

Bodimo raje stvarni. Stvarnost pa so korenite redukcije po vsej državi, ki tolčejo od gospodinjstev do industrije. Lajšamo jih deloma z uvozom, ki pa ga bo treba vrniti z elektriko ali z devizami. Za eno in drugo je veliko vprašanje, od kod bomo jemali.

V Sloveniji smo res na boljšem, redukcije smo šele začeli okušati. Smo se pač malček prej streznili, malo bolje organizirali, več vlagali in sovlagali. Naša dnevna poraba je približno 29 milijonov kilovatnih ur, z nekaj manj kot poldrugim milijonom pa smo priskočili na pomoč drugim republikam in pokrajinam. Da bi za to pomoč kurili svoj premog, ne gre, premalo ga imamo. Iz Kolubare dobivamo komajda polovico domenjenih količin in pomagamo si z dragim sovjetskim premogom. Deponije usihajo, termoelektrarne in sploh vsi elektroenergetski objekti so obremenjeni do skrajnosti. Ne gre drugače, kot da količino, s katero (res po ekonomski ceni) pomagamo, privarčujemo. Kjer in kadar nam to ne bo uspelo, bo prišlo kajpak do izklapljanj po določenem razporedu. Rešitev, ki to sploh ni, pač pa dandanes izhod in dolgoročno nujna navada, je le — VARČEVA-NJE. Zdaj ne gre več za vzgajanje, za vcepljanje zavesti o nujnosti smotrne rabe energije. Gre enostavno za razpotje, ali privarčujemo 10 odstotkov, ali pa bomo toliko in toliko ur, dni brez elektrike. Odločitev med edinima dvema možnostima pač ne bi smela biti težka. *Ciril Brajer*

Praznik republike so delavci Verige iz Lesc dočakali z novimi delovnimi pridobitvami. Odprli so novo galvaniko, sodobno čistilno napravo in skladišče goriv in maziv. Vse to je opremljeno z najsodobnejšimi stroji, kar bo znatno povečalo dosedanje proizvodnje. Samo skozi galvaniko bo namesto dosedanjih 2200 ton slo 3300 ton izdelkov letno. Da o bistveno izboljšanih delovnih razmerah niti ne govorimo.

Novi objekti so le delček razvojnega načrta, ki ga v Verigi zadnje desetletje izpolnjujejo, ki pa seveda še ni popoln. Ena prvih naložb bo ureditev tehnološke vode. Sprostili je bodo namreč 2500 kubičnih metrov, kolikor jih zdaj vsak dan vzamejo iz vodovoda. Za to investicijo širšega pomena pa povsod nekako ne najdejo pravega razumevanja.

V zadnjem času se Verigi na široko odpirajo vrata za izvoz. Posebno avtomobilskih snežnih verig bi na tuje tržišče v tem hipu lahko prodali skoraj neomejeno količino. Sicer pa več kot 30 odstotkov proizvodnje izvozijo. Ker pa so tuji kupci zelo natančni glede kakovosti, je tolikšen izvoz zgovoren dokaz o popolnosti njihovih izdelkov. *Andrej Agnič*



Kaj o tem menite vi?

Razpravljali na problemski konferenci o izvozu so se strinjali, da se mora naše gospodarstvo na enakopravnejši podlagi vključevati v mednarodne ekonomske tokove. To pa z drugimi besedami pomeni, da moramo izvoziti veliko več izdelkov kot doslej, če hočemo uravnovežiti zunanjetrgovinsko bilanco in zmanjšati uvozno, tehnološko in finančno odvisnost od tujine. Res je sicer, da svetovna gospodarska kriza našim izvoznim načrtom ni naklonjena, toda za gospodarski in družbeni napredek ni druge možnosti, kot da povečamo sila skromni jugoslovanski delež v skupnem svetovnem izvozu.

Kako se uveljaviti na mednarodnem trgu, je vprašanje, ki si ga zastavljajo razvita in nerazvita gospodarstva. Konkurenčni boj se namreč vse bolj ostri in povečujevanje izvoznih zaslužkov je vse bolj usodno odvisno od kakovosti izdelkov in deleža lastnega znanja in tehnologije v njihovi sestavi. Tehnološka odvisnost od tujine in zanemarjanje razvoja lastnega znanja in ustvarjalnih sposobnosti znanstvenikov, tehnologov, delavcev in drugih nas torej potiska v položaj prešibke konkurenčne sposobnosti, ki ga moramo čimprej preseči. Nobena dvoma ne bi smelo biti, da smo to sposobni, še zlasti v tistih industrijskih panogah, ki niso povsem izgubile stika z razvojem najsodobnejše tehnologije v svetu in ki imajo lastne znanstvenoraziskovalne laboratorije.

Toda vse to ni dovolj. Kot je bilo slišati na konferenci, je precejšen del opreme slovenske industrije tako izrabljen, da vse težje prodirajo na tuje in zaradi naraščanja proizvodnih stroškov iztržijo z izvozom vse manj deviz. Marsik je bi že zdavnaj začel zbirati devize za nakup nove opreme, če jim jih država ne bi pobrala in oteževala uvoz nujne opreme s preštevilnimi predpisi in dovoljenji. Zato sprašujemo Republiški komite za mednarodno sodelovanje, kako se namerava lotiti tega problema v prihodnjem letu, ko naj bi slovensko gospodarstvo ponovno pomembno prispevalo k povečevanju jugoslovanskega konvertibilnega izvoza?

Za uredništvo
Emil Lah

IZ VSEBINE:

Stran 3
O novih predpisih v zdravstvenem in invalidskem zavarovanju

Stran 6
Od kod vedrogledost Jožeta Smoleta
Križa kot spodbuda

Stran 10
Marjan Orožen na udarniški akciji velenjskih rudarjev
Cilj: 5 milijonov ton premoga

Stran 11
Podpredsednica slovenskih sindikatov o vtiših iz Iraka
Klobuk dol pred delovnimi dosežki

Stran 12
Pozivi za mir
Ne gre več le za politično vprašanje, temveč za obstoj človeštva

Recimo bobu bob

Delegatski sistem je temeljna in nujna sestavina našega političnega sistema, prav z njim uveljavljamo oblast delavcev in delovnih ljudi z delom in njegovimi rezultati, ter neposredne demokratične odnose med ljudmi v vsej družbi. Delavci in delovni ljudje samoupravljamo neposredno z osebnim izrekanjem v tozidih in krajevnih skupnostih, odločanje poverjamo tudi delegatom, ki jih pošiljamo v delavske svete, skupščine družbenopolitičnih in samoupravnih interesnih skupnosti. Teško bi bilo razložiti in na kratko zapisati celotno vsebino delegatskih odnosov, kakšen naj bi bil odnos med vsebino delegatskih odločitev (posledicami zakonov, sklepov, odlokov, resolucij) in neposrednimi interesi delavcev, ki prek delegatov sprejemajo te odločitve. Gre zlasti za trdno zvezo med objektivnimi možnostmi, potrebami, željami delovnih ljudi in odločitvami, ki jih sprejemamo v skupnem in splošnem interesu občine, republike ali federacije.

V zadnjem času nekateri pravijo, da to sovpadajo z obdobjem, ko smo se domenili za stabilizacijsko ravnanje, pa se vedno pogosteje oddaljujemo od sprejetih političnih načel. Tako v tozidih in delovnih organizacijah poslovodni in strokovni vodje trdijo, da za samoupravljanje ni več časa in pod krinko stabilizacije vsiljujejo delavskim svetom in delavcem marsikaj, kar ni v skladu s samoupravljanjem in družbenoekonomskimi odnosi. V delegatskih skupščinah pa smo priče zaupnim in strogo zaupnim gradivom, ki jih delegati dobivajo na klop ter o njih formalno odločajo, ne da bi lahko spoznali njihovo vsebino, kaj šele, da bi se posvetovali s svojo delegatsko bazo (na drugi strani pa lahko o vsebini teh gradiv marsikaj zvedo celo iz časopisov).

Tudi nekatere zakone sprejemamo takšne, kot so predlagane glede na pripombe, ki se pojavljajo v posameznih okoljih, ker je pač nedopustno, da bi imel prav kdo, ki misli drugače kot je

dogovorjeno na ustreznem mestu, kjer se je zakon pripravljaj. V prispodobi bi lahko dejali, da se eni »igrajo« delegatski sistem, drugi pa ga lahko le opazujejo. Napol prazne in molčeče delegatske klopi ter nesklepčne skupščine so s takšnim načinom dela zanesljivo povezane, takšne pa so marsikje v sisih in občinah. Z delegati in delegatskim sistemom torej kdo brez dvoma manipulira, četudi je v ozadju predlaganih odločitev uresničevanje stabilizacijskih ciljev, ki jih vsi podpiramo.

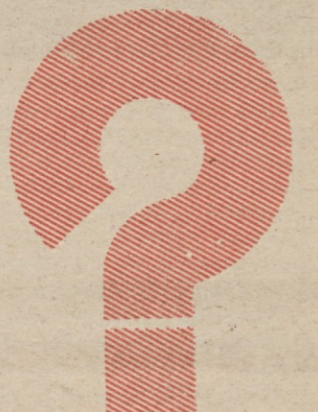
Zakaj se vse to dogaja, bomo morali ugotoviti v organih, ki so odgovorni za delovanje političnega sistema in spoštovanje načel, za katera smo se demokratično dogovorili, preden smo jih zapisali v ustavo in v druge družbene listine. Takšno izigravanje pa ne bi bilo mogoče, če bi sindikat in druge družbenopolitične organizacije dosledno izpolnjevale svoje naloge pri sprejemanju delegatskih odločitev. Tako na primer pri sprejemanju zakona o zdravstvenem varstvu

osnovne organizacije in občinski sveti niso prenesli v delegacije stališča, ki so jih sprejeli sindikati v republikah.

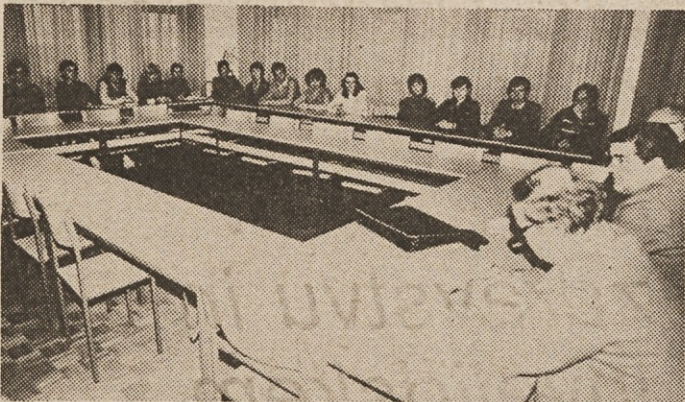
Prav bi bilo, da bi ob tem, ko se zavzemamo za uveljavljanje, ne pa za spreminjanje političnega sistema socialističnega samoupravljanja, tudi sami ravnali tako, kot se načelno opredeljujemo. Recimo bobu bob, tudi ko gre za proračunske izdatke, devizni položaj ali prenos obveznosti iz zdravstvenega zavarovanja na delovne organizacije.

Povejmo ljudem dejansko stanje in cilje, ki jih moramo doseči. Le tako bodo svoje osebne in skupne interese lahko zavestno podredili splošnim in skupnim družbenim zahtevam, seveda če bodo v teh ciljih videli jamstvo za višji standard in socialno varnost. Ne zadostuje, da se le načelno zavzemamo za spoštovanje samoupravnih demokratičnih načel, za neposredno odločanje delavcev in delovnih ljudi. To moramo uveljavljati pri sleherni zadevi in v slehernem okolju, zlasti ko gre za vprašanja, ki so v neodtujljivi pristojnosti samoupravljalcev in njihovih delegatov.

Franček Kavčič



Pripravlja: Andrej Agnič



V Sindikalnem izobraževalnem centru v Radovljici je v dneh pred prazniki končala z delom sedma skupina udeležencev sindikalne politične šole RS ZSS. Ob zaključku šole je udeležence obiskal predsednik Zveze sindikatov Slovenije Marjan Orožen. V dveurnem pogovoru je omenil predvsem vlogo in naloge zveze sindikatov in njenih aktivistov v zaostrenih gospodarskih razmerah, pri tem pa je poudaril, da naj bodo sindikati na vseh ravneh in okoljih predvsem nosilci pobud samoupravnega sporazumevanja o vseh ključnih vprašanih družbenoekonomskih politike.

Glede stališč sindikata o razvojni gospodarski politiki za leto 1984 pa je tovariš Orožen dejal, da mora sindikat vztrajno zagovarjati, naj bo vsa poraba v Jugoslaviji v mejah možnosti.

Ob koncu pogovora je udeležencem sedme skupine sindikalne politične šole čestital za uspešno opravljeno usposabljanje ter jim zaželel plodno delo v osnovnih organizacijah sindikata.

Vlado Matjašič



Konec minulega meseca je predsednik republiškega sveta ZSS Marjan Orožen sprejel slovenske udeležence 17. proizvodno-delovnega tekmovanja kovinarjev Jugoslavije, ki je bilo septembra v Skopju.

Pohvalil jih je za dobre rezultate in v svojem nagovoru poudaril, da so lahko proizvodno-delovna tekmovanja pomemben prispevek k stabilizaciji.



Republiški odbor sindikata delavcev gostinstva in turizma Slovenije je v dneh pred 29. novembrom organiziral v Sindikalnem izobraževalnem centru v Radovljici tridnevni seminar, ki so se ga udeležili člani republiškega odbora in predsedniki komisij, ki delujejo pri ROS gostinstva in turizma.

Na seminarju so obravnavali sedanji družbenoekonomski položaj Jugoslavije in Slovenije in opozorili na naloge gostinstva in turizma pri uresničevanju dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije. Obravnavali so tudi problematiko gospodarjenja in rezultate gospodarjenja gostinstva in turizma Slovenije za leto 1983 in njegove razvojne možnosti na osnovi usmerjenega raziskovalnega programa. Spregovorili so tudi o problematiki aktivnega programiranja oddiha delavcev. Seminarja se je udeležil tudi predsednik zveznega odbora sindikata delavcev gostinstva in turizma Jugoslavije Svetozar Vasilevski, ki je govoril o aktualnih nalogah sindikata gostinstva in turizma v Jugoslaviji ter o sodelovanju med zveznimi in republiški odbori te dejavnosti.

V. M.



Novi kontejnerski terminal, ki so ga uradno izročili prometu 24. novembra letos, poskusno pa obratuje že od 1. aprila, je nedvomno velika pridobitev ne le za slovenske železničarje, temveč za vse slovensko in jugoslovansko gospodarstvo. Omogočal bo hitrejšo uvajanje sodobne tehnologije kontejnerskega transporta pri nas. Terminal v Mostah v Ljubljani leži na železniškem vozlišču, ki povezuje srednjo Evropo z Balkanom ter Bližnjim in Daljnim vzhodom, je najsoodnejše opremljen, z različnimi dvigali bo omogočal prekladanje zabojnikov na kamionskih prikolicah in železniških vagonih. Nenehna rast tovrstnega prometa po svetu in tudi pri nas opravičuje naložbo, ki je sad dogovora med delavci ŽG Ljubljana in BTC Ljubljana.

Kontejnerski terminal je predala svojemu namenu predsednica skupščine mesta Ljubljana Tina Tomlje.

KONČANJE POSREDOVANJA V SFRJ

Kako se lotevamo gospodarske stabilizacije

Posojila so nujna opora, ne pa končni cilj

Svetovne gospodarske razmere, v katerih se lotevamo uresničevanja dolgoročne gospodarske stabilizacije, nam niso naklonjene. Določila vse svetovno gospodarstvo je namreč prišlo v resno reprodukcijsko in razvojno krizo, iz katere — vsaj za zdaj — ni videti pravega izhoda. Medtem ko se razviti svet ubada s problemom upadanja stopnje gospodarske rasti, naraščanjem števila brezposelnih in podobno, se dežele v razvoju utapljuje v vse večji zadolženosti, ki postaja nevarna tudi obstoječemu svetovnemu finančnemu sistemu.

Za gospodarsko krizo v svetu je značilno, da so njene posledice veliko bolj boleče za razviti Sever kot pa za nerazviti Jug. Razvita nacionalna gospodarstva imajo namreč tako razvojno prednost pred nerazvitim svetom — ki jo še povečuje — da lahko veliko lažje prenašajo nižjo gospodarsko rast, problem brezposelnosti in številne druge ekonomske, socialne in politične tegobe, ki pritisakajo na sedanji svet. Prav

ramo letos in prihodnje leto nameniti za odplačilo glavnice in obresti več kot 40 odstotkov letnega deviznega priliva, spadamo med najbolj zadolžene dežele v razvoju. Dolgove zdaj redno vračamo in nobenega dvoma ni, da nam drugega niti ne preostane. Tudi povečevanje konvertibilnega izvoza je stabilizacijska naloga, ki se je ne smemo izogibati. Toda očitno je, da se stabilizacijsko treznjenje v posameznih oko-

laikov, da dosejanega gospodarskega zastoja nismo dovolj izkoristili za prestrukturiranje gospodarstva in povečanje produktivnosti dela. Prav tako bi nas moralo močno skrbeti, da bomo letos beležili visoko inflacijo, da ne obvladamo cenovnih sorazmerij na domačem tržišču, da dinar nevarno pada in da tako delavci v proizvodnji kot ustvarjalni kadri niso dovolj (ali sploh ne) stimulirani za odgovornejše in učinkovitejše delo.

Napačni prijemi?

Na podlagi lastne volje in pritiska Mednarodnega denarnega sklada, ki je podaljšana roka politike ZDA in mednarodnega finančnega in industrijskega kapitala, smo se odločili za restriktivno razvojno politiko. Zvišali smo cene kapitala, tako da so se plačila obresti v primerjavi z lanskim letom povečala za 72 odstotkov,

Velik razvojni prepad

ZDA ustvarjajo 2,5 odstotka večji družbeni proizvod kot vse države v razvoju, zvezna ameriška država Illinois ima tako proizvodno kot cela Afrika, Kalifornija pa ima večjo proizvodnjo kot Kitajska. Mednarodna politika, št. 806, v članku Miloša Miniča

Precejšeni dolar

Po podatkih Inštituta za mednarodno gospodarstvo v Washingtonu je v primerjavi z japonskim jenom dolar precejšen za 16 odstotkov, v odnosu do zahodnonemške marke za 23 odstotkov in v odnosu do britanskega funta za 5,3 odstotka.

Ijih še ni niti začelo, da ponekod ne storijo ničesar za prodor na tuje. Čeprav smo že ničkolikokrat poudarili, da se moramo opreti na lastne moči in da so tuja posojila le pomoč za lažje doseganje stabilizacijskih ciljev, nekatere banke, delovne organizacije in družbenopolitične skupnosti v njih še vedno vidijo cilj naših sedanjih prizadevanj. Tako pa je zato, ker se marsikje niso pripravljene odreči pridobljenim privilegijem.

Metali bi si pesek v oči, če ne bi priznali, da denar še vedno vlagamo premalo smotrno in da marsikatera naložba ne bo oplajala vložene domače in tuje akumulacije z novostvarjeno vrednostjo. Prav gotovo je, da vsa investicijska dejavnost ne more sloneti na konvertibilnem izvozu, ker zahodnim partnerjem marsičesa ni mogoče prodati. Toda po drugi strani je težko ugovarjati trditvi, ki jo je slišati iz ust strokovnjakov in

Odliv nacionalnega bogastva

Nacionalna valuta — dinar — še naprej vztrajno pada. Ker se vrednost izvoza ni dovolj povečala, smo morali samo lani za ameriški dolar izvoziti okoli 10 odstotkov večjo fizično količino kot leta 1979. Po podatkih mariborskega inštituta za ekonomsko diagnozo in prognozo

Premalo smotrno vlagamo denar

Tudi Jugoslavija se je v preteklih letih v tujini preveč zadolžila in trenutno dolguje tujim posojilodajalcem okoli 20 milijard dolarjev. Ker mo-

obresti v dohodku, povečanem za amortizacijo, pa znašajo 11 odstotkov. Dovolili smo, da so realni osebni dohodki padli za več kot 10 odstotkov, padeč življenjske ravni pa že ogroža enostavno življenjsko reprodukcijo delavcev, ki porabijo za eksistenčne potrebe 90 odstotkov osebnega dohodka. Občutno so se podražile zdravstvene storitve, šolanje otrok in njihovo varstvo. Ali se nismo

Emil Lah

Pokritost konvertibilnega uvoza blaga s konvertibilnim izvozom blaga po republikah in pokrajinah v odstotkih (vir: Zvezni zavod za statistiko)

	1980	1981	1982	1983 (1.—7.)
BiH	62,6	60,0	63,4	48,9
Črna gora	35,6	29,7	47,0	68,1
Makedonija	44,5	45,7	47,0	68,6
Hrvaška	43,9	48,9	58,7	81,9
Slovenija	71,5	79,1	88,1	95,4
ožja Srbija	57,3	58,0	60,1	74,3
Vojvodina	39,9	50,6	62,5	73,0
Kosovo	39,3	22,0	32,6	41,9

Brošura iz zbirke AKTUALNA TEMA št. 24

Kako v praksi uresničiti dolgoročni program ekonomske stabilizacije

Uvodna beseda predsednika Republiškega sveta ZSS Marjana Orožna in razprava člana predsedstva SFRJ Sergeja Kraigherja na posvetu predsednikov občinskih, medobčinskih in mestnih svetov ZSS, predsednikov in sekretarjev republiških odborov sindikatov dejavnosti, članov republiškega sveta ZSS ter članov sveta ZSJ iz Slovenije

Mežičanom je dovolj nenehnega životarjenja njihovega rudnika svinca, zato zahtevajo dokončno odločitev

Posledice »roparskega« izkoriščanja

Pred časom so na ljubljanski RTV povabili predsednika kolektivnega poslovnega odbora Rudnika svinca in topilnice Mežica Draga Kristofa na oddajo o zagatah slovenskih izgubarjev. Pa je odklonil povabilo. Kot smo slišali na nedavni seji medobčinskega sveta ZSS za Koroško, na kateri so razčlenjevali gospodarske rezultate v devetih mesecih letos, je to storil zato, ker je menil, da kot predstavnik rudnika ne spada med takšne izgubarje kot so, na primer IMV, Gorenje, INA Nafta Lendava in drugi. S tem je dal delavcem s televizije vedeti, da rudnika kot izgubarja ne morejo metati v isti koš z omenjenimi. To pa je tudi poglobitveni razlog za tokratno pisanje o mežiškem rudniku, katerega večletno životarjenje prav te dni doživlja svoj vrhunec. Ob devetmesečju so spet imeli izgubo. Tokrat znaša nekaj čez 65 milijonov dinarjev. Rudniška, hkrati pa tudi občinska odločitev, da se bo treba o usodi rudarjenja v zgornji Mežiški dolini odločiti še pred koncem tega leta, nikakor ni naključna. Pomeni pa lahko takšna zahteva samo dvoje: rudnik ali zapreti ali vložiti vanj (rudarsko-geološke raziskave) toliko sredstev, da ne bo več posloval z izgubo in s tem zajedal v akumulacijo drugih perspektivnejših dejavnosti.

Kaj je Mežičane pripeljalo do tega usodnega krizpotja? Zgodba je seveda dolga in zapletena, zato je ne kaže popisovati niti ne kaj dosti ovinkariti. Kar naravnost povejmo: v rudniku so se dokončno naveličali stalnih deklarativnih podpor, od katerih ne ostane dosti, ko je treba dogovorjeno tudi uresničiti. Posledice so na dlani. Toda Rudarski obrati Separacija (njena izguba je ob devetmesečju znašala 2,4 milijona dinarjev) pestijo stalne izgube, ki jo morajo seveda v okviru delovne organizacije pokrivati drugi tozdi, s čimer pa si krnijo svoje akumulacije in si spodjedajo lastne razvojne korenine. Rudnik je torej v takšnih okoliščinah za delovno organizacijo velika coka, ki ovira njen razvoj. In če bi gledali ozko in zgolj podjetniško, bi ga pri prici zaprli. V Mežici poudarjajo: »Nam v okviru delovne organizacije niti ne bi bilo tako težko premestiti približno 370 ljudi iz jame na druga dela in naloge. To za nas ne bi bil posebno težak problem. Toda mi rudnika sami ne moremo zapreti. Kakih 2300 zaposlenih v naši delovni organizaciji po našem mnenju ne more odločiti o usodi rudnika, ki ima strateški in širši družbeni pomen.« Temu verjetno nihče ne more oporekati, saj se v takšnem razmišljanju nedvomno zrcali visoka družbena in samoupravljaljska zavest. Ob tem pa je še nekaj na dlani: v rudniku poudarjajo, da bi lahko požrli zalogaj, če bi morali premestiti 370 rudarjev. V tem primeru torej nimamo opravka z vprašanjem socialne varnosti rudarjev, ki bi v zaprti jami ostali brez dela, kot se v družbi sicer skoraj po pravilu dogaja. V Mežici torej ne zahtevajo socialnega reševanja rudniške zagate, temveč ekonomsko. Imajo prav?

Da bi lahko neposredno primerjali položaj mežiškega rudnika s sorodnimi rudniki po

svetu, so se Mežičani poznamali, v kakšnih okoliščinah poslujejo rudniki v Avstriji, Italiji in ZRN. Ugotovili so, na primer, da v italijanskem Rudniku, kjer kopljejo rudo tudi naši delavci, praktično sploh ne vedo za poslovno bilanco. Država ima skoraj vse v svojih rokah. V rudniku svinca, pirita in cinka v Megnu (ZRN) pokriva država 50 odstotkov vseh proizvodnih stroškov. Rudnik sam ne financira raziskav, ampak jih samo izvaja. V avstrijskem rudniku Bleiburg, ki je kakih sto kilometrov oddaljen od Mežice, je država leta 1982 namenila za raziskave 30 milijonov šilingov. Letos že 43 milijonov. V rudniku skrbijo samo za proizvodnjo in stroške, izgubo pokriva država.

In kako je v Mežici? Produktivnost dela je na svetovni ravni in več kot dvakrat večja od povprečja za Jugoslavijo. Podobno je z organizacijo dela. Sami so torej naredili vse, kar je v njihovi moči. Pesti jih tisto, na kar praktično ne morejo vplivati. To pa je: premajhen

obseg rudarsko-geoloških raziskav zaradi neustreznega financiranja, prenizka vsebnost kovin v rudi (posledica »roparskega« in hkrati premajhnega obsega rudarsko-geoloških raziskav), zastarela tehnologija in oprema, ter visoke zakonske in pogodbene obveznosti. V rudniku ugotavljajo, da bi v tozdu Rudarski obrati lahko poslovali normalno, če bi povečali količine izkopene rude, za kar pa bi morali več vlagati v raziskovalna dela. Tu pa se zgodba spet začne od začetka, saj v raziskovalna dela v rudniku nikoli ni bilo vloženi toliko sredstev, kot so načrtovali v sanacijskem programu. Zahteva po ekonomski rešitvi problema je torej gotovo na mestu.

Ocenjujejo, da je v rudišču mežiškega rudnika kakih 15 do 16 milijonov ton rudnih zalog, kar bi zadoščalo približno za 15 let proizvodnje. Ruda vsebuje približno 3 odstotke kovin. Če vemo, da danes v svetu izkoriščajo že rude, ki vsebujejo zgolj 1 odstotek kovin, potem je jasno, da bi se v Mežiški dolini

rudarjenje še vedno izplačalo. Tako je ugotovil tudi (zdaj že razpuščen) družbeni svet kot širši organ upravljanja v rudniku. Seveda se zdaj mnogi sprašujejo, zakaj so ta organ razpuščili, če položaj rudnika še vedno ni dolgoročno rešen. Odgovor je kaj preprost: družbeni svet je svojo nalogo opravil. Delovati je prenehal zato, ker ni imel več dela. Sprejel je razvojne usmeritve in ugotovil, da je treba poslej praktično ukrepati. To pomeni, da bi bilo zdaj v sanacijo potrebno vložiti sredstva za raziskave, kar pa se ni zgodilo.

To pa je tudi poglobitveni razlog, da so se Mežičani odločili enkrat za vselej umakniti problematiko rudnika z dnevnega reda. Dovolj jim je namreč životarjenja in prepričevanja lastnih delavcev, da za izgubo niso krivi oni, ampak družba, ki zdaj za rudnik nima tistega poslušala, kot ga je imel v letih obnove on zanj. V vsem tem obdobju so v rudniku ogromno izvažali. Tako veliko in nenačrtno so kopali, da je proizvodnja že spominjala na ropanje. Drugega izhoda takrat tudi ni bilo. To pa še ne pomeni, poudarjajo Mežičani, da bi zdaj posledice takšnega ravnanja morali trpeti prav oni. Še zlasti zato ne, ker imajo na drugi strani opravka s perspektivno in izvozno močno usmerjeno (izvažajo petkrat več kot uvažajo) proizvodnjo akumulatorjev vseh vrst, ki pa zahteva tudi dokajšnjo, predvsem pa stalna vlaganja. Ta pa so prav zaradi rudnika vse bolj okrnjena.

Ivo Kuljaj

Sovlaganje

Da bi v Rudniku svinca in topilnici zadostili velikim potrebam po svinco, so bili spričo premajhne proizvodnje v lastnem rudniku prisiljeni stopiti v sovlaganje. Tako so se skupaj s celjsko Cinkarno dohodkovno povezali z Zletovim v Makedoniji, kjer odpirajo nov rudnik svinca in cinka Toranica. Obe delovni organizaciji bosta v ta rudnik vložili 34 odstotkov skupne vrednosti naložbe. Zdaj dobivajo koncentrat svinčeve rude iz Makedonije (Zletovo-Sasa) po pogodbi.

Poleg tega v Mežici pridobivajo svinco tudi iz sekundarnih surovin. Da bi si zagotovili potrebne količine surovin, so se dohodkovno povezali z nekaterimi partnerji iz Slovenije in Jugoslavije, s katerimi so tudi že podpisali samoupravni sporazum o sovlaganju.

Pridobivajo pa tudi srebro in manjšo količino zlata. V tem primeru so se povezali z Zlatarno Celje, ki si je s sovlaganjem v Mežici zagotovila od 4 do 7 ton srebra na leto, kolikor naj bi ga kot stranski proizvod v Mežici letno tudi natopili.

Kako naj bi gospodarili prihodnje leto

Porabo moramo še bolj skrčiti

Delegati slovenske skupščine so prejšnji teden zaokrožili razpravo o zvezni in republiški resoluciji za prihodnje leto, ki določata gospodarske možnosti v prvi fazi uresničevanja dolgoročne gospodarske stabilizacije. Pokazalo se je, da zelo dobro poznajo poglobitvene značilnosti sedanjega kriznega gospodarskega položaja, da se načelno strinjajo, kako izplavati iz težav, prave formule za ustalitev gospodarskih gibanj, cen in stopnje inflacije pa še niso našli. Zato je silno tvegana napoved, da se bo konkurenčna sposobnost našega gospodarstva na mednarodnem trgu povečala, od tega pa je v odločilni meri odvisen naš nadaljnji gospodarski in družbeni napredek.

Delegatska razprava se je sukala okoli dveh ključnih gospodarskih vprašanj: kako povečati devizno likvidnost države, in na kakšen način in do katere meje zmanjšati notranjo porabo. Razpravljalci so se strinjali, da se mora naše gospodarstvo še bolj agresivno vključevati v neizprosno konkurenčno bitko na tujih trgih, saj lahko le tako povečamo konvertibilni devizni priliv.

Toda pri izpolnjevanju te naloge se srečujemo s kopico težav: slovenski gospodarstveniki so zaskrbljeni zaradi dotranjanosti opreme, zlasti v tistih panogah, ki imajo največji delež v izvozu in ki so sicer najbolj potrebne; sprotne gospodarske politike še vedno ne spodbujajo dovolj največjih izvoznikov; prevelika uvozna odvisnost našega gospodarstva in pomanjkanje razvoja lastnega znanja, inovacij in tehnologije povečuje proizvodne stroške in pospešuje že tako preveliko inflacijo. Če k temu dodamo še, da bomo morali

prihodnje leto vrniti tujim posojilodajalcem več kot pet milijard dolarjev, potem je jasno, v kako težkem gospodarskem položaju smo.

Kljub temu pa se marsikdo ni pripravil sprizniti z nujnim krčenjem splošne in skupne porabe, kar še posebej velja za porabnike zveznega proračuna. Delegatom slovenske skupščine je bilo namreč predlagano, naj soglašajo z načrtovanim večkratnim rebalansiranjem zveznega proračuna med letom. Ker bi to preseglo gmotne možnosti, so razpravljalci zavrnili ta predlog in poudarili, da je treba proračun federacije sprejeti kot končni znesek, rebalans pa naj bo predviden le kot izjemen ukrep, ne pa kot pravilo. Nekdo od delegatov je pikro pripomnil, da se ob razpravah o zveznem proračunu poraja občutek, da imamo na eni strani družbo, od katere zahtevamo stroge omejitve, na drugi pa nestabilizacijske zahteve države, kar je nesprejemljivo.

Resen gospodarski trenutek

zahteva tudi zmanjševanje osebne porabe, kar že nekaj let tudi delamo. Tudi prihodnje leto naj bi stvarna vrednost osebnih dohodkov padla za okoli dva odstotka, kar naj bi pomagalo zaježiti preveliko osebno porabo glede na dohodek. Delavske in sindikalne zahteve po ustavitvi padanja življenjske ravni namreč ni mogoče uresničiti v sedanjih gospodarskih razmerah, ki ne dovoljujejo velikega povečanja republiškega družbenega proizvoda.

Prihodnje leto naj bi osebne dohodke ponovno obremenili z enoodstotnim republiškim davkom, hkrati pa naj bi sredstva za republiške blagovne rezerve črpali tudi iz osebnega dohodka. Na ta način se bo ekstenziven minimum delavcev z najnižjimi osebnimi prejemki še zmanjšal, premajhna materialna stimulacija za boljše delo pa lahko ogrozi tudi dosledno uresničevanje dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije v posameznih okoljih.

Emil Lah

Aktualno razmišljanje

O novih predpisih v zdravstvu in invalidskem zavarovanju

V kratkem bo začel veljati novi zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju; z letom 1984 pa pričnejo veljati tudi novi aneksi k samoupravnim sporazumom o temeljnih planov zdravstvenih skupnosti. Obe stvari omenjam v eni sapi zaradi skupne novosti, ki jo uveljavljata: z novo ureditvijo prevzemajo organizacije združenega dela večje in neposrednejše odgovornosti glede zdravstvenega varstva pri delu in varstva delovnih invalidov, samoupravne interesne skupnosti pa se umikajo za korak nazaj.

Spremembe sistema, to velja zlasti za zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, niso bile sprejete v prvotni predlagani obliki. Narejen je bil kompromis: na obeh področjih nekaj več pristojnosti in nalog združenega dela, največ sredstev pa se bo še vedno združevalo v samoupravnih interesnih skupnostih in največ izdatkov poravnavao solidarnostno. Pripravljalce sprememb je vodila misel, da so zdravlje, varovanje delovne sposobnosti in skrb za tiste delavce, ki so pri delu ali zaradi dela izgubili delovne sposobnosti, in prvi vrsti stvar delovnega okolja. V mnogih delovnih organizacijah pa smo kot najpogostejši argument proti predlaganim spremembam slišali tole: v tako neugodnem času, ko združeno delo pestijo vse mogoče težave, od deviznih do uvoznih zadreg, do pomanjkanja energije in reprodukcijskih materialov, mu ne bi smeli naprtiti še težav s spreminjanjem sistema socialne varnosti.

Vsako ima sicer svoje račune in prav je, da jih upošteva — čeprav se mi zdi, da jih marsikje sploh niso naredili in so spremembam ugovarjali celo tam, kjer bo nova ureditev zanje manjša obremenitev. Bistveno pa se mi zdi nekaj drugega: da bi se zamislili, kaj ta »obremenitev« pomeni?

Da zdaj ni čas za takšna razmišljanja, tudi ne bo držalo. Kadar so časi ugodnejši, tudi kaj več stroškov ne zaskrbljuje; kadar je težko, se velja vprašati, ali je res vsak dinar vložen tako, da bo prinesel kar najboljše učinke in pri tem posteno upoštevati tudi tiste stranske učinke in stroške, ki jih ponavadi zanemarimo. To, da moramo vsi nekako preživeti krizo in to za vsako ceno, je nevarna filozofija; mislim, da bi morali najprej določiti, kolikšno »ceno« smo se pripravljati plačati — in če gre za ceno, ki pomeni oškodovanje zdravejšega števila delavcev, več invalidov, več prezgodnjih upokojencev — je ne bi smeli plačati. Ne splača se niti ekonomsko, saj gre za dolgotrajne velike stroške, kaj šele, če gledamo stvar s socialnega in človeškega vidika. Veliko govorimo o prestrukturiranju gospodarstva, merila za to pa naj ne bi bili samo količina proizvodov, dohodek, izvoz, ampak tudi, če ne predvsem, posledice, ki jih plačujejo delavci.

Zavedam se, da je v razmerah, ko je marsikateri organizacija združenega dela poglobitveno skrb, ali bodo jutri sploh še imeli delo, težko razmišljati na ta način. Vendar pa ne bi smeli dovoliti, da v skrbeh, kako bo z delom, pozabimo na tiste, ki delajo. Če se bo v naših razmišljanjih začel delavec pojavljati le kot delovna sila, ki pač toliko in toliko stane, je naslednja stopnja stališče, da pravzaprav ni pomembno, kolikšen del delavcev bo postal invaliden, da le proizvedemo toliko, kot smo načrtovali. Žal se v praksi ponekod tako razmišlja. Delavec, ki je bolan, ki postaja invalid, se najprej pojavi v spisih »problemov« v organizaciji; nato začno razmišljati, kako bi mu »pomagali«; nato se kmalu ugotovi, da je najbolje, če mu pomagajo k čimprejšnji upokojitvi. In ko se upokoji, je problem rešen. Resda moramo združevati sredstva za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, kar je ena izmed velikih »obremenitev«, toda, problema nimamo več!

Skratka, zdravje, polna delovna sposobnost, so stvari, ki jih zasebno sicer doživljamo kot vrednote, v načrtih in računih organizacij združenega dela pa nimajo mesta. Skrite so pod »izdatki za SIS«, kadar govorimo o gospodarjenju, in pa v evidencah kadrovske socialnih služb, kadar govorimo o težavah — o teh pa večinoma premalo govorimo. V takšnem položaju pa seveda prenos odgovornosti in izdatkov iz samoupravnih interesnih skupnosti za organizacijo res pomeni samo povečanje izdatkov in problemov.

Za začetek bi morda poskušali izračunati, koliko stanejo našo organizacijo zdravstvo in varstvo invalidov zdaj in koliko delavcev rabi združena sredstva. Nato bi kazalo natančneje preučiti spisek zdravstvenih »problemov« med delavci — prepričana sem, da bi obravnavala takšne analize v samoupravnem organu ali sindikalni organizaciji odkrila zanimive stvari. Potem lahko razmišljamo naprej: ali ne kaže v organizaciji storiti še kaj, da bi delavci manj obolevali? Včasih se to da z neverjetno preprostimi ukrepi. Vse to pa bi že dalo podlago, da bi se z izvajalci lahko mnogo bolj enakopravno pogovarjali o sklepanju samoupravnih sporazumov o neposredni svobodni menjavi dela — s temi bi si namreč, kot določajo aneksi k zdravstvenim sporazumom, v bodoče zagotavljali tisti del zdravstvenega varstva, ki je povezan z delom. Seveda nikakor ne gre pričakovati, da bo spremenjen sistem že sam po sebi zagotovil manj boleznih, manj invalidov, manj stroškov. Stroški bodo najbrž enaki, le nekoliko drugače porazdeljeni; problemi pa bodo nekoliko bolj »naši«, več bomo morali o njih razmišljati. In več ko bomo o njih razmišljali, boljše jih bomo reševali.

Marija Cigale

IZSPOVEDANJE V SREDNJIH POSREDOVANJSKIH

Sindikalni posvet v Posavju

Izsiljevanje pod krinko samoupravnih sporazumov

Dolgoročni program gospodarske stabilizacije je v bistvu nadaljevanje prejšnjih reformnih prizadevanj, vračanje k ekonomskim kategorijam in načelom delitve po delu ter k prvinam samoupravljanja, je na posavskem regijskem posvetu med drugim dejal Marjan Orožen, predsednik slovenskih sindikatov. Prav o teh vprašanjih, o vlogi in nalogah sindikatov pri uresničevanju programa ekonomske stabilizacije ter razvojnih možnosti gospodarstva v letu 1984 je tekla tudi razprava na omejenem posvetu v Krškem, ki so jo dopolnili z lastnimi spoznanji v brežiški, krški in sevniški občini.

V zadnjem trimesečju so v Posavju dosegli nepričakovano ugodne poslovne rezultate; če bi odmisli sistemsko izgubo v energetiki in primanjkljaj v IMV — Tovarni avtomobilskih prikolice Brežice, bi bilo gospodarstvo praktično brez izgub, skupna poraba je v resolucijskih okvirih, osebni uohodki usklajeni, pa tudi politično razpoloženje je zadovoljivo. Še največ težav imajo v

posavskem zdravstvu, zlasti v sevniški občini, ki se skupaj s krško še ni izrekla za razmejitev stroškov in obveznosti med zdravstvenimi skupnostmi ter delovnimi organizacijami. Vse preveč je vsiljenih določil na tem področju, pravijo, nejasnosti okrog prve pomoči, dvojnih cen in prevozov, čeprav se v Posavju zavedajo, da morajo tudi delovne organizacije prevzeti del skrbi za zdravje svojih delavcev in več pozornosti nameniti humanizaciji dela z boljšimi delovnimi razmerami, varstvom pri delu in preventivi ter zmanjšanju bolniških in preprečevanju alkoholizma. Hkrati pa seveda priznavajo, da so med ekonomiko in medicino vendarle razlike.

Sicer pa imajo v Posavju pripombe tudi na trikrat dopolnjeni zakon o zavarovanju plačil — sredi oktobra so zabeležili kar 689 primerov prepozno plačanih faktur, vendar je zadnje čase kršilcev manj — ker prestrogo omejujejo osebne dohodek vseh, čeprav za kršitve delavci niso prav nič krivi, ampak predvsem finančni in računovodski delavci.

Do zamud prihaja zlasti v delovnih organizacijah zunaj reprodukcijskih celot. Račune je seveda treba poravnati, vendar bremena odgovornosti ne moremo razdeliti na vse delavce, zlasti ne med najprizadevnejše.

Posavski sindikati imajo pripombe tudi na račun izsiljevanj pri podpisovanju samoupravnih sporazumov, ko je delavcem težko pojasniti, da bodo v nasprotnem primeru ostali brez osnovnega materiala, surovin in dela. Vse prevečkrat še iščejo bližnjice pri urejanju samoupravnih in družbenoekonomskih odnosov, pa tudi pri uveljavljanju sistema nagrajevanja je zaslediti lažno solidarnost, zlasti med administrativno tehničnim osebjem, kjer so merila težje določljiva.

Našteti in drugih spornih vprašanj se v Posavju dobro zavedajo, zato bodo preva priložnost za njihovo reševanje bližnje akcije sindikata, ko bodo na občini zberih osnovnih organizacij sindikata razprave povezovali z ocenami gospodarstva ter zaključnimi računi.

Zlasti pa moramo po besedah Marjana Orožna, v prihodnjem letu ustaviti padanje življenjske ravni delavcev, rešiti vprašanje cen in prelivanja dohodka se bolj prilagajati svetovnemu tržišču in dati prednost primarni proizvodnji. Tudi slovenska resolucija o razvoju v prihodnjem letu je zato bolj stvarna, saj temelji na dohodku in izvozu ter obsegu deviznih sredstev. Vse to pa zahteva, da mora tudi naš sistem postati ekonomsko učinkovitejši, ko se moramo bolj kot doslej zavedati dohodka kot ekonomske kategorije, s čimer bomo zagotavljali izvoz ter širili materialno osnovo našega dela, s stvarnimi načrti pa krepili tudi »kondicijo« zdrženega dela.

V sindikatih se očitno zavedajo vprašanj in našega gospodarskega trenutka, spoznavajo pa ob enem, da velja že sedaj razmišljati o prihodnjem srednjeročnem obdobju. Prav za oblikovanje razvojnih listin in poslovnih podatkov pa imamo žal še premalo strokovnih podlag, zato morajo prav sindikati postati pobudniki za premagovanje težav.

V. P.

Zasedal je izdajateljski svet Delavske enotnosti

Tednik še bolj približati delavcu

Te dni se je v Ljubljani sestal izdajateljski svet Delavske enotnosti, osrednjega glasila slovenskih sindikatov. Ocenil je, da tednik vse bolj izpolnjuje svoje poslanstvo. Dobro oceno gre pripisati večji pestrosti časopisa, bogatejši vsebini, mikavnejši grafični podobi in nekaterim novostim v časopisu, kar je pripomoglo k večji odzivnosti in naraščajočemu povpraševanju po tem sindikalnem glasilu. Delavska enotnost po mnenju razpravljalcev dokaj zvesto odseva delovanje slovenskih sindikatov in njegove vloge v naši družbi, kar zahteva od uredništva tudi v prihodnje izostren posluš za ustvarjanje primernega razpoloženja pri izpolnjevanju vseh naših nalog, vključno z dolgoročnim programom gospodarske stabilizacije.

Kljub tej oceni pa ni utemeljenih razlogov za pretirano samozadovoljstvo, so poudarili na izdajateljskem svetu. Časopis namreč še vedno ne zadovoljuje v celoti potreb naših delavcev in sindikalnih aktivistov, saj je še premalo obrnjen k našemu samoupravljalcu kot subjektu politike. Premalo ga še oborožuje z znanjem in napotki, da bi se lahko bolj organizirano in uspešno boril za svoje interese. S tem v zvezi je bilo na seji slišati tudi več utemeljenih pripomb, češ da namenja uredništvo kljub vsemu še vedno premalo pozornosti sistematični obravnavi delegatskega sistema in vlogi sindikatov v tem sistemu. Zato bo morala Delavska enotnost v prihodnje posvetiti več prostora delu naših delegatov in jim pomagati, kolikor pač to dopušča tednik, vsekakor pa bolj kot doslej.

Izdajateljski svet je tudi sklenil, da se mora Delavska enotnost v prihodnje še bolj dejavno vključiti, ko sindikati pripravljajo nove dokumente, in hitreje ukrepati, ko gre za napake in nesprejemljive pobude. Zato, da bo uredništvo kos vsem, tako zastavljenim nalogam in da bo časopis v prihodnje še bolj zvesto odseval in poročal o vsem pomembnem, tudi o tem, kar se dogaja v občinah in osnovnih organizacijah, pa bo morala Delavska enotnost vzpostaviti tesnejše vezi s svojimi sodelavci po Sloveniji in poskrbeti za številnejšo, to je učinkovitejšo mrežo dopisnikov.

Ul.

Uveljavljanje samoupravnih pravic delavcev v zasebnem sektorju

Neenakopravnost pri odločanju

Zadnje čase sta vse bolj v ospredju drobno gospodarstvo in obrt kot nepogrešljivi prvini v razvoju naše družbe in njenega gospodarstva. Organiziran razvoj drobnega gospodarstva in samostojnega osebnega dela s sredstvi v lasti občanov sta nujni komplementarni dejavnosti velikih industrijskih sistemov. Prav v drobnem gospodarstvu, bodisi v družbenem sektorju ali pri samostojnih obrtnikih je še veliko možnosti za zaposlovanje. Prednost pa je tudi v tem, da je novo delovno mesto v drobnem gospodarstvu cenejše kot v velikih industrijskih obratih.

Samostojno osebno delo s sredstvi v lasti občanov je opredeljeno v našem najvišjem aktu. Tako lahko beremo v ustavi SFR Jugoslavije in tudi v vseh republiških ustavah, da je zajamčena svoboda samostojnega osebnega dela z delovnimi sredstvi, ki so lastnina občanov, ki opravljajo kmetijsko, obrtno, gostinsko ali turistično dejavnost in v zakonom določeno drugo gospodarsko ali negospodarsko dejavnost, če opravljanje dejavnosti z osebnim delom ustreza načinu, materialni osnovi in možnostim osebnega dela in če ni v nasprotju z načelom pridobivanja dohodka po delu in z drugimi temeljnimi socialističnimi družbene ureditve. V ustavi je tudi zapisano, da lahko samostojni obrtnik le v izjemnih primerih (v skladu z zakonom) in v omejenem obsegu uporablja dopolnilno delo drugih, ki jih zaposli, ne da bi ustanovil pogodbeno organizacijo združenega dela! Torej izjemoma in v omejenem obsegu!

Vendar pa se to določilo v praksi ne uporablja. Res je sicer, da večina slovenskih obrtnikov (uradno) ne zaposluje niti enega celega delavca, kot kaže statistika, res pa je tudi, da se nekateri obrtniki, ki toliko povečajo proizvodnjo, da ji s petimi ali sedmimi delavci niso več kos, obidejo zakone in zaposlujejo tudi po več deset delavcev, namesto da bi ustanovili POZD. Jasno je, da je pri sedanjem razvoju tehnologije vsak novi delavec v obratovnici za njenega lastnika dodaten vir »profita«.

A pustimo vprašanje odtujevanja presežne vrednosti ob strani. Bolj nas zanima uveljavljanje samoupravnih pravic delavcev v zasebnem sektorju.

Mirno lahko zapišemo, da samoupravljanja v obratovnicah samostojnih obrtnikov ni! Proizvodna sredstva so last vodje obratovnice, ki z njimi sam upravlja, medtem ko lahko njegovi delavci uveljavljajo le pravico do dela s temi sredstvi. Skupni interes samostojnega obrtnika in njegovega delavca je edino v povečanju dohodka in s tem v zvezi v čimboljšem izkoriščanju proizvodnih sredstev. Pri tem se delavcu večja osebni dohodek, kar ne gre zanemariti. Vendar pa ne more upravljati s proizvodnimi sredstvi, odločati o dohodku, razvoju in povzovanju obratovnice z združenim delom, o kooperacijah in podobnem.

To pa pomeni, da so pravice delavca o soočanju v delovnem procesu omejene in omogočene le tedaj, ko gre za povečanje proizvodnje in dohodka.

Delavci v zasebnem sektorju naše republike (kjer je njihov položaj najbolj urejen) lahko odločajo le o svojem osebnem dohodku, sredstvih za skupno porabo, če pa bi bili dovolj osveščeni in vztrajni, bi si lahko v nekaterih obratovnicah, ki trajno sodelujejo z združenim delom, izborili še pravico do soočanja o proizvodnji. To pa je tudi vse!

Zato pa lahko svoje samoupravne pravice uveljavljajo zunaj delovnega procesa. V delegatskem sistemu imajo načeloma enake pravice in obveznosti kot delavci v združenem delu in skupaj s samostojnimi obrtniki sestavljajo delegacije za vsa delegatska telesa od krajevne skupnosti do republike in federacije.

Vendar pa se v delegacijah pojavljajo različni interesi, posebno še v delegacijah za zbornice združenega dela. Tako delavec zopet ni v enakopravnem položaju, saj v delegaciji eden nastopa kot lastnik proizvodnih sredstev, drugi pa kot njegov delavec v meznem odnosu. Zato

prihajajo v praksi do izraza le interesi lastnikov produkcijskih sredstev, nikoli delavcev!

Doslej je mimo že skoraj polovica tretjega mandata delegatskih skupščin, v zboru združenega dela Skupščine SR Slovenije pa še ni nastopil delavec iz zasebnega sektorja, čeprav so ti enakopravni člani delegacij, delegacije obrtnikov pa dosledno zastopajo »cehovske« interese.

Kljub vsemu pa velja poudariti, da delavci v mnogih primerih ne vidijo dlje kot do plačilne ku-

verte in da so družbenopolitično nedejavni. Le malo jih je povezanih v osnovne organizacije sindikata, v katerih vlada dokajšnje mrtvilo. Krivdo za to lahko iščemo tudi pri občinskih sindikalnih svetih, ki ponekod temu namenjajo premalo pozornosti. Tudi mnogi delavci, ki so bili izvoljeni v delegacije, ne izpolnjujejo svojih obveznosti in ne prihajajo na sestanke delegacij, s tem pa sami omogočajo obrtnikom, da odločajo, kot jim najbolj ustreza. *Andrej Dvoršak*

Na podlagi 122. člena statuta Zveze sindikatov Slovenije razglašča

Odbor republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije za sindikalna priznanja rok in pogoje za predlaganje kandidatov za zlati znak Zveze sindikatov Slovenije v letu 1984.

Odbor republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije za sindikalna priznanja razpisuje za leto 1984 podelitev zlatih znakov Zveze sindikatov Slovenije organizacijam in članom zveze sindikatov.

Zlati znak Zveze sindikatov Slovenije bo podeljen organizacijam in organom zveze sindikatov za večletno izjemno in učinkovito delovanje pri uveljavljanju interesov članstva. Pri tem bo upoštevano zlasti:

- zavzemanje za uveljavljanje vloge zveze sindikatov v političnem sistemu socialističnega samoupravljanja;
- prizadevanje za razvoj socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih odnosov na podlagi ustave in zakona o združenem delu ter za poglobljanje odločujočega vpliva delavcev;
- trajnejše izpolnjevanje dogovorjenih sklepov in stališč, sprejetih v organizacijah in organih zveze sindikatov in sindikatov dejavnosti;
- prizadevanje za doseganje dogovorjenih ciljev gospodarskega in družbenega razvoja.

Zlati znak Zveze sindikatov Slovenije bo podeljen članu zveze sindikatov, ki je z večletnim družbenopolitičnim delom v naprednem delavskem gibanju oziroma sindikatu uveljavljal delavske interese in dosledno ter učinkovito pomagal uveljavljati in razvijati sindikat ter krepiti njegovo razredno naravnost.

Predlog za podelitev zlatega znaka lahko dajo skladno s Pravilnikom o podeljevanju zlatega znaka Zveze sindikatov Slovenije organizacije zveze sindikatov in njihovi pristojni organi.

Predlagatelj pošlje predlog v dvojniku na posebnih tiskovinah najkasneje do 29. februarja 1984 na naslov: Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije, Odbor za sindikalna priznanja, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana.

Tiskovine za predlaganje kandidatov so na voljo pri občinskih svetih in pri republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije.

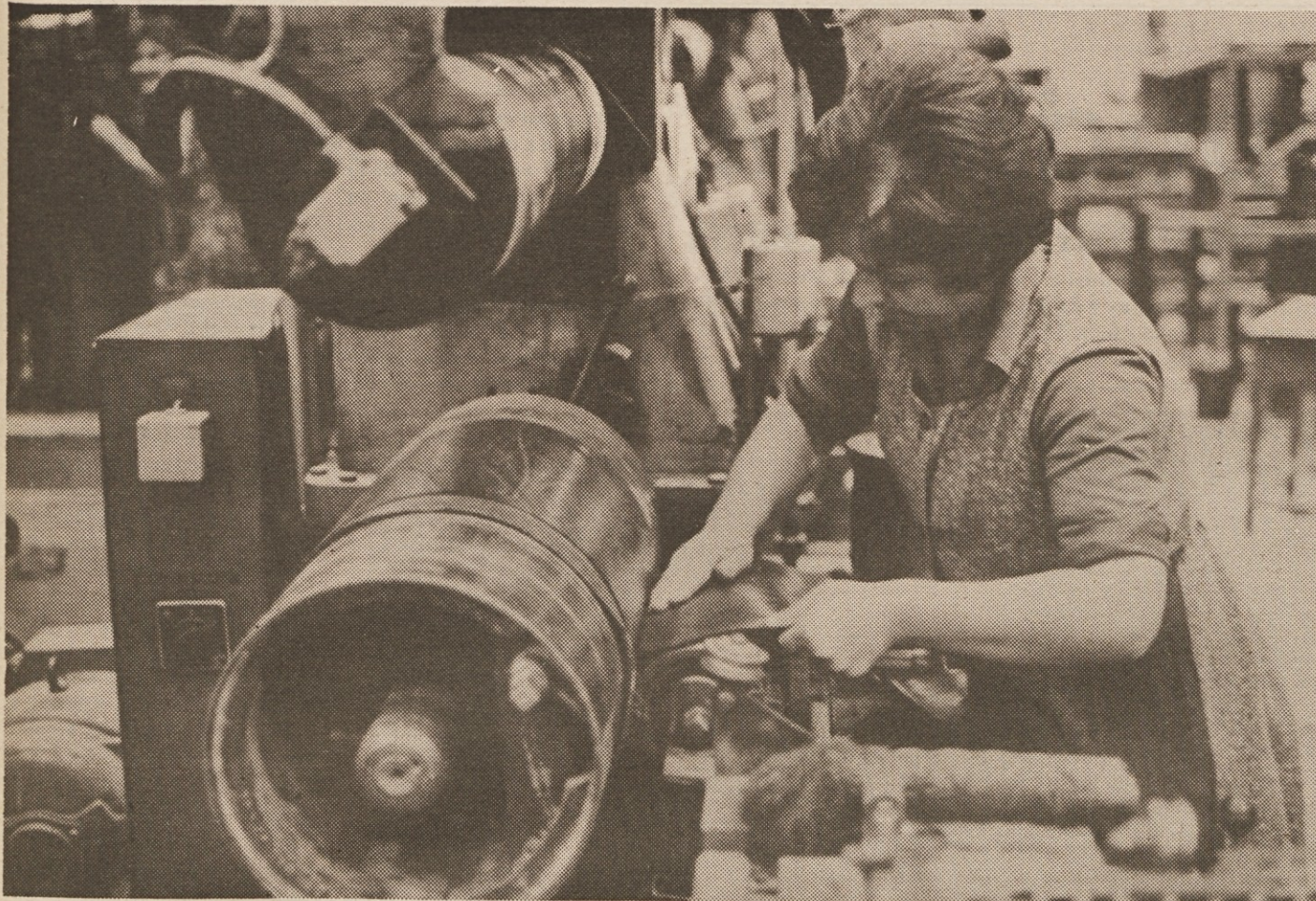
Pred sejo predsedstva RS ZSS

Predvsem o pripravah na letno sejo

Predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije bo ta teden med drugim obravnavalo priprave na letno sejo RS ZSS, informacijo o uresničevanju sklepov 6. in 7. seje republiškega sveta in informacijo o usklajevanju samoupravnih splošnih aktov v OZD z zakoni, ki bodo začeli veljati s prvim januarjem prihodnje leto.

Iz informacije o uresničevanju sklepov 6. in 7. seje RS ZSS povzemamo nekatere ugotovitve: o uresničevanju dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije oziroma usmeritev ZSS pri izpolnjevanju nalog v tej zvezi je razpravljala večina občinskih svetov na različnih ravneh, na seji sveta ali predsedstva, ponekod pa so pripravili tudi posvete. O osnutkih resolucije o družbenoekonomskem razvoju občine in republike in prihodnjem letu pa so razpravljali na 32 občinskih svetih. Ponekod je o tem razpravljalo več organov (aktivni, odbori, sveti itd.)

Zakon o razširjenosti reprodukciji in minulem delu določa, da morajo delavci temeljnih organizacij združenega dela in delovnih skupnosti ter delovni ljudje v drugih samoupravnih organih in skupnostih do konca leta uskladiti samoupravne splošne akte, s katerimi se urejajo investicijske naložbe, in akte, ki urejajo uveljavljanje pravic delavcev do minulega dela kot dela osebnih dohodkov. To je prav gotovo obsežno in tudi zahtevno delo, ki od organov in organizacij zveze sindikatov zahteva aktivno, usklajeno in koordinirano dejavnost.



Osebni dohodek mora biti spodbuda za čimboljše delo.

DO Sava Kranj

Nagradimo ustvarjalnost

Osebni dohodek naj bo rezultat delovnega prispevka in ne socialna kategorija. Še posebej je treba nagraditi dobro in ustvarjalno delo. Tako bi lahko najbolj na kratko zapisali osnovne misli iz razprav, ki so v DO Sava Kranj potekale več kot mesec dni v osnovnih organizacijah in se zaključile s tematsko konferenco ZK. Na njej so delegati iz vseh okolij predstavili

pobude in razmišljanja o nagrajevanju po delu in njegovih rezultatih.

Še posebej so se razprave vrtele okoli nagrajevanja tistih delavcev, katerih rezultati niso neposredno merljivi. Za proizvodna dela je namreč v Savi že več let uveljavljen dokaj ustrezen sistem merjenja in tudi nagrajevanja posameznikovega in skupinskega delovnega prispevka. Razprava je sicer

pokazala, da bo treba v prihodnje ta sistem še dograditi. Precej bolj na začetku pa so merila in načini za ustrezno nagrajevanje strokovnih in vseh tistih delavcev, kjer ni tako preprosto najti »pravega metra« za opravljeno delo. Pa ga bo treba, če želimo, da bo osebni dohodek spodbuda za izpolnjevanje nalog.

Teh pa je v sedanjem gospodarskem trenutku veli-

ko, od izvoza pa do uveljavljanja lastnega znanja, večje produktivnosti in varčnosti vse do dohodkovne uspešnosti.

Široka javna razprava, v katero je bila vključena večina zaposlenih in tematska konferenca sta dali obilico dobrih pobud in usmeritev, ki bodo našle svoje mesto v zakonodaji o delitvi osebnih dohodkov.

Vera Drašak

IZ OBČINSKIH SVETOV ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

KOPER

Družbeni dogovor skozi prakso

Na posvetu predsednikov občinskih svetov ZS obalno-kraške regije so se dogovorili, da bodo osnutek družbenega dogovora o usmerjanju razporejanja dohodka v letu 1984 dali v poskusni obračun devetim ozdom iz vseh občin v regiji. Nato bodo občinski sveti sklicali komisije za družbenoekonomske odnose, na katere bodo vabljeni predstavniki teh ozdov, zbrali pripombe na osnutek, nato pa bo o tem razpravljala še komisija za družbenoekonomske odnose pri obalno-kraškem svetu ZS.

MARIBOR-TEZNO

Delo na podlagi analiz

Na seji občinskega sveta so obravnavali razčlenitev izplačil osebnih dohodkov in nekaterih izplačil iz sklada skupne porabe v letošnjem letu. Iz analize je razvidno, da je od 81.201 delavca 394 delavcev prejelo manj kot 7.350 dinarjev neto osebnih dohodkov, od novega zajamčenega osebnega dohodka (8420 dinarjev) pa je bilo teh delavcev 2086; več kot polovica delavcev v mariborskih občinah je dobivala od 10.000 do 16.000 dinarjev; posebno težak je položaj delavcev v trgovini, gostinstvu in turizmu. Analizo so sprejeli in bo podlaga za delovanje sindikata na tem področju, zato jo bodo poslali vsem osnovnim organizacijam ZS.

SLOVENSKA BISTRICA

Delitev po delu

Poročilo občinskega sveta ZS in komiteja za družbenoekonomske odnose občinske skupščine o nagrajevanju po delu v gospodarstvu in negospodarstvu so obravnavali na seji občinskega sveta. V poročilu ugotavljajo, da je sedanje nagrajevanje odvisno predvsem od ustvarjenega dohodka na račun podražitev, ne pa zaradi drugih kakovostnih dejavnikov, kar bi lahko omogočalo nagrajevanje po delu. Tudi dodatek na delovno dobo in dodatek na stalnost ne dosejata temeljnega namena — da bi spodbujala delavce, da bi več dohodka od osebnih dohodkov namenjali za razširitev in posodobitev proizvodnje in da bi

bil del osebnega dohodka iz minulega dela odvisen od tega. Ugotovili so, da je uveljavljanje načela delitve po delu podlaga za stabilizacijo, zato naj ozdi v svoje stabilizacijske programe to zapišejo kot prednostno nalogo. Ugotovili so tudi, da so se v prvih petih mesecih letos izenačili povprečni osebni dohodki zaposlenih v gospodarstvu in zaposlenih v negospodarstvu, kar kaže na to, da je boljše upoštevanje in ustrezno vrednoteno proizvodno delo. Ni pa mogoče ugotoviti, kako je to delo vrednoteno v posameznih ozdih. Vse ozde v občini so pozvali, naj do konca leta uskladijo rast osebnih dohodkov z usmeritvami letošnjega družbenega dogovora o razporejanju dohodka.

Gmotni položaj učiteljev mora biti skupna skrb

Na seji občinskega odbora sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja pa so obravnavali položaj delavcev v vzgoji in izobraževanju v občini v letošnjem letu. Ugotovili so, da so bili konec junija letos povprečni osebni dohodki v osnovnem izobraževanju približno 14.500 dinarjev, konec septembra pa približno 15.300 dinarjev, kar je že na meji kritja življenjskih stroškov. Zato so sklenili, da je treba že letos valorizirati osebne dohodke vsaj na republiško povprečje. Zato bo izvršni svet sprejel aneks k finančnim pogodbam s šolami. Menili so tudi, da morata biti vzgoja in izobraževanje v dolgoročnih usmeritvah razvoja gospodarstva in družbenih dejavnosti zastavljena tako, da bosta zagotavljala napredek, predvsem pa gmotno spodbudo delavcev. V tej dejavnosti gre namreč 85 % sredstev za osebne dohodke in tako vsak poseg v ta sredstva pomeni nižje osebne dohodke ali pa večjo delovno obremenitev in s tem slabše delovne rezultate, kar pa se bo odrazilo na poznejših rodovih. Gmotni položaj delavcev v vzgoji in izobraževanju morajo spremljati in obravnavati vsi ustrezni dejavniki v občini, ne samo izvršni svet in odbor sindikata te dejavnosti. Pogrešajo namreč aktivnost občinske konference SZDL in občinskega komiteja ZK oziroma njenih organov, pa tudi združenje v vzgoji in izobraževanju v republiki v prihodnje enotno, da bodo nagrajeni po obsegu in rezultatih dela, ne pa glede na finančne zmogljivosti posameznih občin.

M. Š.

7 DNI V SINDIKATIH



Dolfki Boštjančič v spomin

Pred nekaj dnevi smo se zadnjič poslovili od Dolfke Boštjančič. Nikakor se ne moremo sprizniti z resnico, da je ni več med nami. Čeprav je iz vrst aktivnih sindikalnih delavcev odšla že pred nekaj leti, se je njena navzočnost v sindikalnem delu še vedno čutila. Vedno je rada stopila med svoje tovariše in tovarišice, z njimi pokramljala, se posvetovala in svetovala.

Pred nepolnimi šestdesetimi leti se je rodila na Dovjem. Tu se je začela razvijati njena življenjska skromnost, samozavest in prepričanje, da se v življenju velja boriti za novo, boljše, lepše. Navdihovala jo je tragična usoda njenega deda, ki so ga kot državnega sovražnika v prvi svetovni vojni obsodili na smrt in ustrelili cesarsko-kraljevi valpti, ker je protestiral proti brezsmiselnim vojni in uničevanju. Rano odvela mati je preživljala številno družino in vse otroke vzgojila v poštene in delavne ljudi. Druga svetovna vojna je z vsvo svojo neumljenostjo že na samem začetku zajela tudi njen rojstni kraj in njeno družino. Vzgojana v zavedno Slovenko se je zelo kmalu aktivno vključila v osvobodilno gibanje in je bila od leta 1943 tudi v partizanih.

Takrat se začela njena jasno opredeljena življenjska pot borbe in neuničljive družbene delavke. Kot mladinska aktivistka skojevska je dočakala konec vojne in se brez oddiha vključila v nove naloge. Pot jo je vodila prek Lendave, Maribora, Celja in Radovljice, kjer je bila mladinska organizatorica, v Ljubljano. Tu je, kot izkušena in neutrudljiva aktivistka sprejemala nove odgovorne naloge v republiških organih Zveze mladine Slovenije in Skoja. Bila je predsednica Zveze ženskih društev Slovenije, čezpneje poslanka v Skupščini SR Slovenije, v Zvezni skupščini in članica vodilnih organov družbenopolitičnih organizacij ZK, SZDL, ZS v republiki in federaciji.

Niti najmanj ni bilo slučajno, da se je odločila za strokovno izpopolnjevanje na področju socialne politike in da je po šolanju pred 23 leti prišla v slovenske sindikate, kjer je potekalo dvajset let njenega plodnega dela.

Od tod tudi vsa njena prizadevnost ob najrazličnejših socialnih vprašanjih. Bila je vsestranska dosledna ustvarjalna sistema otroškega in zdravstvenega varstva, pokojninskega in invalidskega sistema, socialne varnosti in skrbstva, skratka celovitega področja življenjskih in delovnih razmer delavstva.

V teh prizadevanjih je vedno uspela s svojo iskreno besedo in stvarnimi ocenami pridobiti ljudi za sodelovanje, s svojim zgledom je vzgajala ljudi za to, da so se vključevali v najrazličnejše aktivnosti na področju socialne politike. Njen zgled je marsikoga pripeljal med tiste, ki jim je področje skrbi za človeka postalo bodisi življenjski poklic ali pa družbeno poslanstvo.

Zdi se, da ni bilo slovenskega delovnega kolektiva, ki je ne bi poznal, ni bilo interesne skupnosti v občini ali pa v republiki, ki ne bi imela kakršnekoli naloge pri reševanju življenjskih vprašanj delovnih ljudi, kjer se ni neposredno, odločno, vztrajno, kjer je bilo treba tudi brezkompromisno, borila za rešitve, ki naj bi naredile življenje in delo naših ljudi ne le materialno, temveč tudi duhovno bogatejše in srečnejše.

Ob slovesu pri odhodu v pokoj je na skromni slovesnosti v republiškem svetu ZSS dejala takole: »Po svojih močeh sem storila tisto, kar sem mogla in morala. In če sem pri vsem tem vsaj nekaj prispevala, mi je to največje priznanje.«

Zares, dala je največ, kar je mogla. Ni bilo naključje, če so na njena vrata v Domu slovenskih sindikatov velikokrat potrkali skromni ljudje iz tovarn, upokojenici ali upokojenke, kmetje, kmetice, borci in njihovi svojci s prošnjo, naj jim pomaga v težavah. In zanjo je bilo veliko priznanje prav to, če je uspela rešiti koga iz osebnih težav in stisk. Za kaj takega ji ni bilo nikoli žal ne časa ne truda.

Znano je, da je veliko sodelovala tudi v okviru Jugoslavije na najrazličnejših socialnoekonomskih področjih. V svetu Zveze sindikatov Jugoslavije, v zvezni skupščini, v zvezni konferenci SZDL. Povsod sta bila njena konkretna beseda in življenjskost cenjena in spoštovana. Bila je pripravljena vedno in povsod z argumenti in življenjskimi izkušnjami pomagati pri iskanju najboljših rešitev. Številna priznanja in odklikovanja, ki jih je tovarišica Dolfka dobila za svoje delo in prispevek naši samoupravni družbi, so posebej poudarjala prav to človekoljubno lastnost, ki jo je krasila.

Kot mati in hči, babica, soproga in sestra, je bila svetel primer skrbnosti, ljubezni in brezmejne požrtvovalnosti. Čeprav jo je delo na različnih družbenih področjih stalno klicalo, je vedno našla dovolj časa, da njeni niso občutili, ali so vsaj manj, to njeno družbeno zavzetost. In če je ob tem težkem trenutku mogoče njeni družini reči kaj v tolažbo, ji lahko rečemo, da tovarišice Dolfke njeni sodelavci in tovariši v slovenskih sindikatih ne bomo pozabili.

Med nami, ki smo jo dolgo let poznali, jo spoštovali in jo srčno cenili, ostaja velika praznina. Te praznine ne bo moč zapolniti. Ostaja pa v vseh nas trajen spomin in spoštovanje do dela in osebnosti tovarišice Dolfke Boštjančič.

Sodelavci

PO SLEDI DOGOVARJANJA

Odkod vedrogledost Jožeta Smoleta

Kriza kot spodbuda

Uvodni del pogovora z Jožetom Smoletom, predsednikom ljubljanskih komunistov, je stekel v prejšnji številki Delavske enotnosti. Nadaljevali smo ga za vprašanjem o vlogi poslovnih delavcev v delovanju zveze komunistov. Menili smo namreč, da se v logično zvezo med sekretarjem osnovne organizacije in občinskim komitejem ZK lahko neljubo vključi direktor — po tistem starem pregovoru, da je »bog visoko, cesar daleč, jaz pa sem tu...«

»Ja, temu pravimo po domače zlihanost. Prav gotovo moramo najti pot do samostojnosti sekretarjev OO ZK. Kot vodilna idejno politična sila pa je zveza komunistov seveda tesno povezana z vsemi dogajanjem v družbi. Mora jih torej usmerjati s svojimi jasnimi idejnimi izhodišči. Če je direktor zanje, smo z njim, če ne, smo proti. Tu je ključ in ne v konfrontaciji zveze komunistov z vlado, s poslovodno strukturo. Recepta ni, rešitve moramo iskati v vsakodnevnem delovanju.«

Kadar pravimo, da nekaj moramo, da naj nekaj bi in podobno, smo s tem pravzaprav posredno pokazali na slabost. Kje so še šibke točke v delovanju ZK?

»Čutimo jih še na dveh področjih. Prvo so krajevne skupnosti, kjer je vpliv komunistov premajhen, kar je tudi eden vzrokov za šibko delovanje delegatskega sistema.«

Drugo pa je premajhna prisotnost zveze komunistov na ravni delovnih in sestavljenih organizacij združenega dela. Ne gre se čuditi mnogim dezintegracijskim procesom, če pa ni komunistov kot idejno usmerjevalnega, povezovalnega dejavnika. Velike sisteme pač potrebujemo in statut nas niti najmanj ne omejuje, da bi se vanje organizirano vključevali. Dosti nevarnejša je odsotnost kot pa strah, da bi komunisti ne smeli delovati na ravni sozda — ob izredni dejavnosti in vplivu osnovnih organizacij seveda!«

Pri vsem, o čemer se pogovarjamo, gre nekje manj nekje bolj neposredno za interese delavcev. Kakšna je sestava ljubljanske organizacije zveze ko-

munistov, ki se za te interese boji?

»No, v Ljubljani je ta sestava približno povprečje republike. Med komunisti je vse premalo mladih, premalo delavcev. Ne bi se smeli zaplesti v teoretične razprave, kdo je pravzaprav delavec. Komunisti smo avantgardna delavska organizacija, ki zdaj plačuje napako iz preteklosti — podcenjevanje aktivov delavcev, neposrednih proizvajalcev. V zadnjem času so ponekod zelo dejavni, zavzemajo prava stališča do pravih problemov.«

In zakaj ni mladih?

»To pa terja resno analizo, zakaj zveza komunistov za mladino ni atraktivna. Pred Ljubljano je velika naloga, da vzroke za to odkrije in temeljito obračuna z njimi. Še kako potrebujemo mlade ljudi s svežimi pogledi, neobremenjene z dogmami.«

Naj dodam, da je tudi ženski premalo v naših vrstah, da imamo tekstilne tovarne brez komunistk!«

Vrnimo se k mladini. Menda je cerkev naša način, kako postati atraktivna za mlade?

»Če so cerkve polne, me niti najmanj ne moti. Na verskem področju v Ljubljani ni zaskrbljujočih negativnih pojavov. Fenomen rastočega zanimanja mladih za cerkev pa je treba skrbno oceniti — tako bomo odkrili lastne šibke točke. Glejte, zanemarili smo etiko, moralno, medčloveške odnose, filozofsko plat življenja. Vse tisto torej, kjer mlad človek išče odgovore in jih tudi najde, če ne tu, pa tam. Tudi v usmerjenem izobraževanju vidimo le izobraževanje, vzgoja pa je ob strani?! Imamo brezdušen



odnos do človeka in to je nevarno.«

Večkrat ste omenili vodilno vlogo ZK pa nujnost, da se samokritičnost začne z vrha. Lahko to misel konkretizirate na področju nagrajevanja po delu, ki bi moralo biti vzvod razvoja, ugotavljamo pa, da je cokla.

»Točno, perspektiva večjih osebnih dohodkov (kot odraz dela seveda) je enako večja zavzetost, razvoj... Spomnim se, kako so mnogi poslovodni delavci povečanje minimalnih osebnih dohodkov jemali le kot gospodarsko breme, strošek, nevarnost. Povečanje pa je dalo dobre delovne in gospodarske rezultate. Čudno je, kadar sindikat in zveza komunistov zaigrata vlogo preganjalca visokih osebnih dohodkov.«

Kako je z nagrajevanjem po delu v organih in organizacijah zveze komunistov?

»Nasploh poklicni družbenopolitični delavci z osebnimi dohodki nevarno zaostajajo. Lahko že razmišljaš o degradaciji tega dela. Če hočeš imeti zavzete, sposobne ljudi, jih boš moral pač nagraditi. V Ljubljani zasluži predsednik predsedstva MK ZKS približno 36.000 dinarjev, sekretar 32.000, predsednik občinskega komiteja pa 31.000 dinarjev.«

No, to je vprašanje višine osebnih dohodkov, kaj pa nagrajevanje po delu?

»Pri tem delu je precej težko oblikovati merila. Težavnost pa nikoli ne sme biti vzrok za dvig rok! Merilo družbenopolitičnega dela mora postati stalna demokratična ocena. To velja tako za nagrajevanje kot za ugotavljanje odgovornosti. Vedno dajem za primer Japonsko, kjer ob vsaki železniški nesreči takoj odstopi pristojni minister. Potem parlament oceni, kdo je bil kriv in kdo ne.

Tako se gradi odgovornost, z vrha piramide. Ne more biti baza kriva v slabem, vrh pa zaslužen v dobrem.«

Od nagrajevanja smo kar logično zavili k odgovornosti. Pri nas namreč večkrat slišiš, da je neodgovornost, predvsem na vrhu, prej nagrajena kot kaznovana?

»Kot za nagrajevanje tudi za ugotavljanje odgovornosti velja nujnost stalne demokratične ocene dela. Naučiti se moramo gojiti institucijo odstopa, ne pa da oportuno čakamo na iztek mandata. Nasploh pa pri tem pade na komuniste marsikaj, kar pristojni organi, pravobranilci, elementi delegatskega sistema ali nočejo ali ne upajo urediti. Mislim na stvari, ki niso v skladu s predpisi, zakoni. Druga pesem je seveda, če je nekaj formalno zakonsko v redu, moralno etično pa ne. To je gotovo stvar zveze komunistov.«

Kako lahko vprašanje odgovornosti povežete s kadrovsko politiko?

»Pri imenovanjih direktorjev na primer bo kadrovska komisija v občini pač morala imeti svojo besedo — gotovo pa skupaj z delavci, enakopravno in nikakor proti njim. Prava pot je, če občina potrdi predlog delavcev in ne, da se dogaja obratno. Presekati moramo z ozkim kadrovanjem kot z ozkim odločanjem nasploh, presekati z »ringlšpil rotaciji«, ki tako zelo nasprotuje Kardeljevi misli o rotaciji, po kateri se človek normalno vrača v svoje delovno okolje.«

Mar ni prav ozko odločanje najmočnejša zavora razvoja samoupravljanja, ko vendar zbujajo občutek nemoči, brezvoljnosti?

»Kajpak, kar zasukajmo to na delegatski sistem. Kdo pa se bo vključeval, kdo bo delal, če predlagatelji od njega jasno pričakujejo le potrditev, obratnega vpliva pa ne dopuste?! Komunisti se moramo proti temu boriti z vsemi močmi, samo od sebe se ne bo premaknilo.«

Poglejmo za konec malo v Ljubljano, kaj jo v tem času najbolj pesti?

»Naložbe so v mestu že dosegle kritično raven, lahko rečemo, da nam resno grozi tehnološki zastoj. Lotiti se moramo prestrukturiranja gospodarstva, uvesti tri izmene povsod, kjer so za to možnosti in predvsem tam, kjer proizvajajo za izvoz. Davčno upravo moramo končno iz polnilca proračuna preleviti v instrument, s katerim bo družba res odprav-

ljala neupravičene socialne razlike in spodbujala pravšnje dejavnosti. Potem nova delovna mesta! Ne mislimo preštevati brezposelnih, številke nas ne smejo zanimati — če le dva mlada človeka ne moreta dobiti dela, je to že resen problem. Pa storitvena dejavnost, ki je v Ljubljani zelo nerazvita. To ponavljamo kot papagaji, premakne se pa nič, oziroma vse prepočasi. Tu gre tako za nova delovna mesta kot za počutje občana, ki nekaj potrebuje, pa ne more dobiti.«

Lahko posebej izznamemo počutje delavcev iz drugih republik?

»Tudi za to Ljubljana ne skrbi dovolj. Gre za stalno, načrtno skrb za prav vse delovne in življenjske razmere, od stanovanja, vrtca, kulture... Pogosto so krive organizacije združenega dela, ki delavce vabijo, a jim ne zagotovijo vsega, kar bi morale. Drugo je, ko prihajajo ljudje sami, čakajo na delo in vse, kar sodi zraven. Takih socialnih problemov Ljubljana sama ne more več reševati in pogovarja se z občini v drugih republikah in pokrajinah, od koder ti ljudje prihajajo.«

Naloga komunistov pa je, da ta vprašanja rešujejo po najboljši pravi poti, z vključevanjem delavcev v normalen sistem — pa naj gre za delo, samoupravljanje, šport, kulturo.«

Precej šibkih točk ste nanašali v pogovoru, nedokončanih nalog, nedorečenih odgovorov na marsikatero pomembno vprašanje. Iz vseh odgovorov pa hkrati veje optimizem, volja do dela, recimo kar zagrizenost pri reševanju takšnih težav, ki bi jim skorajda že lahko rekli »naše stalne spremljevalke«. Od kod ta vedrogledost?

»Vsaka, še tako ostra krizna situacija nosi v sebi hkrati tisti pozitivni naboj, element spodbude. Kje na svetu pa je družba, ki še ni zabredla v zagate?! Od tu sta potem le dve poti. Prva je navidez lažja, kot se včasih posamezniku zdi, da je najlažje, če se prepusti toku. To pa pomeni stagniranje in stagniranje v razvoju pomeni nazadovanje.«

Druga pot je borba in naša družba je večkrat dokazala, da je na borbo pripravljena. Še v vsaki naši krizi je prišlo do pozitivnih družbenih premikov, zvozili smo — in to v pravo smer kljub vsem nesporazumom in stranpotem. Prav to se dogaja dandanes!«

V pogovoru so sodelovali: Ciril Brajer (ki ga je zapisal), Franček Kavčič in Ivo Kuljaj

Posebna vloga ljubljanske občine Center

V kleščah potreb in gospodarskih možnosti

Ze nekaj let zapored na vseh ravneh družbenopolitičnih skupnosti ob koncu leta preučimo izpolnjevanje resolucije za leto, ki mineva, hkrati pa sprejemamo novo za prihodnje. Osnovni smoter obeh pa je stabilizacija.

Namen tega prispevka je kritični pogled na osnutek resolucije občine Ljubljana Center za prihodnje leto in pa razmišljanje o nekaterih najpomembnejših sestavinah dolgoročnih razvojnih ciljev te občine, kot jih vidi vodja raziskovalnega centra za razvoj samoupravljanja Republiškega sveta Zveze sindikatov in delegat zbora združenega dela omenjene občine Alfred Golavšek.

»Če pogledamo razvoj občine Ljubljana Center po drugi svetovni vojni, lahko z gotovostjo trdimo, da je postala republiški center, nekakšna inte-

gracija splošnega in skupnega pomena za republiko. V občini imajo svoje sedeže zelo pomembne republiške družbenopolitične organizacije in tiste, ki opravljajo najpomembnejše naloge proizvodnje, menjave, financ, upravljanja, kulture, znanosti, prosvete in drugih. Pri teh gre tudi za najvišjo stopnjo sestavljenosti dela. V občini je zato tudi visoka koncentracija najvišje izobraženih kadrov. Posebnost občine je tudi prostorska zasičenost in s tem visoka vrednost zemljišča. Objektivna zakonitost družbene delitve dela vse bolj izriva iz občine vse tiste organizacije, kjer ni visoke sestavljenosti dela. S tem pa se povečuje stopnja vzajemne družbene in gospodarske odvisnosti.

Za dohodek v občini sem prepričan, da je večina pridob-

ljenega s svobodno menjavo dela in manj tistega, ki ga občina pridobiva na podlagi tržne menjave.

Nekatere prednostne naloge dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije so pisane na kožo občini, vendar so jih načrtovalci razvoja te občine izpustili.

Predvsem gre tu za prestrukturiranje gospodarstva občine, ki bi se moralo usmeriti v razvoj drobne obrti (predvsem storitvene), gostinstva in turizma, smotrnega gospodarjenja s prostorom raziskovalnega dela, inženiringa, in drugih. Prizadevanja za krepitev lastne ekonomske osnove, torej za pridobivanje dohodka s tržnih zakonitostih, so v protislovju z objektivnimi zakonitostmi razvoja občine. V občini je nadalje treba odmeriti prostor vsem družbenim dejavno-

stim, ki imajo vrhunski značaj. Pri tem mislim na kulturo, medicino, šport, izobraževanje, razvojne institute in druge. Upoštevati je potrebno tudi banke, gospodarske zbornice, različna združenja, društva, pa tudi institucije upravnega in političnega vodstva.

V osnutku resolucije občine Ljubljana Center za prihodnje leto se zato morajo odražati njene značilnosti.

V osnutku je treba natančno opredeliti prednosti gospodarstva ter preučiti gmotne možnosti. Ne moremo pričakovati, da bomo že danes lahko poenotili hotenja. Gre za to, da odpremo ta proces, tudi zato, ker je to edina pot za reševanje živih nasprotij, ki jih na lastni koži z občutkom nemoči občuti krajan, delavec in občan.«

Jurij Popov

Zaradi velikega zanimanja bodo seminar ponovili

Prispevek k učinkovitejšemu obveščanju

Danes se v prostorih Delavske enotnosti v Ljubljani končuje tridnevni seminar, namenjen predvsem urednikom glasil in biltenov organizacij združenega dela. Udeleženci so skupaj s sodelavci centra za razvijanje obveščanja v združenem delu pripravili predloge za svoja glasila, kako jih vsebinsko in oblikovno izpopolniti, še bolj vpeti v sedanji družbeni in gospodarski trenutek. Večini udeležencev pa so organizatorji tudi svetovali, kako tisk poceniti in ga tudi časovno skrajšati. Seminarja se je udeležilo 41 urednikov. Ker se jih je priglasilo skoraj šestdeset, ga bodo ponovili čez štiriinajst dni.

V pripravi na seminar so v centru za razvijanje obveščanja v združenem delu vsako glasilo skrbno prebrali, razčlenili v njem objavljene sestavke ter hkrati tudi pregledali, kako je v samoupravnih normativnih listinah opredeljeno medsebojno obveščanje delavcev posamezne organizacije združenega dela z glasilom in biltenom. Na tej osnovi so pripravili predloge vsebinskih dopolnitev in obogatitev glasila. Hkrati pa so grafični oblikovalci Delavske enotnosti pripravili tudi predloge izpopolnitev in grafične ter oblikovne priredbe glasil naravi dejavnosti organizacij združenega dela. D. R.

Proizvodna sekcija Društva ljudske tehnike STT

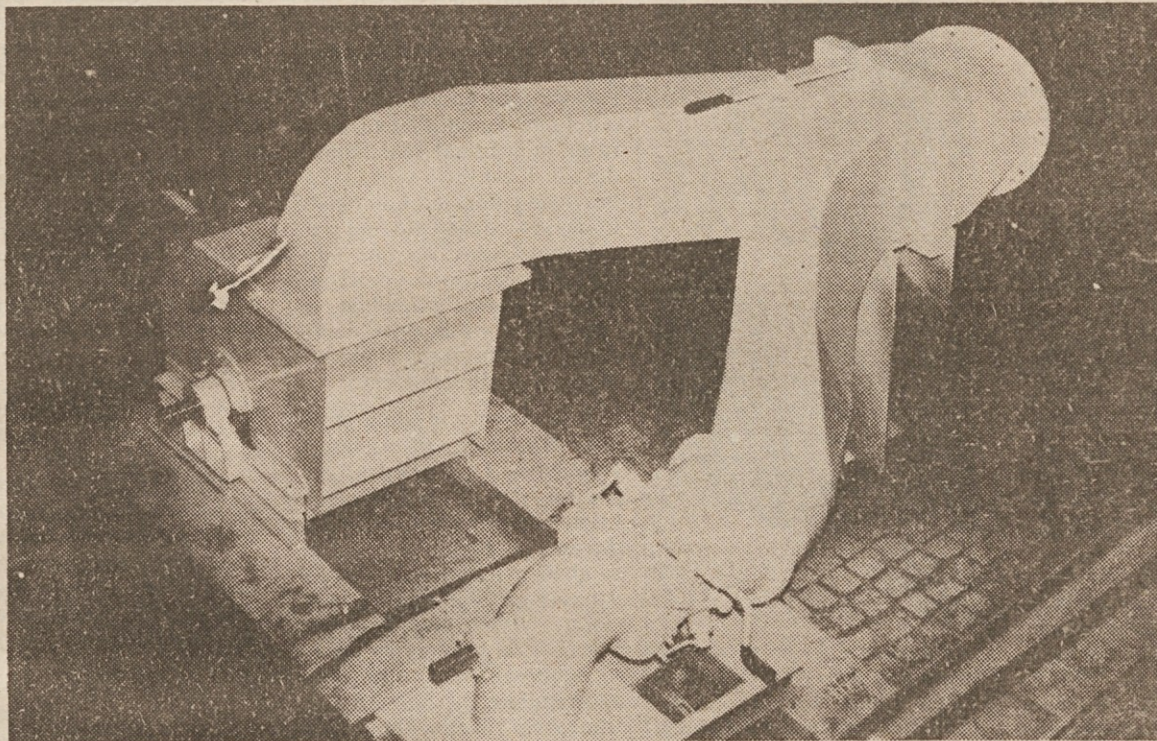
Elektrarna za milijon

»Proizvodna sekcija Društva ljudske tehnike Strojne tovarne Trbovlje izdeluje prototipe nekaterih strojev in sklopov ter s hitrimi posegi nadomesti nekatere stroje ali dele, ki jih je bilo doslej treba uvažati,« je v pogovoru dejal njen predsednik Stane Cenc.

»Te dni opravljamo še zadnja ureditvena dela pri majhni pretočni hidroelektrarni v Polšniku, med Zagorjem in Litiijo. Zanj smo se odločili na lanskoletnem občnem zboru našega društva. Najprej smo se lotili načrtov obeh turbin — Bankijeve in cevne, pri čemer smo si pomagali s knjigo Gradimo majhno hidroelektrarno in z načrti zasebnika Franca Čadeža iz Ljubljane. Obenem smo začeli gradbena dela, tretja etapa pa je bila zbiranje soglasij. Letos spomladi smo zgradili jez, priključke, strojnico in 30 metrov dolg umetni cevovod med jezom in strojnico. Medtem smo iz odpadnega materiala v delavnici naredili obe turbini in električno opremo, da smo poleti hidroelektrarno že preizkusili. Ta bi že redno delala, če ne bi bilo letošnje suše, ki ni dovoljevala pretoka 200 litrov vode na sekundo. Jeseni je bilo vode dovolj za nemoteno delo elektrarne. Uspeli smo dobiti tudi soglasja Gozdnega gospodarstva Litiija, območne vodne skupnosti in ribiške družine. Pot do njih je bila še kar kratka in jo ponujamo kot splošno rešitev za vso republiko. O ceni te hidroelektrarne moram reči, da so nas material za turbino, električna oprema in še nekatere »malenkosti«, pri čemer ne upoštevamo svojega gradbenega dela, stali manj kot milijon dinarjev.

Gospodarsko so morda bolj zanimivi prototipi in pa tako imenovane intervencije. Stane Cenc pravi: »Izdelovanje prototipov in razne intervencijske naloge za velike organizacije in sisteme niso zanimive niti jim časovno niso kos. V poldrugi letu smo naredili ohišje reductorjev za tuje tržišče, posebne sifonske priključke, polžasti transporter, prav zdaj pa končujemo dve žagi za zarezovanje lesa. V teh primerih gre za nadomeščanje uvoznih strojev ali materialov. Omeniti moram še sodelovanje z Iskrino Elektrooptiko (kovinski elementi za lasersko tehniko), pa cevastega polža, posebne konzole in kolute, popravilo reductorja za Titovo Učiče, mlin oziroma drobilec za skopsko farmacevtsko industrijo. Med tako imenovanimi intervencijami naj opozorim na primer jermenice za Glin Nazarje. Zahodnonemški izdelovalec je ponudil enomesečni rok popravila, v tolikšnem času bi ga popravili tudi v naši strojni tovarni, člani proizvodne sekcije pa so uspeli v dveh dneh. Pri tem smo seveda »dali skozi« vse potrebne postopke. Ne morem reči, da smo bili pri tem popravilu cenejši, vendar ko gre za nohte, nihče ne vpraša za ceno, zlasti še, če je delo hitro in dobro opravljeno. Ko me sprašujete, kdo so naši člani, moram reči, da z nami sodeluje praktično polovico delavcev strojne tovarne.

Za vsako nalogo sestavimo skupino specialistov, ki jo potem skušajo čimprej dobro opraviti. Pri tem delo v prostem času, popoldne, če je treba tudi ponoči, sploh ni problem. Pravite, da je morda denar tista vaba za delo v proizvodni sekciji. Morda je res, kajti vsako delo v proizvodni sekciji je ovrednoteno, ne morem pa reči, da je ne vem kako dobro plačano, okoli 180 dinarjev na uro. Pri nas nezainteresiranih ni, saj imamo za vsako področje določene odgovorne ljudi, ki znajo dobro brati tehnično dokumentacijo, izdelovati po vzorcu, in si za vsako nalogo izberejo sodelavce, da je delo opravljeno v najkrajšem možnem času. Odlikujemo se z veliko pril-



Cevna in Bankijeva turbina za pretočno hidroelektrarno v Polšniku.

Izdelki velenjskega Sipaka vse uspešneje nadomeščajo uvoz

Elektronsko vodene povezovalne linije

Velenjska delovna organizacija SIPAK (Sistemi pakiranja), ena od sedmih članic sestavljene organizacije združenega dela Rudarsko elektroenergetski kombinat Franc Leskošek-Luka, je te dni dosegla pomembno delovno zmago. Za naročnika v Sovjetski zvezi so v rekordnem času, manj kot dveh mesecih, izdelali avtomatsko linijo s paletizerjem in povezovalnimi avtomati, vodeno s procesorjem. Z lastnim razvojnoraziskovalnim delom so v Titovem Velenju uvedli proizvodnjo avtomatskih strojev za povezovanje paketov s trakovi iz umetnih snovi. Vse večji izbor teh strojev in naprav za povezovanje paketov prihrani gospodarstvu vsako leto precej deviz.

Proizvodni program Sipak nenehno izpopolnjujejo. Nekatere

izdelke so prodali tudi že na tuje, v Nemško demokratično republiko in Sovjetsko zvezo. Zanje pa se zanimajo še v Zvezni republiki Nemčiji in Avstraliji. Ob tem velja zapisati, da so naprave v glavnem iz domačih reprodukcijskih materialov in sestavnih delov.

Transportno povezovalne linije z elektronskim krmiljenjem, ki so vrhunski dosežek pri povezovanju paketov s sintetičnimi trakovi, izdelujejo v tozdu Kovinski izdelki in galanterija. Lani so se preselili v nove proizvodne prostore. V njih so najprej izdelali prvo avtomatsko povezovalno linijo, vodeno s procesorjem za Papirnico Radeče. Ta linija je primerna za industrijo celuloze in papirja. Drug pomemben dosežek je avtomatizirana linija s paletizerjem in povezoval-

godljivostjo, prek društva pa lažje pridemo do nekaterih manjkajočih materialov.

Tako torej delajo v proizvodni sekciji Društva ljudske tehnike v strojni tovarni Trbovlje, kjer so z izvirno obliko dela uspeli pritegniti ljudi, ki jim ni žal prostega časa, in ki s hitrimi akcijami uspešno rešujejo marsikatero, kasneje mnogo dražje proizvodne zastoj. Na koncu omenimo, da so v društvu še raketna sekcija in akvaristi, torej lahko trdimo, da je Društvo ljudske tehnike v STT uspelo pritegniti v svoje vrste veliko ljudi.

Vili Guček

KAKO GOSPODARIMO

Nelojalna konkurenca na ameriškem trgu nas velja milijone dolarjev

Zbijamo si cene in — ugled

Kombinat lesne industrije iz Logatca že 25 let prodaja kolonialno pohištvo na zahtevno ameriško tržišče. V ZDA prodajajo svoje izdelke prek Slovenijalesa, Lesnine, Exportdrva in Jugodrva. KLI na ameriškem tržišču pada kar 80 odstotkov izvoznih izdelkov v skupni vrednosti 10 milijonov dolarjev.

Lani in predlani, ko je bila kriza na ameriškem tržišču najbolj občutna, so nekateri izdelovalci začeli prodajati pohištvo tudi do 20 odstotkov ceneje in s tem precej zmanjšali devizni priliv. Treba pa je poudariti, da spada jugoslovansko pohištvo v posebni razred in zato nima resnejše konkurence ob poljskem in romunskem, ki je izdelano iz m ehkega lesa. Zato pa si Jugoslovani konkuriramo med seboj kljub dogovorjeni politiki o delovanju gospodarske zbornice doma in njenih teles v ZDA. Nesprejemljivo je, da naša samoupravna socialistična družba ne ukrene ničesar, da bi zaščitila doseženo in načrtno usmerjala prodajo na tem velikem tržišču.

Logaški KLI je zato šel že pred meseci v akcijo osamljen. Po besedah njegovega direktorja Franca Godina so doobra preučili razmere na ameriškem tržišču. Dejstvo je namreč, da se je v ZDA občutno povečala stanovanska zidava, samo letos bodo dokončali 1.800.000 stanovanj, pohištvo pa je v povprečju dražje za 10 do 15 odstotkov. Zato jim ni šlo v račun, da sekcija za pohištvo v ZDA za prihodnje leto ni predvidela višjih cen našega pohištva. Po številnih sestankih sekcije v New Yorku so se pred dnevi le dogovorili za 5-odstotno podražitev, kar bo jugoslovanskim lesarjem samo letos brez povečanja izvoza dalo dodatne 4 milijone dolarjev deviznega priliva. Ker pa vsi jugoslovanski proizvajalci niso navdušeni nad dogovorom, je pričakovati, da bodo še naprej ravnali po starem. Zato se je logaški KLI obrnil tudi na gospodarsko zbornico Jugoslavije, naj oblikuje poseben mehanizem za spremljanje nastopa lesarjev v ZDA ali kjerkoli drugod in z njim onemogoči, da z zniževanjem cen nelojalno konkurirajo tistim, ki so s svojim delom in prizadevanji dosegli njihovo zdajšnjo raven. Ni dovolj samo podpisati samoupravni sporazum, treba je sprejeti še take zakonske ukrepe, ki bi zagotovili uveljavitev dogovorjenega.

Poleg nelojalne konkurence odpirata Šipad in Krivaja v ZDA še svoje montažnice prav v tistih krajih, kjer so že predstavnosti Slovenijalesa in Lesnine. Pri tem pa posegata po takšnih prijemih, ki nimajo nič skupnega s socialističnim gospodarstvom, preplačujejo namreč trgovce, ki selijo prodajo iz starega v novo podjetje.

To je privedlo že do zapiranja uveljavljenih montažnic (katerih postavitev je veljala od 150 do 200 tisoč dolarjev) in odpiranja novih, za katere bo treba nameniti prav toliko družbenih sredstev. Temu lahko rečemo razmetavanje družbenih sredstev brez sleherne odgovornosti. Zato je res skrajni čas, da sprejememo merila za smiselno odpiranje novih predstavništev in montažnic v ZDA in v drugih državah.

ZDA so namreč veliko tržišče z velikansko absorpcijsko močjo za najrazličnejše izdelke, še posebno pohištvo. Zato za naše gospodarstvo ni sprejemljivo, da nimamo nikakršne delitve dela, da si ne razdelimo proizvodnih programov, če že ne moremo z analizo tržišča načrtovati proizvodnje. Proizvode, ki jih že kdo izdeluje, lahko delajo tudi drugi, vendar pa ne smemo dovoljevati, da kdo krši dogovorjene cene, lahko pa prodaja dražje in pod enakimi pogoji. Tako pa je častno razsodišče le farsa našega trgovanja in prodaje na tujih tržiščih.

Konvertibilni trg lahko pokupi še več naših izdelkov, ne da bi prihajalo do konkurence med domačimi izdelovalci.

Zato bi morali v naši državi, če ne gre drugače, sprejeti zakon o preprečevanju nelojalne konkurence.

Filip Šemrl

Vse dražja umetna gnojila ogrožajo kmetijsko proizvodnjo

Ko je sporazum poteptan...

Umetna gnojila so se zaradi nepozorne poravnave deviznih dolgov Petrokemiji Kutina podražila za 2,10 din. Predvidene so nove podražitve, čeprav že tako pičila poraba mineralnih gnojil na hektar še naprej pada.

Koordinacijski odbor za preskrbo z umetnimi gnojili je pred dnevi sprejel sklep, naj slovenski uporabniki umetnih gnojil, podpisniki samoupravnega sporazuma z INO Petrokemijo Kutina, pokrijejo tečajne razlike, ki so nastale zaradi nepravčasne poravnave deviznih obveznosti. Gre za letošnjo umetna gnojila in dolg v višini 5 milijonov dolarjev, INA Kutina je namreč za Slovenijo do 30. septembra letos izdelala 91.285 ton umetnih gnojil.

Petrokemija iz Kutine je že septembra poslala slovenskim kup-

cem umetnih gnojil samoupravni sporazum, v katerem zahteva pokrivanje izgub v višini 51 odstotkov na dotedanjo prodajno ceno. Hkrati je zagrozila, da bo porabnikom, ki sporazuma ne bodo podpisali do novembra, ustavila dobavo gnojil po že sklenjenih pogodbah. Medtem je zvezna administracija odobrila dvig cen za 27 odstotkov, vendar INA še vedno vztraja pri svoji zahtevi po 51-odstotni podražitvi.

Slovenski porabniki tega niso sprejeli in zato od 1. oktobra iz Kutine ne dobivajo umetnih gnojil. Položaj ta čas ni tako kritičen, saj so jesensko setev že opravili, posledice pa bi se znale pokazati ob spomladanski setvi, če se INA Kutina in porabniki ne bi pravočasno dogovorili. Stališče slovenskih porabnikov je, da ne morejo podpi-

sati takšnega sporazuma, ki bi dvignil stroške primarne kmetijske pridelave, ta pa ne bi imela kritja v prodajni ceni kmetijskih pridelkov. Če bi porabniki pristali na tolikšne podražitve, bi poslej plačevali gnojila po 97 odstotkov višjih cenah kot lani, kljub temu da so prispevali za gradnjo tovarne gnojil več kot 10 milijonov dolarjev, za kar jim je tovarna obljubila nemoteno oskrbo z mineralnimi gnojili. Samo ABC Pomurka je za novo tovarno v Kutini združila 80 milijonov dinarjev. Ne gre prezreti, da slovenski uporabniki plačujejo INI Kutini tudi devize za uvoz reprodukcijskih materialov. Zato upajo, da bodo v kratkem uspeli najti ustrezno rešitev, ki mora spodbuditi večjo pridelavo hrane, seveda le z večjo porabo umetnih gnojil.

Boris Hegeduš

Obiskali smo domačijo Janeza Žampe

Vpeti v razvojno kolo

V mnogih razpravah, ki se nanašajo na kmetijstvo, teh pa je danes vse več, se še vedno sprašujemo, kakšnega kmeta želimo v naši družbi, oziroma kakšnega potrebujemo. Ali takšnega, pri katerem je pomembno zgolj to, da preživi in predstavlja nekaj minljivega ali takšnega, ki s svojim delom in znanjem zna z zemljo pravilno ravnati, iz nje dobiti toliko tržnih presežkov, da si lahko zagotovi ustrezno življenjsko raven, tudi za čas, ko postanejo noge težje in roke okornejše. K sreči pa je teh vprašanj vse manj, kar bi lahko pomenilo, da smo preboleli nekaj otroških boleznih in končno spoznali, da kmeta, močnega in visoko produktivnega, potrebujemo, če se hočemo preživeti, kot ga potrebuje celo gnili kapitalizem (kot ga radi imenujemo), ki bi ga sicer že zdavnaj pohrustal za zajtrk. Takšna razmišljanja iz dneva v dan zavračamo tudi z vedno novimi usmerjenimi kmetijami, ki so sposobne slediti razvoju in sodobni tehnologiji.

Eno takšnih bomo skušali tokrat predstaviti, da pokažemo, kaj imamo in kaj zmremo, če znamo prisluhniti stroki in pravilno usmeriti svoje moči. Gre za domačijo Janeza Žampe iz Lavanjcev pri Ptujju. Meri 17 hektarov kmetijskih površin, ki so smotno namenjene raznim kulturam. Tako je 8 hektarov zelenega sveta s pašno, košno travo travinja, prav toliko je domačih njiv, od katerih je polovica namenjena koruzi, druga polovica pa sladkorni pesi in pšenici. En hektar pa je še obnovljenega vinograda. Ob trdnem kmečkem domu stojita dva hleva. V starem redijo za kmetijsko zadrugo teleta in letno gre skozi njega okoli 140 živali, spitanih do

220 kilogramov. Novi pa je namenjen prosti reji krav molznic. Vanj gre 52 odraslih repov, 18 telet, posebej pa sta še porodni prostor in molzišče. Odlikuje ga najsodobnejša tehnologija — prosta reja in samopostrežni način hranjenja. V ta namen sta ob hlevu zgrajena dva koritasta silosa, trije stolpni pa stojijo ob starem hlevu. Posamezna krava da 4.200 litrov mleka letno, vendar je mlečnost sedaj nekaj nižja zaradi mlade črede.

Za novo naložbo so porabili 130 ton cementa, ki so ga domači (na kmetiji delajo še Janezova žena Marica, sin Tonček ter Janez po službi), sami zmešali, pa 400 kubičnih metrov gramoza, 1.100 rešetk... Vse to priča o izredni delavnosti in prizadevnosti. Ob usmerjenosti v živinorejo in poljedelstvo pa se ukvarjajo tudi s kmečkim turizmom kot z dopolnilno dejavnostjo. Ta bo bolj zaživela, ko bo (v kratkem) prišla še ena mlada delovna moč, Tončkova desna roka, saj je bilo sedaj ob tako velikih naložbah to delo bolj obrobno.

Kmet mora danes imeti več želez v ognju, če hoče, da bo imel dovolj dohodka, predvsem pa mora s časom naprej. Kolo razvoja ga ne sme povoziti in tega se domači zavedajo. Janez, ki bi ga človek z veseljem ure in ure poslušal, kako s svojo bistroumno kmečko modrostjo razmišlja o našem kmetijstvu, s preudarnimi besedami tehta novi zakon o pokojniškem in invalidskem zavarovanju, ki je dokončno izenačil delavce in kmete, ki je postavil na prvo mesto delo in zanemaril lastnino, ki je predvsem mladi generaciji odprl svetlo prihodnost. Tehta novi zakon, ki pa je nehote trčil na našo razdrobljenost, na ogromno število



malih kmetij, ki ne ustvarjajo tolikšnega dohodka, da bi si iz njega lahko zagotavljale solidno življenjsko raven oziroma

socialno varnost. Se vedno bomo zato imeli vrsto ljudi, ki bodo še precej dolgo v breme družbi, pa če to hočemo ali ne.

Izhod je, razmišlja Žampa, v dopolnjevanju našega zadržaništva, ki ne stoji na tako trdnih nogah, »kot bi želeli«. Eden takšnih primerov je, da kombinati pokupijo vso zemljo, ki je na voljo na nekem območju, kmetijske zadruge pa je ne morejo kupiti, da bi jo dajale kmetom v najem. Marsikatera kmetija bi si z več zemlje opomogla, vsa družina bi imela dovolj dela doma, zmanjšal bi se pritisk na zaposlovanje. S kmečkih gnojišč bi se fosfor, kalij, dušik in druga naravna mineralna gnojila vsa vrnila na zemljo, z velikanskih farm kombinatov pa se odteka v kanale in reke. Na ta račun bi prihranili marsikatero devizo. Kmetje so v neenakopravnem položaju s kombinati, ki imajo v rokah velik del predelovalne industrije, npr. mlekarne — čeprav je vprašanje, komu dejansko pripadajo, če vemo, da se v njih zbere neprijetno več kmečkega mleka kot tistega z družbenih farm.

In še našteva in tehta prednosti družbenega in zasebnega kmetijstva, s premišljeno pripombo, da ni nikakršen sovražnik kmetijskih kombinatov oziroma družbenih posestev. Le da gleda nanje z upoštevanjem današnjega življenjskega prostora, družbenoekonomskih procesov, ki se ob tem porajajo. Na drugi strani pa imamo v naši republiki dve univerzi, inštitut, vrsto zavodov, ki so spo-

sobni slovensko zemljo usposobiti za najmanj takšno raven, kot jo ima razvita Evropa. In tudi kmetje so vse dosežke pripravljene prenesti na svoje domačije ob strokovno podkovani in dovolj močni pospeševalni službi, vprašanje pa je, s koliko kapitala, ki je za to potreben, lahko družba pomaga. Kajti če je bogata vas, je bogata tudi družba in v tej zvezi se ne bi smeli bati ekonomsko močnega kmeta. Kmečka družina je celica, ki oskrbuje neko družbeno premoženje oziroma narodni kapital. Vse, kar je na kmetovem dvorišču, je družbi praktično vsak dan na voljo in je to nekakšno družbeno bogastvo. In kolikor bolj vestna in prizadevna je družinska celica, toliko večje je družbeno bogastvo.

Kmetje pa, žal so tako naučeni, gledajo na vse skozi prizmo cene in nič drugega, pravi Janez Žampa. To pa je seveda zelo narobe, z roko v roki namreč morata stopati ekonomika in stroka in kdor to upošteva, naj tudi zasluži.

Tisti pa, ki temu ni kos, naj se umakne, kajti vsakdo tudi ne more biti kmet. V pravem pomenu besede seveda.

Janez Žampa je takšen kmet in tudi ne edini. Še veliko jih je raztresenih po naših ravninah in hribovih, na katere smo upravičeno ponosni. In če bomo z razvojem znali okužiti še druge, se nam ni treba bati pomanjkanje hrane.

Zdenka Božičnik
Fotografiji:
Nada Podlogar



S TOVORNJAKOM V IRAK

Piše: Ciril Brajer

Krvavi dolarji

Vsak najde svojega »Pakistanca«

Carigrad spet le zavoham, prevoznika ga početi. Kljub temu se gostilne ob vpadnici kar niza, vse po vrsti so odprte do jutra. Vzameva si čas — za pravcato šolo gostinstva. Natakarji vjudni, strežejo, svetujejo, priporočajo. Gore zelenjave, mesa vseh vrst, vse lično in okusno pripravljeno. Celu kavo imajo in vino.

Vse skupaj naju je stalo manj s sadjem in sirom vred, kot pa mene »večerja« v Mercatorjevi menzi v Abu Ghraibu.

Končno turško — bolgarska meja, zglasni Capikule. Spomnim se let na fakulteti, ko je bil vsako leto drug profesor določen za »selektorja«. Špediter, ki naju je prej odiral, je zdaj naravnost mil, carinik, prej ustrežljiv, je tokrat nenasiten.

V Bolgariji voziva ob 7 kilometrski stoječi koloni tovornjakov. Najprej sva štela vozila, obupala in začela s kilometri. Turki so modri možje. Ko so povzročali zastoje na svoji strani, so jih od politikov dobili po nosu. Zdaj jih je izučilo, privoščijo si pač šoferje z druge strani in koga briga, če se kolona nabira v Bolgariji?!

Srečujeva kolone Poljakov, začneva jih pozdravljati z znakom V. Tretjina jih mrko pogleda stran, ostali od navdušenja molijo skozi okna kar obe roki s prsti v znamenju zmage.

Sicer pa tudi naši v Iraku kaj radi vzamejo podcenjene pakistanske voznike. Končno fantje celo pepel stresajo kar po tleh, češ bodo že Pakistanci počistili. »Proletarci vseh dežel, združite se!« bomo vzeli pa naslednjo uro.

Sofijska zveza

V motelu na avtocesti pred Sofijo stopiva na kavo, prvi ekspres po domala treh tednih. Nekaj kilometrov naprej spet defekt — čev za vodo, kaj pa drugega. Pred kamion zavije moskvič, dva mladeniča ponujata nafto. V prtljžniku je imata 100 litrov, hočeta 20 dolarjev, tudi na »glihanje« sta pripravljena...

Stane dopoveduje, da je polnil na meji in da za toliko sploh ni prostora, ne spleča se, fanta...

Hola, so že tu! Kot v kriminalki pridivja policijski avto in vsem skupaj zapre pot. Nafta mogotca pobledita, pozelenita in že sta v policijskem avtu. Midva pa v svojem. Fanta nama pošiljata skrivnostne znake s prsti, rokami, očmi, usti, nosovi. Kdo bi vedel, kaj hočeta. Sedimo, čakamo, pol ure, uro, poldrugo uro. Vsake pol ure pripelje nov policijski avto. Šepetajo, dogovarjajo se. Razmestijo nas vsakega v drug avto in odpeljejo v Sofijo. S Stanetom naju pustijo na dvorišču, vsak mora stati ob svojem zidu. Opolnoči, ko mrz je pošteno pritiska, naju vse skupaj neha zabavati.



Učinkovita akcija proti prekupčevalcem z nafto.

Ob enih naju zaslisi, vse to čakanje za nekaj minut pojasnila. Spomniva se skrivnostnih znakov in zamolčiva, da sta zahtevala dolarje. Napisati morava še izjavi. Pozabim, kaj sem in pišem v slovenščini. Kaj je hujšega, to naj bi bilo zafrkavanje, žalitev! No, nekako se le zmehčamo in nekaj čez drugo uro naju odslovijo.

Čakajte malo, kam naj le greva. Denar imava v tovornjaku, do tja je skoraj uro vožnje? Da je to pač najin problem, zveva, in da morava biti ob osmi

uri spet na policiji. Stopiva na ulico. Eden od amaterskih prekupčevalcev naju čaka v senci pločnika. Spustilo so ga, ker je pajdaš potrdil, da je bil le slučajno zraven in prosi naju, da to potrdiva še midva. No, ja, če ne bo hujšega...

Nadporočnik, ki je to res bil

Odpelje naju k svoji sestrični in pripoveduje, kako nerodna bi utegnila biti zanj ta dogodivščina. Je namreč nadporočnik bolgarske

ib

revija za planiranje

IB — revija za planiranje Zavoda SR Slovenije za družbeno planiranje je publikacija, ki prinaša aktualne strokovne sestavke s številnih področij — vidikov družbenega planiranja. Poleg globalnih raziskav, ki so izdelane za pripravo in spremljanje izvajanja družbenega plana republike, prinaša tudi izsledke ožje usmerjenih analiz in študij, prispevke k izgrajevanju metodologije planiranja in njeni operacionalizaciji, povzetke raziskav iz projekta »Slovenija 2000«, osebna mnenja strokovnjakov, predstavitev knjižnih novosti, ki obravnavajo teorijo in prakso planiranja ter razne periodične preglede, komentarje in poročila s strokovnih srečanj.

Izšla je številka 10/83 z naslednjo vsebino:

Peter Tribušon
Analiza dolgoročnih razvojnih možnosti slovenske industrije

Neven, Borak, Andrej Kavčič, Marjeta Šiško-Debeljak
Ekonomski odnosi SR Slovenije s tujino

Priloga
»SLOVENIJA 2000« št. 19

Franco Jamšek
Ocena razvoja informatike in komunikacij v obdobju 1986—95

Rado Škrabar
XI. posvetovanje o racionalizaciji pretoka materiala

IB — revijo za planiranje dobite pri založbi DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Celovška 43 (posamezna številka stane 100 din, letna naročnina 550 din za posameznike in 1000 din za delovne organizacije).

aviacije. Taksu vozi po širokem bulvarju v predmestje. Pusto naselje blokov. Pred enim stoji črna volga, prav tja kanimo. Taksist mora voziti naprej, črnih volg se, kot kaže, v tej sosednji deželi boji, kot še v marsikateri.

Vencslav, kot se predstavi »nadporočnik« (zaradi dolgih las in mehikanskih brk, kavboj in predvsem pustolovske zgodbe mu ne verjameva) stopi na oglede in se vrne po naju. Zrak je čist. Sestrična pa prijazna. Čaka nas krasna večerja, dober sir, paprike, paradiznik in skleda groz-

Humoreske, ki jih piše življenje

V tretje gre rado

Iz naše vasi v Vipavski dolini je do Ljubljane dobrih sto kilometrov. Kmetje se zdaj jeseni, ko imajo s opraviлом pridelkov čez glavo dela, le težko odrgajo od dela, da bi šli iskat nadomestnih delov za traktorje, ki so potrebni temeljitega popravila.

— Bi šel ti, ki imaš več časa, zame v Ljubljano? me je naprosil sosed Vid. Tu na listku imam napisano, kaj potrebujem za popravilo traktorja: tesnilo za glavo motorja, tesnilni obroč pri vztrajniku in tesnilo za karter. Traktor je znamke zetor 59 — 11...

Ustregel sem mu. Kaj mu ne bi, ko vsako jesen stisne tako imenitno vino.

V Ljubljano sem šel kam drugam kot v tisto novo, veliko, moderno trgovino Agrotehnike-grude na koncu avtobusne proge št. 6 pri Dolgem mostu.

To je bilo v torek 18. oktobra 83.

Takole tesnilo za glavo zatorja 59-11, prosim, če jih imate, sem rekel prodajalcu in pokazal vzorec, ki mi ga je dal sosed s seboj.

— Ja, imamo, je prikimal prodajalec in prinesel tesnilo.

— Kaj pa tesnilo za karter? sem povpraševal.

— Bom pogledal, je odgovoril in šel do police. Nobenega ni več, je odkimal, ko se je vrnil k prodajnemu pultu.

— Kaj pa tesnilni obroč pri vztrajniku, imate?

— Nimamo, ampak mislim, da smo jih dobili. Vprašajte zadaj v skladišču!

Pri blagajni sem plačal račun za tesnilo: glave enega valja 275 din in poiskal v ozadju trgovine skladišče.

Ko sem vstopil, sem zazijal od presenečenja, tako je založeno. Po ogromnih policah, sestavlje-

nih v tri nadstropja prav do stropa velikanskega prostora, so sistematično zloženi nadomestni deli. V tem sklopu polic za avtomobile zastava, v drugem za tovornjake TAM, v tretjem za traktorje štore, zetor in tako naprej.

Ustavim se pri pultu z napisom zetor.

— V trgovini so mi rekli, da bom dobil tu tesnilni obroč vztrajnika za traktor zetor 59-11.

— Ja, mi pravi mlad prodajalec, tesnilne obroče za Zetorje smo dobili, samo cen še nimamo. Pridite prihodnji teden! V ponedeljek bomo cene že imeli...

— Kaj pa tesnilo za karter imate?

— Nimamo. Imamo pa klingerit, iz katerega lahko izsekate tesnilo...

— Prav! Hvala lepa. Bom prišel v ponedeljek. Na svidenje!

In sem šel in se vrnil v ponedeljek 24. oktobra.

— Imate tesnilni obroč vztrajnika za Zetor 59-11, sem spet vprašal v trgovini.

— Vprašajte v skladišču! Tu jih še nimamo, mi je povedal prodajalec.

V tistem veličastnem, kot katedrala visokem, občudovanje zbujajočem skladišču sem spet stopil k pultu z napisom Zetor. V skladišču je mrgolelo prodajalcev v zelenih haljah — le kakšne naj bi bile, če so v službi kmetijstva — ki so se pogovarjali, nekateri s kupci, nekateri med seboj, le mene ni imel nihče za mar. Nekaj časa sem se molče razgledoval okrog sebe. Videl sem, da imajo v nekem kotu poseben prostor za kajenje, da pa kade prodajalci tudi kar med policami, videl sem, da se nekaterim ne mudi kot meni in začel godrnjati, najprej potihem, potem pa vse glasneje. Pro-

dajalec ob sosednjem delu pulta me je slišal in zaklical.

— Babnik, stranko imaš...

— Za Zetor 59-11 potrebujem tesnilni obroč pri vztrajniku, sem rekel prodajalcu, ko se mi je približal. Prejšnji teden sem bil tu, pa še niste imeli cene...

— Ali poznate za tesnilo številko iz kataloga? me je vprašal.

— Ne vem, sem odgovoril. Tesnilni obroč pri vztrajniku pač.

Neposredni proizvajalec Babnik išče po katalogu. Začnem dvomiti, ali bom dobil pravo tesnilo, ko ne vem številke? Na pomoč mu priskoči drug prodajalec. Ta ve na pamet številko tesnila.

— Ja, cene pa še nimamo, reče tedaj »neposredni proizvajalec« Babnik.

— Kako nimate cene? Prejšnji teden mi je vaš kolega zagotovil, da bom danes tesnilo dobil. Prišel sem iz Vipavske doline. Sto kilometrov... Boste že poizvedeli za ceno, sem povzdignil glas.

— Kaj pa se razburjate? Sem jaz kriv, če ni cene? To je uvoz, devize... Mislite, da se kar tako izračuna cena?

— Nisem rekel, da ste vi krivi, toda če mi je vaš kolega rekel, naj pridem danes, je moral že vedeti, kaj govori.

Po nekaj glasnih besedah sem se nehal prepirati.

— Bomo videli, ali bom tesnilni obroč dobil ali ne, sem rekel in odšel iz skladišča.

Nisem dolgo iskal vrat z napisom: Vodja prodajnega centra. Vstopil sem in v nekakšnem predprostoru srečal še mladega moža.

— Vodjo prodajnega centra tovariša Gulina iščem, sem ga ogovoril.

— To sem jaz, mi je prijazno odgovoril, me povabil v pisarno in ponudil stol.

Razložil sem mu, da sem že drugič prišel po tesnilni obroč vztrajnika za Zetor, za katerega pa nimajo cene.

— Veste, kopico težav imamo, tudi z ljudmi, se mi je opravičil, dvignil slušalko in poklical Babnika.

Ta je pred tovarišem Gulinom še enkrat ponovil, da cene še ni, da sem se jaz zavoljo tega razburjal, pa da on ni kriv in da računalnik IBM ne dela tako hitro... kot bi si kdo mislil.

Tovariš Gulin je presekal poplavno besed.

— Daj tovarišu tesnilo, jaz pa bom poskrbel za ceno!

Vrnil sem se v skladišče, kjer se je neposredni proizvajalec Babnik izgubil nekam med police, tisti njegov kolega, ki mu je prej pomagal v katalogu iskati sliko tesnilnega obroča, pa mi je le-tega prinesel in povedal, da je tudi nova cena na kartotečnem listku že vpisana.

Res je bila dinarska nova cena že preračunana iz devizne — samo 881,20 din za piškav obroč.

— Zdaj moram dobiti še klingerit za tesnilo karterja, sem vzdihnil in šel k zadnjemu pultu.

Mlad fantič, po vsem videzu se ne dobro trgovsko usmerjen, mi je začel dopovedovati, da je klingerit v ploščah meter krat dva metra, a da nimajo priprave, s katero bi ga odrezali v merah 70 krat 40cm.

— Vprašajte v trgovini, če ga tam režejo? mi je svetoval.

Spet me je pogrelo, jaz naj vprašam? Šel sem, toda ne v trgovino, temveč naravnost k prijaznemu poslovnemu Gulinu.

— Veste, ves ta cirkus s ceno je bil odveč, sem mu najprej povedal, ceno so v skladišču že imeli napisano na kartotečnem listku... Tisto, da ni cene, je bilo lažari. Nato sem povedal, kako je s klingeritom.

Spet je tovariš Gulin dvignil slušalko in poklical trgovino.

— Jože, kaj nimamo karter-skih tesnil za Zetor 59-11? je vprašal.

Nisem slišal, kaj mu je prodajalec Jože odgovoril, toda tovariš Gulin mi je povedal, da posameznih tesnil nimajo, imajo pa garniture tesnil, in to še po stari ceni...

Kakor da sem se bil namenil kupiti največji traktor, me je tovariš Gulin pospremil v trgovino do pulta prodajalca Jožeta.

Za garnituro tesnil, v kateri je komplet treh tesnil za glavo (za tri valje), tesnilo za karter in kopica drugih manjših tesnil, sem plačal po stari ceni 221,70 din, za eno samo tesnilo za glavo pa pred tednom dni po novi ceni 275 din.

Lepo sem se zahvalil tovarišu Gulinu za posredovanje in se poslovil, vesel, da imajo v Agrotehniko Grudi tudi prave trgovce.

Toda verjemite mi, da sem skoraj ponorel od besa, ko je sosed Vid odvil garnituro tesnil. Tesnila niso bila za Zetor 59-11, ki ima štiri valje, temveč za Zetor 4712-18 s tremi valji... in sosedu Vidu sem moral obljubiti, da bom šel še tretjič v Ljubljano... V tretje gre rado.

Tine Trn



ODMEVI

Gorenje na dobri (novi) poti

Gorenje in sicer sozd kot celota, še posebej pa TGO v Titovem Velenju, je pod sedanjim vodstvom, z novo perspektivo in predvsem zaradi pridnih rok delavcev na dobri novi poti. Tu je nako-pičenega toliko znanja, toliko izkušenj in ne nazadnje toliko zaupanja kupcev po vsej domovini in v tujini, da to ne more kar tako prenehati, ne more propasti.

Na nedavni tiskovni konferenci so nas, pravo malo množico novinarjev po plohi vprašani prepričali o tem. Prepričali smo se tudi ob ogledu letošnje hišne razstave, ki z množico novitet in kvalitete mora vsakogar prepričati in dati tudi upanje delavcem oziroma delavkam, te se v večini, da bo v prihodnosti boljše. Kakšnih tri tisoč delavk dela ob trakovih za manj kot 14 tisočakov. Iz sedanje proizvodnje nimajo več izgub, kooperantom so kljub težavnemu položaju iz svojih deviznih »pridelkov« dali precej surovin iz uvoza, povezujejo se s podobnimi oziroma sorodnimi DO. Skratka gre za vrsto za Gorenje prav revolucionarnih sprememb. Kaže jim verjeti, tudi zaradi sedanje odprtosti do javnosti.

Toda! Človek ne more kar tako mimo nekaterih dejstev, ki pa niso značilni samo za Gorenje.

Za sedanji položaj Gorenja TGO namreč menijo, da se je vodenje nekako snelo z vajeti, da niso obvladali tega, za naše razmere, kolo-sa, da so imeli daleč preveč administracije in še nekaj podobnih »grehov«.

Pa res za vse to v bližnji preteklosti nismo vedeli, tega nismo videli, nismo slišali? Je šele težak gospodarski položaj in sedanji ukrep nam vsem odprli oči?

Kristl Valt

LJUDJE MED LJUDMI

Rokovnik-priročnik za leto 1984 v modrem ovitku je razprodan. Zaradi velikega povpraševanja smo ga ponovno pripravili, tokrat v rdečem ovitku z mehaniko, kar bo nekaterim zaradi dodatnega bloka še bolj ustrezalo. Cena je 290 dinarjev. Rokovnik — priročnik je oproščen prometnega davka, zato ga lahko plačate iz sredstev za izobraževanje.

Naročila pošiljate na naslov: DELAVSKA ENOTNOST, Celovška 43, 61000 Ljubljana.



Romarje iz Meke na naši strani meje še posebno skrbno pregledajo.

dja. Ko čakamo na kavo, zmanjka cigaret. Mirno gre zbuditi sosedu in jih kljub jutranjim uram hitro prinese.

Srebamo kavo, kadimo in se pomenkujemo. Nadporočnik ni ravno patriot. Najino hvalo bolgarskega kmetijstva brž zatolče, ker da je vse obdelano le po za-slugi vojske, brigad in prisilnega dela. Pa naj mu bo. Po rodu je iz Timoške krajine in srbohrvaško res govori perfektno. Pove, da v Bolgariji vsak Jovanovič takoj postane Jovanovič in sploh nimajo posluha, če bi bil nekdo rad po rodu od kod drugod ali

kako drugače kot enostavno Bolgar. Saj pravim, ni bil patriot. Odkrit pa precej glede na strah pred črnimi volgami.

Zjutraj smo točno na policiji. Čez tri ure čakanja se sprašujemo, zakaj. Edino kar so prinesle te ure je potrditev, da je najin gostitelj res nadporočnik. Slišno zajameva sapo od začudenja. Opoldne mi je vsega dovolj. Od-tihotapim se na ulico in do tele-fonske govorilnice. Povprašam za številko informacij, tam pa za našo ambasado. Prijaznemu uslužbencu razložim, v čem je stvar in obljubi vso pomoč. Naj-

prej telefonsko urgenco, če ne bo zaleglo, bo prišel nekdo na pomoč.

Šofer ne bo

Ko se vrnem, čakava še dobre pol ure, potem pride policaj, nama brez pojasnila vrne potne liste in zaželi na svidenje. Celo roko nama stisne. Kakor že se nama mudi poiskati taksi in v kam-ion, ne pozabim na telefon in prav lepo se zahvaliva ambasadi.

Uf, ali sva res v Jugoslaviji?! Brž, špricar, še enega in telefoni-rat domov. Kako lepa je vendar Šumadija, sploh je vse lepše kot v

Irak grede. Greva še v Arandže-lovac, kjer mora Stane naložiti tovor v tovarni šamota in ga od-peljati v Zalec. Pa kaj, saj sva doma. To občutiva tudi v Arandželo-vcu, ko naju vsi sprašujejo, če imava kaj kave. Nihče nama ne verjame, da sva prišla iz Iraka, brez ene same deke te črne dra-gocenosti.

Ko naložimo tovor, je že pre-sneto pozno. A pregovor o konju, ki najhitreje teče v domačo štalo, še drži. Stane hoče priti do Beo-grada.

Kamion zanese v desno, nekaj časa gre naravnost, spet zavijuga. Blebetam vse mogoče, da le glasno govorim. Neprespana bol-garska noč in nekajurno stanje na mrazu ima posledice. Kot ne-hote se kar naprej nagibam v levo in nekaj iščem, da ga le dregnem sem ter tja s komolcem. Ko ga kljub vsem mojim prizadevanjem spet sumljivo zanese, odneha in zapelje v stran. Nekaj ur še spiva, ne veliko. Beograd, Zagreb, Čatež — ustaviva. Zdaj sem jaz nestrpen, rad bi naprej. A Stane se hoče obriti, preobleči. Pravi, da če pride ne najbolje urejen v službo, brž dobi pod nos, da še ni heroj, ker je prišel iz Iraka?!

Naj bo. Doma sva. Zase vem, da me noben vrag ne bo pre-mam, da bi si šel služiti dolarje. In odrekel sem se načela, da ne bom vplival na sina, ko bo ubiral živ-ljenjsko pot — vse bom storil, da ne bo šofer!

KONEC

NOVA naša ženda

— **BIFEJEV KOT LISTJA IN TRAVE**
(Zakaj imamo toliko bifejev, premalo pa kroja-čev, šivilj, čevljarjev, popravilalcev gospodinjskih strojev itd.)

— **NE PRODAJ CVETA, KI SE BO OSUL**
(Pogovor z moščanskima cvetličarjema)

— **NAKLADALKA ALI POKOJNINA?**
(Kmetica iz Cerknice razmišlja o prihodnosti svoje hčerke, ki študira v Ljubljani)

— **KAJ POSTAVITI POD SMREČICO?**
(Doma narejena darila in naši predlogi z nastlovi knjig, plošč in kaset)

— **KROJI PO NAROČILU**
(Tokrat dvodelna obleka za vse priložnosti in vse velikosti)

— **PLETEMO**
(Kape, rokavice, šale in puloverje)



Marjan Orožen na udarniški akciji velenjskih rudarjev

Cilj: 5 milijonov ton premoga

Odkar je v našem energetskem gospodarstvu premog spet iskano gorivo, večina rudarjev v rudniku lignita Titovo Velenje dela tudi ob prostih sobotah, mnogi pa še ob nedeljah. Letos bodo poleg rednih delovnih dni opravili še 21 dodatnih. Njihovo delovno leto 1983 bo tako dolgo kar 13 mesecev, rezultat teh prizadevanj pa nova delovna zmaga: v dopolnjenem letnem delovnem načrtu so si zastavili, da bodo odkopali 4,9 milijona ton lignita, trudijo pa se, da bi to količino še povečali.

V nedeljo, 4. decembra, so svojo delavnost, solidarnost, razumevanje za potrebe družbene skupnosti po premogu in električni energiji, znova dokazali. Imeli so udarniško delovno akcijo, letos že drugo. Pobuda zanjo je prišla iz njihovih vrst.

Med akcijo so nakopali 6670 ton lignita. V njej je sodelovalo 1830 delavcev. Večina je bila rudarjev, saj je iz zunanjih delov rudnikov bilo le okrog 150 delavcev.

Na jamskih deloviščih so jih obiskali predsednik republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije Marjan Orožen, sekretar republiškega odbora sindikata delavcev energetike Jože Leskovar in predsednik občinskega sveta ZSS Titovo Velenje Franc Trebše.

Obiskovalci — vodila sta jih Slavko Janežič, predsednik poslovnega odbora sestavljene organizacije REK Franc Leskošek-Luka, Titovo Velenje in glavni inženir proizvodnje v rudniku Avgust Teržlav — so se spustili pod zemljo po Škalskem uvoznizvoznem jašku. Najprej so si ogledali odkopavanje prenašalca na dveh klasičnih čelih, nato pa še na mehaniziranih čelih s podporjem. Marjan Oro-

žen se je dlje časa pogovarjal z rudarji na obeh klasičnih čelih, kjer so še izjemno težke rudarsko-geološke razmere. Zanimal se je predvsem za njihovo kvalifikacijsko strukturo, možnosti posodobitve teh odkopov in za obseg invalidnosti. Na mehaniziranih odkopih pa sta spremljevalca predsedniku slovenskih sindikatov opisala težave pri nakupu sodobnih jamskih podporij in nadomestnih delov zanje. Sredi dopoldneva so se obiskovalci napotili še v jamo Preloge, od koder so se vrnili na površino. Tu smo se z Marjanom Orožnom zapletli v pogovor.

— Kakšno je vaše mnenje o vlogi prostovoljnih delovnih akcij delavcev pri stabilizaciji našega gospodarstva?

»Stabilizacije gospodarstva z udarniški akcijami res ne bomo dosegli, so pa te akcije izrednega pomena. So dokaz, da so ljudje pripravljeni delati, da se zavedajo, da se brez vestnega dela ne bomo izkopal iz težav.«

— Kaj lahko rečete o današnjem udarniškem delu velenjskih rudarjev?

»Dobil sem vtis o veličastnem delu. Akcija je dokaz, da je stopnja pripravljenosti za delo pri rudarjih v rudniku lignita Titovo Velenje izredno visoka. Želim, da taka ostane tudi v bodoče.«

— Rudniki obratujejo skoraj neprekinjeno, poslujejo pa z izgubo ali s skoraj praznimi skladi. V čem, kot predsednik sveta Zveze sindikatov Slovenije, vidite možnosti za odpravo tega protislovja?

»Očitno v naši družbi nismo ekonomsko sposobni priznati prave cene rudarskega dela. Torej, da bi rudarji gospodarili na enakih osnovah kot vsi drugi delavci, ki se ravnaajo po tržnih zakonitostih. Pridobivanje premoga

je nekakšna posebnost, je energetska osnova za naše gospodarstvo, zato jo je treba posebej obravnavati. Prepričan sem, da bodo težave gospodarjenja v premogovnikih odpravljene z novim sistemom cen, ki ga pripravljamo in bodo v kratkem o njem razpravljali pristojni zvezni in republiški organi.«

Kaj pa o udarniškem delu in delu v rudniku sploh menijo rudarji?

Martin Vegan, kvalificirani rudar: »Današnja udarniška akcija je bila uspešna. Veliko nas je prišlo na delo in precej smo naredili.«

Rudarji v Titovem Velenju hočemo tudi letos odkopati 5 milijonov ton premoga. Delamo tudi ob dnevi, ko večina drugih delavcev počiva, ko naj bi pravzaprav tudi mi počivali. Navadili smo se že, da je tako.

Razumemo, da je družbi premog potreben, sprašujemo pa se, kako je mogoče, da bo kljub presežni proizvodnji naš rudnik tudi letos posloval z izgubo. Tega v letu 1984 ne sme več biti.«

Franc Miklavčič, delavec pri obzidavi jamskih prostorov: »Bližamo se koncu leta, zato nam vsaka tona odkopanega premoga pomeni korak bliže k letnemu odkopu 5 milijonov ton premoga, ki smo si ga na tihem postavili za cilj. Bomo ga toliko odkopali. Prihodnji teden bomo začeli delati tudi med izmenami. Tako bomo obratovanje rudnika podaljšali za eno do dve uri v eni izmeni.«

V letu 1984 si rudarji želimo predvsem še več mehanizacije v naš rudnik in še večje delovne uspehe.«

Draga Lipuš

Zakaj grenkoba kljub rekordom



Iz vrste jugoslovanskih premogovnikov prihajajo vesele vesti o že izpolnjenih letnih načrtih, rekord pada za rekordom — kjer pa ostaja načrt neuresničen, to ni zaradi manj ali slabšega dela. Morda je dela še več, le da rudarji izgorevajo v boju z vodo, blatom, ognjem.

Iz jugoslovanskih rudnikov je doslej prišlo za dobrih 8 odstotkov več premoga kot v istem času lani. A kaj, ko je letošnji načrt kar 60,7 milijona ton in kaže, da bo za dobra 2 milijona ton zmanjkalo — ne moči, ne volje, pač pa sredstev, ki naj bi omogočala obnovo in posodabljanje premogovnikov.

Ja, ta sredstva. Če bi kje morala biti, bi morala biti tam, kjer delajo dobro in veliko. In tako dobro in veliko delajo v rudnikih. Pa denar?

Ko smo zadnjič z delovno skupino RS ZSS obiskali Velenje in poslušali rudniške sindikalne delavce, smo kot že večkrat prej lahko občutili njihovo grenkobo. Poslušali smo, kako izvrstne rezultate dajejo udarniške akcije, kako množično se jih že sicer več kot obremenjeni rudarji udeležujejo in še se jih bodo — zjezi pa jih, ko hočejo iztržek udarniškega dela nameniti krajevni skupnosti za urejanje že kritičnih komunalnih razmer, denarja pa niti za pokrivanje izgub ni dovolj. Več nakopljejo, večje so izgube, goltajo in goltajo vsak dinar, cilj pa naj bi bilo posodabljanje! Ni denarja, vse sloni na rokah, pravijo in tuhtajo, kako dopovedati rudarjem, da se pri dobavah podporja že tako zatika, da zna to povzročiti izpad proizvodnje poldrugega milijona ton.

Tonemo, so pribili, in tudi vemo zakaj! Zato, ker delavec o ničemer ne odloča. Pamet solijo in življenje mu krojijo vseh vrst strokovne službe, birokrati brez odgovornosti pa z veliko močjo. Kdor zafura, gre pa tako na boljše in se smeje paroli, da delavec odloča.

Ciril Brajer

Kdo »je« naše čevlje, kar jih ne pojemo v klobasah

En čevelj pol milijona, dva čevlja milijon

Čevljarska industrija je »bosa«, manjka ji surovih kož. Še dobro, da kljub deviznim težavam pride do uvoženih, celo do trikrat cenejše so. Kaj pa domače? Pojemo jih, kolikor jih sploh je. Je krivo klavništvo, ki nam domače kože podtika v klobase? So krivi usnarji in čevljarji, ker skupaj s trgovci niso pravočasno postorili vsega, kar bi lahko, na področju sovlaganja, dohodkovnega povezovanja?

Torej bi se morala zgodba o čevljih za milijonarje, za zdaj »stare«, začeti takole: Nekoč smo se začeli iti zeleni plan... Res šele začeli, če sodimo po tem, da predelovalci usnja od klavnice ne dobijo niti polovice surovih kož. Dokler smo drugo polovico lahko uvozili iz Sovjetske zveze s kliringom, je še šlo. Potem smo kože uvažali iz Japonske, zdaj nam svinjske kože prodajajo Američani. Res so cenene, deviz pa je vse manj. Republike se zapirajo v svoje meje, dobava surovih govejih kož je v dveh letih za slovenske predelovalce upadla za 20, svinjskih pa kar za 40 odstotkov.

Ker se vsaka zgodba pač konča na koncu, bi se morala naša pri kupcu, ki bo vso to zmedo plačal — kaj kmalu kar z 10 tisočaki, ki jih bo moral odšteti za dobre čevlje. Ker pa celo papir bržda ne bi prenesel njegovega »komentarja«, smo zaključili s predzadnjim odstavkom, z obutveno industrijo. Pred sabo imamo pogovor s Tomažem Koširjem, direktorjem Tovarne obutve Alpina v Zireh:

»Za izvoz se bijemo vsi, tudi čevljarji. Letos bomo izvozili 53 odstotkov proizvodnje, Planika 60 odstotkov in Peko tudi približno polovico. To so lepi uspehi. Druga pesem pa je devizni izkupiček, ki ga krni prav pomanjkanje domače surovine, ki naj bi je bilo v končnem izdelku čim več. Ker je kož za polovico pre malo, jim seveda raste cena. Uradno priznana je sicer 70 dinarjev za kilogram goveje kože, na trgu pa velja tja do 400 dinarjev, kar je tudi trikrat več kot v tujini!

Na tej osnovi seveda usnarji računajo nam. Vse skupaj v vsej verigi se obračuna kot dodatek k stroškom dodelave ali kot obračun prve kakovosti, kadar gre v resnici za tretjo in podobno. Ne bom rekel, da nas usnarji izsiljujejo, saj jim klavničarji molijo pod nos svoje izgube in podobno. Gre torej za, kot pravimo temu dandanes, celovit problem.«

— Ki pa nas verjetno drago stane na tujem trgu?!

»Kajpada. V polovici izvožene proizvodnje boste našli le tuje usnje, ki ga financira kupec. Učinek izvoznih prizadevanj tone v našem nesmotrnem vedenju. Pomagajmo si z računom. Za normalno devizno reprodukcijo bi nam moralo ostati 70 odstotkov ustvarjenih deviz, dobimo jih le dobrih 47 odstotkov. Bruto vrednost izvoza bo letos 10 milijonov dolarjev, financiranje kupcev za začasni uvoz kož bo skupaj s kompenzacijami, kooperacijami in maloobmejnimi prometom pobralo 2 milijona dolarjev, družbi pa bomo dali 2,9 milijona dolarjev.«

Če bi nam pustili tistih 70 odstotkov, bi se otesli odvisnosti od pogojev, ki jih zaradi začasnega uvoza narekujejo tujci, ostalo bi nam vseh 10 milijonov dolarjev in družba bi s svojimi 30 odstotki še vedno dobila 3 milijone, torej celo nekaj več kot zdaj?!

— S to norostjo ste že delno pojasnili vrtoglave cene svojih izdelkov. Pa vendar, bi se dalo morda malo natančneje odgovoriti?

»Seveda, za par kakovostnih ženskih škornjev porabimo 60 kvadratnih decimetrov usnja le pri zgornjem delu. Ker je kvadratni meter usnja 3600 dinarjev, nas stanejo škornji torej že do tu 3000 dinarjev. Dodajmo še podplat, peto, pomožni material, delo in 26 odstotkov trgovske marže pa 17 odstotkov prometnega davka. Za te škornje boste danes odšteli 5500 dinarjev, ker imamo material iz starih zalog. Potem bodo pač po 10 tisočakov.«

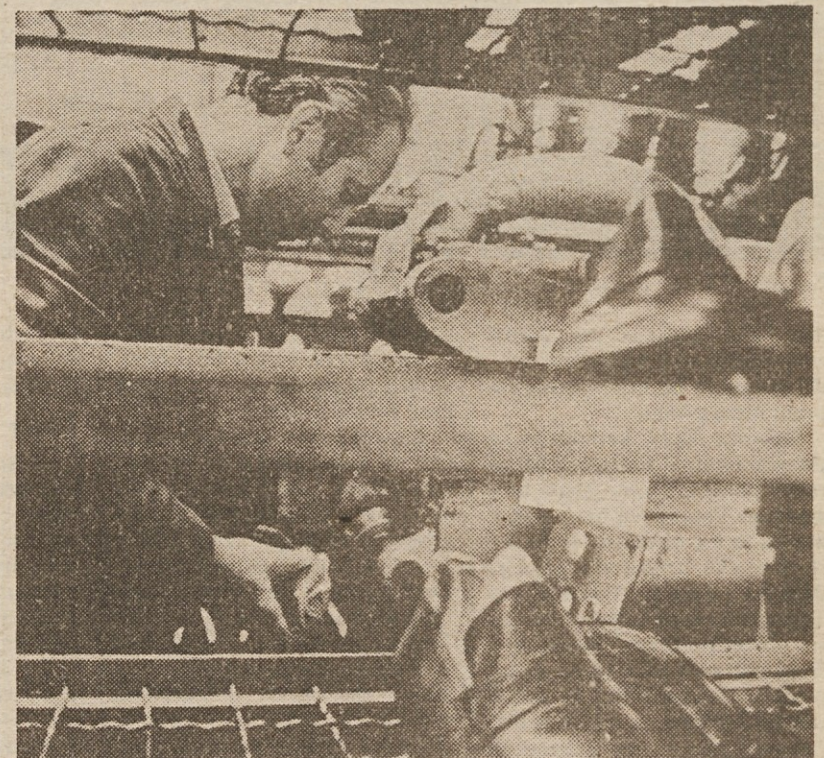
Povprašali smo po izhodu iz tega začaranega kroga.

»No, ko bi namesto živine izvažali meso, bi že nekaj pomagalo, pa ko ne bi pojedli več kot 80 odstotkov svinjskih kož v mesnih izdelkih, tudi malo, pa ko bi sploh povečali stalez živine...«

Dokler pa bo, kot je, dokler nam ne bo ostalo dovolj deviz, ki jih sami ustvarimo, dokler bo naša oprema zaradi tega odpisana več kot 85-odstotno (!), dokler bo imel denar za izsiljevanje klavnice le tisti, ki prodaja doma in izvažna na klirniško področje... Med temi slovenskih čevljarjev pač ne boste našli, saj premoremo le 10 odstotkov jugoslovanskih obutvenih zmogljivosti, zmoremo pa polovico jugoslovanskega konvertibilnega izvoza! Realni tečaj dinarja nam sicer pri izvozu nekaj prinese, a kaj, ko moramo zaradi vsega omenjenega tudi uvažati in nam tu spet pobere?!

Dokler torej je, kot je, bomo lahko pač kleli in šteli, kot smo že začeli v naslovu!

Ciril Brajer



Podpredsednica slovenskih sindikatov o vtisih iz Iraka

Klobuk dol pred delovnimi dosežki

Naše organizacije združenega dela, izvajalke investicijskih del v Iraku, vse bolj pestijo opravljena, vendar neplačana dela v tej državi. Pustimo zdaj visoko plat zgodbe, ki jo rešujejo z meddržavnimi pogajanjimi — bliže nam je dejstvo, da je finančni udarec za izvajalke del zelo boleč. Občutijo ga seveda tudi delavci v svojih žepih in položaj na iraških gradbiščih je Boris Mikoš, generalni koordinator, takole ocenil: Na gradbiščih je sicer mirno, vlada pa apatija. Možnosti zaslužka se zmanjšujejo, dolarsko izplačilo je tako skopnelo, da ni več motivacija za delo. Vse to kajpak vpliva na delovno razpoloženje in na delovne rezultate...

Nedolgo tega se je iz Iraka vrnila Francka Herga, podpredsednica RS ZSS. Namen obiska je bil jasen — najti ključ za boljše vključevanje slovenskih sindikatov v organizacijo sindikalnega in družbenopolitičnega dela na iraških gradbiščih in tako pripomoči k reševanju težav:

»Z dosedanjim delom na tem področju ne smemo biti zadovoljni. Skupno moramo iskati nove poti, organizacije in organi sindikata v domovini in v delovnih enotah na tujem. Predvsem moramo doseči tesnejšo povezanost organov sindikata teh enot z onimi v matičnih temeljnih organizacijah. Ne bi smeli zanemariti pogostejših

krajših obiskov, večjega vključevanja republiških sindikatov dejavnosti in seveda tudi predsedstva RS ZSS. Vsi skupaj smo doslej premalo poznali probleme dela in življenja naših delavcev v tem delu sveta, premalo smo jim jih pomagali reševati.«

Poti je potemtakem več, način pa en sam — več zavzetosti, aktivizma. Po načinu je stekla beseda še o vsebini dela.

Ni cene za odrekanje

»Obiskali smo tri gradbišča, na katerih dela skupno domala 5700 naših delavcev in več kot 1700 Pakistancev. Največji

projekt obsega tolikšno površino kot Tržič. To in lokacije v oddaljeni puščavi seveda narekuje posebno organizacijo dela, posebne delovne in življenjske razmere.

Človek mora videti, kje in kako ti ljudje delajo. Za njihovo odrekanje ni besed, ni poročil. Doma lahko marsikoga celo zavede precejšnja višina osebnega dohodka teh delavcev, menim pa, da za trdo delo daleč od doma, v puščavi, v državi, ki je v vojni, skorajda ni pravnega merila v denarju.«

Pa je vendar tega denarja vse manj. Kako torej, da se delavci sploh odločijo za delo v tujini?

»Gotovo temelji odločitev na materialnih ciljih, ki jih

doma ni moč uresničiti, ali vsaj ne v tako kratkem času. Poleg tega pa je to delo velik izziv po strokovni, ustvarjalni plati. O tem doma premalo vemo, tudi v sindikatih. Veliko zaupanje vpliva, ko vidiš, kaj in v kakšnih razmerah so naši ljudje pripravljeni ter sposobni ustvariti.«

O teh razmerah smo slišali nekaj več.

»Bivanje in prehrana sta odvisna od velikosti, oddaljenosti gradbišča, včasih pa, žal, tudi od organizacije združenega dela. Veliko več težav ima Gradis, ker se še ni vključil v dogovor ostalih, za katere skrbi Mercator. Dobro lahko ocenimo tudi športno in kulturno umetniško dejavnost, kaj slabo pa je z obveščanjem. Včasih smo krivi tudi sami, ko denimo, carina v Beogradu za pol leta zadrži prazne videokasete. Pošiljajo jih delavci iz Iraka, da bi jim doma posneli zanimive dogodke. Premalo dobivajo časopisov in neredno prihajajo, bilten ambasade je preskop in ne pride do vseh.«

Eni delajo zunaj, drugi odločajo doma

Ker pravimo, da je obveščeno-sto pogoj za odločanje, smo se pomenili še o tem.

»Ja, spet kaj neenotno od gradbišča do gradbišča in od organizacije do organizacije. Drži, da je v iraških razmerah družbenopolitično delo zapleteno, menim pa, da je to pogosto tudi izgovor tistim, ki žanj niso zainteresirani. Problem je že nedorečen status delovnih enot v tujini, zaradi česar je vpliv teh delavcev na odločitve

doma zanemarljiv. Statuti bi jim morali jamčiti možnost odločanja o zanje pomembnih vprašanjih. Zdaj jim lahko celo delavski svet stvori (primer je IMP) zadrži izplačilo osebnih dohodkov in jih o tem zgolj obvesti. Sploh so bili delavci IMP najbolj kritični tako do obveščeniosti kot do možnosti odločanja. Včasih niti o formalnem odločanju ne moremo govoriti.«

Zvedeli smo za nekaj povsem konkretnih vprašanj, s katerimi se naši delavci v Iraku najbolj ubadajo:

»Moti jih, da obiski iz matičnih organizacij pridejo do Bagdada, mednje na gradbišča pa komajda. Zanimalo jih je stališče sindikata do omejevanja in nerednega plačevanja osebnih dohodkov, za katere so pravzaprav pred odhodom sklenili pogodbo. Vprašanje je, ali morajo res le oni v vsej reprodukciji verigi nositi breme odnosov med našo državo in Irakom. Kljub dogovoru je na področju nagajevanja še najti neenotnost, Gradis, na primer, ne prizna dodatka za nadure ne nočnega dodatka in podobno. Celotno plačevanje sindikalne članarine ni enotno urejeno.«

Zanimanje za delo v Iraku kopni

Težav je torej cela vrsta, slišali smo tudi, kaj delavce najbolj boli.

»To je pač dejstvo, da so pol leta in več odsotni od doma, družine, da jih v matičnih te-

meljnih organizacijah dostikrat pozabijo oziroma jih obravnava- vajo kot tiste, ki dobro zasluži- jo, češ, kaj torej še hočejo?!

Poglejte, izplačilo dolar- skega osebnega dohodka jim ponekod zamaknejo za pol leta. Torej so prvih šest mese- cev v tujini povsem brez denar- ja. Terenski dodatek je zraču- nan v bivanju in hrani in dela- vec se mora odreči obrokom hrane, da pride vsaj do najnuj- nejše 'žepnine'. Nezaupanju, ki smo ga lahko občutili, se torej ne kaže čuditi. Tudi doma že opazamo, da zanimanje za delo na iraških gradbiščih upada — vemo pa, da lahko v tujini ob- ostri konkurenci bogatejših, bolj organiziranih držav, uspemo le z največjim odreka- njem, ustvarjalnostjo, znanjem in pripravljenostjo naših dela- vcev.«

Za konec smo Francko Herga povprašali še po krajših, bežnih vtisih s te poti.

»Morda skrb za pakistanske delavce, da se v naših delovnih kolektivih čimbolje počutijo. Ali pa splošna nejevolja nad gospodarskim predstavništvom naše ambasade, ki bi moralo v zagatnem položaju bolj pomaga- ti. Potem naši šoferji, ki so najbolj ogroženi, vprašanje cen Mercatorja, za katere kljub stroškom, ki jih gotovo ima, pravijo, da so oderuške. Mercator po drugi plati ne ve, kaj naj počne z iraškimi dinarji, saj jih mednarodna denarna borza kaj slabo ceni ... Vtisov skratka za kopico, osnovni pa je vendarle — izredna strokov- nost, delovne navade in torej seveda tudi rezultati!«

Ciril Brajer

POSLEDETI DOGOVARJAVNA

DO Klemos – Lenart v Slovenskih goricah RED IN DELOVNA DISCIPLINA – TO JE STABILIZACIJA

Delovna organizacija Klemos pri Lenartu v Slovenskih goricah je ena med tistimi v tej manj razviti slovenski občini, ki s svojo prisotnostjo in preračunljivo delovno zagnanostjo in zato, ker vedo kaj hočejo, že dolga leta odločujoče vpliva na preobrazbo in gospodarsko rast teh krajev. Klemos je s svojo delovno zagnanostjo, trezno poslovno politiko in predvsem solidnostjo, pri čemer jim je pravočasno izpolnjevanje rokov in kakovosti imperativ, postal pojem že tudi v širšem poslovnem prostoru. Dobri in premišljeni organizaciji dela ter delovni disciplini gre pripisati, da se ta trdoživ kolektiv, tudi v današnjih nič kaj gospodarsko rožnatih časih, še ni znašel v zagati. Vedno in ob vsakem času je z letnimi in srednjeročnimi plani in pre- mišljeno proizvodno politiko znal prilagajati svoje proizvodne storitve tržnim zahtevam.

Vse kar danes imajo in ustvarjajo, je uspeh trdega dela. Za uspeh in ugled svoje tovarne je bil kolektiv vedno pripravljeno na žrtve in samoodpovedanje. Delovni zagnanosti in disciplini se zavestno podrejata vsi. Temu so se po zahtevni direktorja Avgusta Seničarja zavestno podredili že tedaj, ko so z nekaj deset delavci takorekoč še obrtnikova- li in ustvarili prve milijone letnega bruto produkta, nič drugače ni sedaj, ko se letna proizvodnja giblje že nad 550 milijonov dirarjev. Družbenopolitične organizacije in samoupravni organi pa tudi nihče v kolektivu ne zakriva, da je mogoče uspeti le z discipliniranim delom, polno odgovornostjo vsakega delavca. Spoznali so, da od dolgih, brezplodnih sestankov, kjer se samo besedi- čiči, »ni kruha«. Prav zato so njihovi se- stanki omejeni le na najnujnejše, so kratki, z bogato in razumljivo vsebino. Tako ni treba izgubljati dragocenih ur za razlage. Sami so namreč ugotovili, da je gospodarno izrabljanje časa največja deviza. In ko smo jih ob zadnjem obisku povprašali o stabilizacijskih prizadevanjih, disciplini in obnašanju, je bil odgovor direktorja seveda zelo kratek, brez sprenevanja: »Trezno načrtovanje v okviru svojih zmogljivosti, obvladova-

nje delovnega procesa, odgovoren odnos do dela in delovna disciplina, to je stabilizacija. To pa so stvari, ki so nam vodilo že od vsega začetka.« Menil je tudi, da se pri nas še vse preveč govori o stabilizaciji pa veliko premalo dela. V delovni organizaciji Klemos je danes zaposlenih 340 ljudi; veliko za območje, ki še danes sodi med najbolj nerazvite predele v Sloveniji in v katerem je industrijski utrip še mlad, (skoraj) v povojjih. Večina zaposlenih so domačini iz okoliških krajev, kar gotovo pomembno vpliva na preobrazbo in dinamičnejši utrip tega območja. Kolektiv se dobro zaveda svoje »prosvetlenske« vloge in si nenehno prizadeva za širitev proizvodnje in v okviru delovnih programov, kar jim omogoča odpiranje novih delovnih mest.

VELIK POSLUH TAM ZA RAZVOJ MANJ RAZVITIH

Že v prvi polovici prihodnjega leta bo znotraj delovne organizacije Klemos začela obratovati nova delovna enota. V njej bodo zaposlili 64 novih delavcev. Nova proizvodnja — izdelovanje konzol in zgibnikov bo stekla konec aprila ali v začetku maja prihodnjega leta. Zato pospešeno gradijo novo proizvodno dvo- rano s 1460 m² pokrite površine. Z do- graditvijo tega objekta se bodo te povr- šine povečale za dobrih 20 odstotkov oziroma od sedanjih 7000 na 8460 m². Pod novo streho bodo tudi prostori za medicino dela, pomembna pridobitev ne le za delavce Klemosa, temveč za vso lenarško industrijo. Ambulanta za medi- cino dela v okviru Zdravstvenega doma Lenart bo namreč na voljo delavcem tudi iz vseh drugih delovnih organizacij. Tudi sicer bo nova ambulanta za medi- cino dela pomembna pridobitev za lenarško industrijo, za Lenart in vso ob- čino.

Gradnja novih proizvodnih prostorov je rezultat večletnega preudarnega snova- nja in dogovarjanja ter odsev pristnega

sodelovanja, skupnih naporov in sovla- ganja med tovarnoma TAM in Klemos. Takšen razvoj so zapisali že v svoj sred- njeročni načrt. Načrtovano bodo lahko v veliki meri uresničili predvsem zaradi velikega poslušanja tovarne TAM. V tem gigantu naše avtomobilske industrije kažejo in imajo dovolj poslušala za razvoj manj razvitih območij. Primer prenosa izdelovanja konzol in zgibnikov iz to- varne TAM v nov obrat h Klemosu pa je samo zgovorna in praktična potrditev naravnosti do manj razvitih območij (gre za zadnji primer, ki pa ni edini).

Za nemoteno proizvodnjo v novem obratu že pripravljajo nove kadre. Pod vodstvom inštruktorjev iz TAM in v njihovi tovarni si sedaj nabirajo izkuš- nje, tako da bo pod novo streho pri Lenartu proizvodnja konzol in zgibni- kov kljub preselitvi tekla brez zastojev. Po dogovoru gre za celovit prenos teh- nologije in vse strojne opreme, potreb- ne za ta del proizvodnje iz TAM h Kle- mosu. Na začetku jim bodo še pomagali strokovnjaki iz TAM. Nov obrat in vse zmogljivosti so naravnane tako, da bo mogoče proizvodnjo povečevati in prilagajati zahtevam proizvodnega progra- ma TAM. Razumljivo je, da bodo pri TAM ta del proizvodnje (potem, ko bo delo steklo pri Lenartu) v matični tovar- ni povsem opustili.

Nov obrat bo deloval v okviru TOZD tovarne jeklenih konstrukcij Klemos. Investicijska vrednost novega objekta znaša 70 milijonov dinarjev, ki so jih zagotovili z združevanjem sredstev. Med 64 delavci, ki jih pripravljajo in usposabljujejo za novo proizvodnjo, je večina kvalificiranih in visokokvalificiranih delavcev, devetnajst pa ima celo višjo in visokošolsko izobrazbo. O ten- kočutni skrbi za izobraževanje lastnih strokovnjakov govori podatek, da štipe- ndirajo na raznih stopnjah izobraže- vanja sedaj kar 70 študentov, kar je 20 odstotkov vseh zaposlenih. To je spoštovanja in hvalevredna pobuda in primer, ki mu ni enakega celo v veliko večjih in »bogatejših« kolektivih. Kaže pa tudi na to, kako dobro se v Klemosu zavedajo pomena pravilnega kadrova-

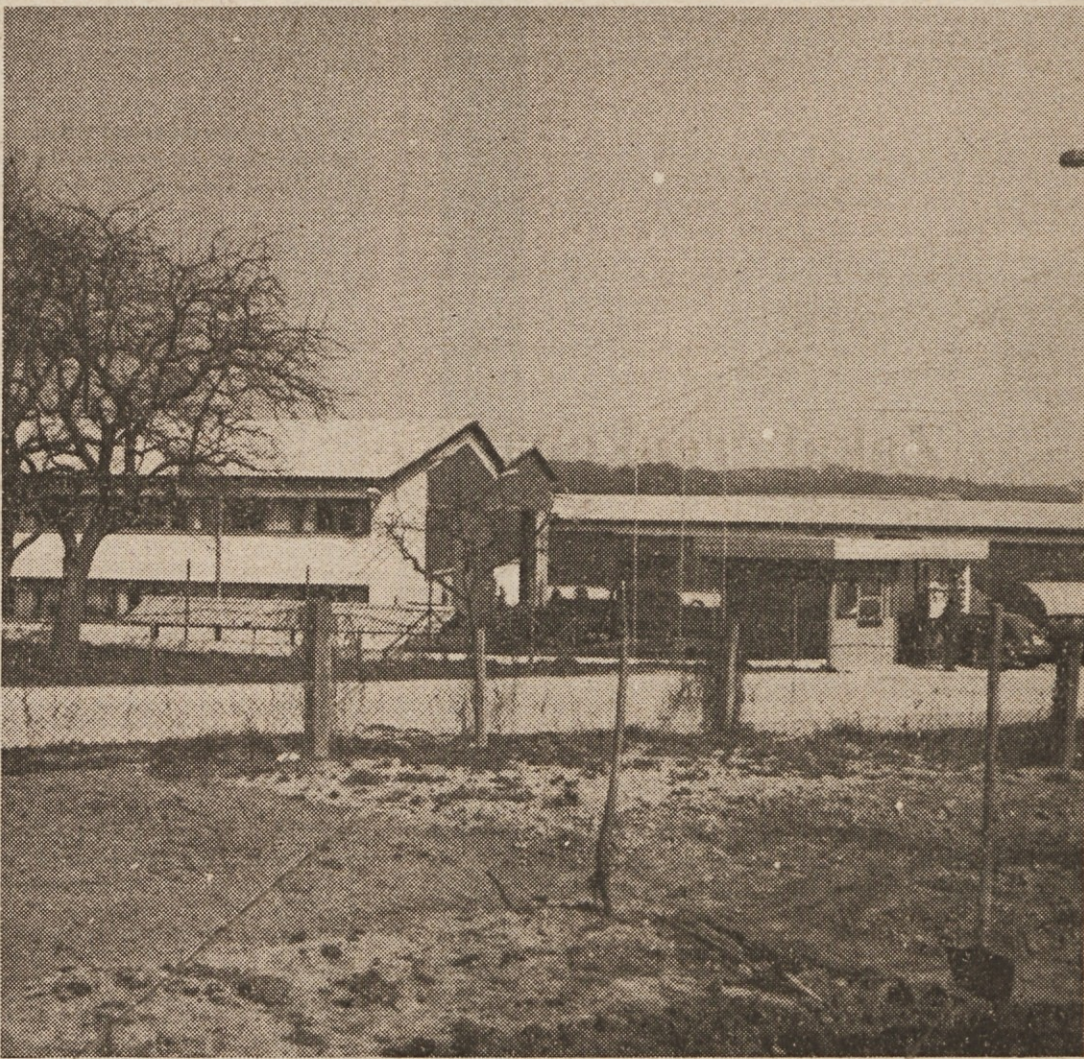
nja. Njihov cilj je, da bi si dolgoročno prek lastnega izobraževanja zagotovili potrebne strokovnjake. Tako se tudi na tem področju potrjuje njihova usmerje- nost, da je le z dolgoročno preudarno usmerjenostjo mogoče doseči delovne uspehe.

Delovna organizacija Klemos pri Lenartu je samoupravno organizirana v treh temeljnih organizacijah in delovni skupnosti skupnih služb. Podatek, da imajo na 8 delavcev le enega režijskega, je že sam po sebi dovolj zgovoren in ne potrebuje posebnega komentiranja, še posebej če vemo, da so zvečine ta raz- merja znatno nižja.

V TOZD jeklenih konstrukcij (v okviru katerega bo deloval tudi novi obrat konzol in zgibnikov) izdelujejo najrazlič- nejše jeklene konstrukcije, najrazličnej- še delovne dvorane, mostove in razno- vrstno procesno tehniško, scensko in odrsko tehniko. Naj samo omenimo, da so v tem tozdu izdelali vso tovrstno opremo za Cankarjev dom v Ljubljani. V TOZD Klemos-Küster teče proizvodnja bowden potegov za daljinsko upravljanje in pletenje jeklenih vrvi. V TOZD plastika je osnovna dejavnost proizvodnja PVC folije za živilsko indu- strijo. Tu je še pihalna proizvodnja — pihalna embalaža in pletenje mrež za živilsko industrijo.

Za to »emeljno organizacijo je treba povedati, da deluje v sestavi DO Klemos komaj prvo leto in je nastala iz nekdanje mariborske Opreme, ki je za- bredla v finančne težave. Klemos je z januarjem 1983 prevzel vso opremo in 25 delavcev. V slabem letu dni so pokri- li vso negativno dediščino in že uspe- li ustvariti aktivno v višini prejšnje izgube!

Kaj naj rečemo k temu? Naj samo po- novimo že nekajkrat v tem zapisu izra- ženo spoznanje, da sta red in delovna disciplina zanesljivo jamstvo za dobro gospodarjenje in izpolnjevanje zastav- ljenih nalog.



Klemos, delovna organizacija pri Lenartu v Slovenskih goricah

O političnih posledicah gospodarske krize v ZDA

Ameriški sindikalisti izgubljajo svoj vpliv

Potem ko je prekinilo tradicijo, se je sindikalno združenje AFL-CIO zdaj naslonilo na demokratičnega predsedniškega kandidata Walterja Mondalea. Opazovalci v tem koraku vidijo tvegan poskus, da bi si vnovič pridobili nekdanji politični vpliv. Leta recesije, avtomatizacija, korupcija in izolacija v Washingtonu — vse to je zapustilo globoke sledove v sindikalnem gibanju.

Številni izvedenci dvomijo v uspešnost takšnega preobrata sindikalnega vodstva, kajti prepričani so, da Mondale, ki ga obremenjuje položaj podpredsednika v Carterjevi vladi, ni pravi mož, ki bi lahko povrnil ugled sindikalni organizaciji, in ki bi utegnil prinesiti volilno zmago demokratični stranki.

Organizacijska in finančna podpora dobrih štiri milijonov članov organizacij sindikalnega združenja že v izboru kandidata znotraj stranke je Mondaleovemu taboru vsekakor dobrodošla. Vendar pa jamstva za zmago še ne nudi. Na zadnjih predsedniških volitvah leta 1980 se je kar 44 odstotkov članov sindikatov izneverilo izboru svoje organizacije. Namesto za Jimmyja Carterja so glasovali za Ronalda Reagana.

Presenečenje iz leta 1980 je ostalo delavskim organizacijam še v živem spominu. In njihovim vodstvom še posebno, saj se je tedaj pokazalo, da interesi članstva in vodstev sindikalnih organizacij že dolgo niso istovetni. Sindikalni centri moči si namreč veliko bolj prizadevajo, da bi se ohranili, kot da bi uresničevali hotenja svojega članstva.

Ugled sindikatov že nekaj let krnijo škandali. Korupcija, izsiljevanje in zlorabe denarja iz pokojninskih skladov so postale praksa, ki ji niti sodišča niti policija ne morejo do živga. Zlasti organizacije prevoznih in pristaniških delavcev je spodjedel rak korupcije in zlorab. Mnogi vodilni člani teh organizacij so se kompromitirali in so, tako kot denimo Jimmy Hoffa, brez sledu izginili ali pa, so jih, kot nedavno Allena Dorfmana, umorili na cesti.

Vlada Ronalda Reagana je sicer obrzdala inflacijo, vendar pa je s protinflacijskimi ukrepi še spodbudila naraščanje brezposelnosti. Okrog 10 milijonov Američanov je v sedanji recesiji brez dela, malo verjetno pa so tudi možnosti, da bi se številna delovna mesta ohranila, ko bo kriza končana. Avtomati opravljajo delo ceneje in zanesljiveje, znaten del proizvodnje pa se seli v dežele z nižjimi mezdami.

Energetska kriza je povzročila preusmeritev avtomobilske industrije k manjšim, manj potratnim modelom. Tem spremembam pa ameriške avtomobilske hiše sledijo tako počasi, da jih je v lastnega trga spodrinila tuja, evropska in japonska konkurenca. Nad 200.000 članov sindikatov v tej panogi je izgubilo zaposlitev. Tudi delavcem v jeklarski industriji se ne godi nič bolje.

Visoke obresti kot sredstvo za boj proti inflaciji podaljšujejo recesijo, podražile pa so tudi dolar na škodo ameriškega izvoza in v prid uvoza. Trgovinska bilanca ZDA bo letos spričo tega zaznamovala primanjkljaj v višini 70 do 80 milijard dolarjev.

Preseljavanje obratov, krčenje mezd in odpuščenje delavcev je sindikatom povzročilo hude izgube. Medtem ko je bilo v šestdesetih letih organiziranih 30 odstotkov delavcev, jih je zdaj le še okrog 20 odstotkov. Nekatere tovarne na jugu ZDA, med temi Honda iz Japonske, se trudijo z višjimi mezdami sindikate povsem izriniti iz delovnega procesa.

Izkušnje zadnjih let so povzročile bistvene spremembe v miselnosti in strategiji ameriških sindikatov. V zahtevah za zviševanje mezd so postali zmernejši, dovtetnejši so za pogajanja z delodajalci in za sporazumno reševanje nekaterih najbolj perečih socialnih vprašanj, ki jih je nakopičila recesija.

V ameriški javnosti je namreč prevladalo prepričanje, da Združenim državam rešitve iz sedanje recesije ne bo prinesla izolacija, marveč odprtost, ki bo ob ustreznih spremembah ekonomske politike utrla pot ameriškim izdelkom na zunanje trge in po drugi strani oživila mednarodno menjavo kot jamstvo za ponovni razcvet svetovnega gospodarstva. N. Z.

DELAVSKE GIBANJE V SVETU

Mednarodni pozivi k miru na Goriškem in v Mariboru

Ne gre več le za politično vprašanje, temveč za obstoj človeštva

Na maloobmejnem prehodu na Erjavčevi cesti, ki povezuje staro Gorico z Novo, se je minulo soboto zbralo več kot 10.000 ljudi. Veliko mednarodno manifestacijo pod geslom »za mir, razorožitev in gospodarski napredek na jugoslovansko-italijanskem obmejnem območju« sta organizirala Pokrajinska federa-

za prihodnost sveta. Velesili ZDA in SZ pozivamo, da nadaljujeta prekinjena pogajanja v Ženevi, predvsem s ciljem, da bi postala Evropa nejezdrsko območje kot izhodišče za splošno oborožitev in zagotovitev miru v svetu,« so poudarili udeleženci zborovanja.

Mednarodna mirovna manifesta-



Generalnemu sekretarju OZN

Istočasno je bilo v Mariboru osmo srečanje predstavnikov borbovskih organizacij in organizacij žrtev vojne iz Furlanije—Julijske krajine, avstrijske Koroške in Štajerske ter Hrvaške in Slovenije. Udeleženci srečanja so sprejeli in podpisali tudi poziv, ki so ga poslali generalnemu sekretarju OZN, svojim osrednjim vladam, vsem demokratičnim organizacijam, strankam in ustanovam svojih držav. Podpisniki se zavzemajo za nadaljevanje pogajanj o razorožitvi med ZDA in SZ, dialoga o evroraketah, za nadaljevanje pogajanj v okviru SALT, START in drugih raketnih sistemih. V pozivu je tudi napisano, da številni primeri uporabe sile kot tudi vmešavanje v notranje zadeve suverenih držav večajo mednarodno napetost. V teh razmerah bi namreč sleherni oboroženi spopad lahko prerasel v vsesplošni jedrski obračun. Zato danes razorožitev ni zgolj politično in moralno vprašanje, temveč osrednje vprašanje obstoja čoveštva na našem planetu.

cija naprednih italijanskih sindikatov CIGL, CISL in UIL iz Gorice ter novogoriški sindikalni svet. Med množico ljudi iz severnoprimorskih občin ter Furlanije in Julijske krajine so bili tudi ugledni družbenopolitični delavci naše republike in italijanske Goriške pokrajine. Res, že dolgo ni bilo tako živahno na kakšnem mejnem prehodu. Prišli so delavci, nekdanji borci, interniranci in številni mladi, ki jim je pri srcu mir in sožitje.

V imenu občinskega sveta zveze sindikatov Nova Gorica je na velikem shodu spregovoril Danilo Persin, predsednik novogoriških sindikatov, v imenu italijanskih udeležencev mirovnega zborovanja pa Giovanni Padovan iz Gorice, sekretar pokrajinske sindikalne federacije CIGL, CISL in UIL.

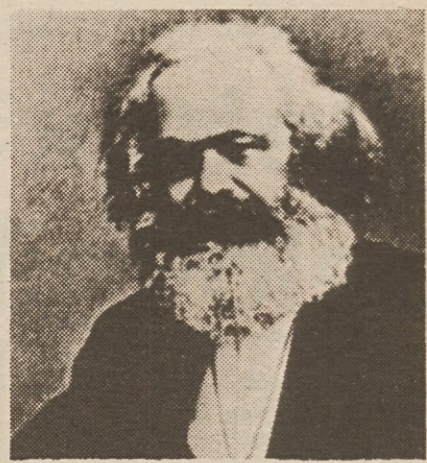
»Prebivalci obmejnih območij, ki so bili močno prizadeti v obeh svetovnih vojnah, pozivajo in zahtevajo, da v mednarodnih odnosih prevlada razum in da se uveljavi načelo miru in sožitja, ki je edino poročstvo

je sad dolgoletnega sodelovanja med naprednimi italijanskimi sindikati in občinskimi sindikalnim svetom Nova Gorica, ki je velikopripomoglo k sožitju dveh narodov, ki ju sicer ločuje državna meja. Rezultati dvajsetletnega sodelovanja pa tudi dokazujejo, da različna družbena sistema nista ovira za stike, ki že davno niso več zgolj prijateljskega formalnega značaja.

Prepričanje, da je potrebno za vsako ceno ohraniti mir in sodelovanje med državami, je torej globoko zakoreninjeno na obeh straneh goriškega dela državne meje. Ta ali ona meja — so poudarili udeleženci sobotnega mednarodnega shoda — lahko tudi pospešuje gospodarski napredek na obeh obmejnih območjih ali pa ga zavira, odvisno pač od politične volje. V tem primeru pa je volja velike večine prbivalcev goriške pokrajine tostran in onstran meje enotna: mir, razorožitev, poglobljeno gospodarsko sodelovanje in — sožitje.

Andrej Ulaga

Karl Marx
in
sindikati
(3)



Sindikat naj deluje čimbolj odprto

Glasilu Zveze sindikatov Jugoslavije »Rad« je pred kratkim objavilo krajši podlistek spod peresa dr. Branka Dukića o Marxovem razumevanju vloge sindikatov v boju proletariata za njegovo osvoboditev. Zaradi jasne in sveže Marxove misli, ki je ohranila znanstveno in politično vrednost tudi v sedanjem času, objavljamo najbolj zanimive dele omenjenega podlistka.

Marx je odobral vse sindikalne akcije, ki so krepile solidarnost delavcev, ker je verjel, da se bodo lahko le tako uspešno borili proti buržoaziji. Toda čeprav je precej poudarjal pomen centralističnega združenja delavcev v boju proti buržoaziji, je Marx menil, da to ne ustreza organizaciji delavskega razreda, ki mora delovati čimbolj odprto, neposredno in širše. Zato je poudarjal: »Organizacija, ki je grajena na centralističnih osnovah, je primerna za sektaška gibanja, vendar je nasprotna bistvu sindikalnih zvez. Morda jo je celo mogoče tako zasnovati, vendar ne bi bila zaželena.«

V tej zvezi je Marx hkrati poudarjal potrebo po sodelovanju med organizacijami delavskega razreda raznih držav, prav tako pa med sindikati v boju proti buržoaziji, kar je posebej dokazoval v času Pariške komunne. Hkrati pa se je opredeljeval za čimbolj svobodno delovanje sindikatov raznih držav na mednarodnem področju, za čim širše možnosti njihovega neposrednega povezovanja, vendar proti oblikovanju enotne mednarodne sindikalne organizacije, ki bi poenotila njihovo dejavnost in ki bi v takratnih okoliščinah zelo raznolikega delavskega gibanja samo negativno vplivala na boj proletariata. To je posebej pokazal na Londonski konferenci Prve internacionale leta 1871, ko je bil proti oblikovanju Mednarodne federacije sindikatov, se izrekel za sodelovanje sindikatov posameznih držav, vendar ni bil za njihovo poenotenje. Menil je, da mednarodne delavske organizacije — če sploh obstajajo — ne smejo vsiljevati sindikatom posameznih držav krute in obvezujoče norme, ampak morajo samo spodbujati njihovo skupno dejavnost. Zato je zahteval: »Mednarodno združenje delavcev ima za cilj usmeriti stihijsko gibanje delavskega razreda v splošne tirnice, toda ne zato, da bi mu narekoval ali vsiljeval kakršnekoli doktrinarne sisteme.«

Da bi sindikati lahko uveljavljali svojo vlogo progresivne in najširše organizacije proletariata v boju proti buržoaziji v kapitalistični družbi,

se morajo po Marxovem mnenju osvoboditi resnih slabosti. To je, na primer, aristokratizem sindikata, ali združevanje takšnega sloja visoko plačanih delavcev, ki branijo svoje ozke interese, nato v oportunističnih težnjah, ki se kažejo v podpori kolonialni politiki vladajočega razreda, dalje korupcija v sindikatih in podkupljivost sindikalnih voditeljev itd.

Tako kot Engels se je tudi Marx manj ukvarjal z vlogo sindikata v socialistični družbi, kar je razumljivo glede na okoliščine, v katerih so delovali in ko se še ni dovolj jasno izoblikovala fiziognomija te družbe. V sindikatih je videl najširšo organizacijo delavskega razreda v socialistični družbi in je menil, da se mora njihova vloga uveljavljati v skladu z razvojem te družbe, pri čemer ne smemo sprejemati nikakršnega razumevanja sindikalne vloge, ki ne upošteva konkretnih možnosti delovanja. Zato je Marx zavrnil utopično in anarhistično gledanje na sindikat kot na »resnično komuno bodočnosti« in je poudarjal potrebo prevzemanja oblasti s strani proletariata kot stopnice h končni osvoboditvi delavcev.

Marx se je zelo dobro zavedal, da je lahko nova družba le rezultat dolgotrajnega boja med novim, ki nastaja, in stari, ki se upira temu nastajanju, med naprednim in nazadnjaškim, revolucionarnim in reakcionarnim, kot tudi boja med različnimi idejnimi smermi oziroma različnimi spoznanji dejanskih proizvodnih in družbenih odnosov. Po njegovem mnenju bodo imele pomembno vlogo pri usposabljanju proletariata za nadaljnjo izgradnjo nove družbe delavske organizacije, kar še posebej velja za sindikate.

Čeprav ni podrobneje razdelal svoje koncepcije o vlogi sindikata v kapitalistični, še manj pa v socialistični družbi, je le-ta velikega pomena, ker je usmerjala delavski razred v boj proti buržoaziji in za izgradnjo nove družbe. Njegovo koncepcijo o vlogi sindikatov je bolj podrobno razdelal Lenin, ki je posebej poudarjal neposredne naloge, ki se jih morajo konkretno lotiti delavski razred in sindikati kot najširša delavska organizacija. (Konec)

Skoraj tretjina delavcev v kamniškem Titanu je včlanjenih v knjižnico

S sendvičem v roki po knjige

»Se vse razmetano je, zadnje sredo smo imeli toliko obiskovalcev, da nisem utegnila urediti kartic,« se je začela opravičevati Slavka Završnik, ki vodi sindikalno knjižnico v kamniškem Titanu.

Slavka je že dolga leta duša tovarniške knjižnice v najlepšem pomenu besede. Z obiskom bralcev je in ni zadovoljna. »Poglejte, v Titanu je okoli 1.500 zaposlenih, v knjižnico pa je vpisanih 451 bralcev. No, redno se jih oglašajo kakih 300. Pa bi jih bilo še mnogo več, če bi imeli večji izbor knjig.«

V skrbno vodeni evidenci Slavka poišče zadnje podatke. Knjiga, ki so jo nazadnje kupili, nosi zaporedno številko 2349. Letos so kupili 50 novih knjig, drage so. Sredstva za knjige namenja sindikat, če je več razumevanja za kulturo, je tudi denarja več...

Nekdaj je imela knjižnica svoje prostore v upravi podjetja, pa je bil obisk slabši. Nekam od rok je bilo bralcem tam ob robu tovarne. Sedaj so, lahko bi rekli, sredi proizvodnje. Na eni strani knjižnice so prostori tozda 1, na drugi tozda 2. Delavci imajo le skok do knjižni-

ce, ki je odprta vsako sredo eno uro. Med malico, ki jo imajo za dve izmeni. Sicer pa Slavka še doda, da si več izposojajo delavci kot tisti, ki delajo v upravi.

Najbolj grede seveda romani, moški posegajo pretežno po

memoarski in vojaški literaturi. V delovni organizaciji je zaposlen tudi določen del delavcev iz drugih republik in pokrajin, ki jim slovenščina ni materin jezik. Zanje imajo nekaj knjig v njihovih jezikih, pa, zanimi-



Mladi ugotavljajo, da šolska mreža v Zasavju ni prilagojena potrebam združenega dela

Pa bomo čez leto res dobili službo?

Novembra so dijaki Zasavskega srednješolskega centra Trbovlje pripravili okroglo mizo o usmerjenem izobraževanju. Poleg vabljenih medobčinskih predstavnikov družbenopolitičnih organizacij, gospodarske zbornice revirskih občin, občinskih skupnosti za zaposlovanje, izobraževalnih skupnosti in pedagoških delavcev sta se okrogle mize udeležila še Ivo Mlinar iz republiškega Zavoda za šolstvo in Marjan Jelen iz RK SZDL.

»Smo generacija, ki orje leđino v usmerjenem izobraževanju. Srečujemo se z mnogimi problemi in nejasnostmi, ob katerih se nam ponuja vrsta vprašanj. Nimalokrat se ne najdemo in ne dobimo ustreznega odgovora, zato smo se odločili za okroglo mizo.«

S temi besedami so začeli uvod v dveinpolurno razpravo zasavski mladinci. Z vprašanji, predlogi in kritičnimi pripombami so strli trd oreh, saj so imeli priložnost, da osvetlijo sence usmerjenega izobraževanja.

Kje in na kateri usmeritvi nadaljevati šolanje? Bo po končani šoli možna zaposlitev? To so vprašanja, na katera so hoteli mladi slišati odgovore. Resnica je, da v Zasavju izgubljajo oddelke in usmeritve. S sprejetjem zakona o usmerjenem izobraževanju leta 1981-82 so na območju revirjev dobili mrežo šol z: rudarsko, kovinarsko, elektro, ekonomsko in naravoslovno-matematično usmeritvijo. Poleg matičnih šol sta bila ustanovljena še dva oddelka gostinske in oddelka zdravstvene šole. Od 26 usmeritev oziroma oddelkov pa jih imajo trenutno le še 19. Izgubili so oddelke trgovske, pedagoške in zdravstvene šole.

»Vsi vprek poudarjamo, da mora mreža šol izhajati iz potreb združenega dela,« so menili mladi. Vendar slika kaže, da zaradi nepripravljenih srednjeročnih in dolgoročnih kadrovskih načrtov ni tiste niti, ki

bi povezovala revirsko združeno delo z usmerjenim izobraževanjem.

Sicer pa na šolah usmerjenega izobraževanja in v koordinacijskih odborih za usmerjanje vpisa pri SZDL ugotavljajo, da se dosti mladih iz Zasavja odloča za šolanje zunaj regije. Tako se mnogi vozijo v Ljubljano, Hrastničani pa zaradi boljših avtobusnih zvez iščejo možnosti šolanja na celjskih usmeritvah. Letos zaključuje osnovno šolo v Zasavju in litijski občini 796 učencev. Predhodne analize pa kažejo, da se namerava kar 435 učencev šolati zunaj Zasavja.

V okviru zasavskega srednješolskega centra bo 510 prostih vpisnih mest za srednji program in 90 za skrajšani program. Če primerjamo želje in potrebe, lahko takoj ugotovimo, da bo revirsko združeno delo ostalo brez kadrov, saj so želje osmošolcev v popolnem nasprotju s potrebami združenega dela. Navsezadnje revirsko gospodarstvo potrebuje kvalificirane delavce: rudarje, steklarje, kovinarje, električarje, zidarje in druge kadre. V organizacijah združenega dela manjka tudi strokovnjakov. Kljub velikemu številu razpisanih kadrovskih štipendij pa v Zasavju ugotavljajo, da te ostajajo nepodeljene. Največ štipendij razpišeta vsako leto SOZD REK Edvard Kardelj in hrastniška Steklarna. Vendar pa zaostrene gospodarske razmere vplivajo tudi na štipen-

dijsko politiko. Mladi so na okrogli mizi tudi opozorili, da imajo njihovi vrstniki, ki obiskujejo rudarsko usmeritev v Zagorju, precej višje štipendije in precej večje možnosti za zaposlitev. V razpravah so se dotaknili tudi brezposelnosti. V Trbovljah zatrjujejo, da imajo več potreb po zaposlitvi, kot je trenutno prijavljenih njenih iskalcev. Pred meseci se je pojavilo nekaj brezposelnih deklet z dokončano srednjo medicinsko šolo, drugače pa večjih težav z brezposelnostjo mladih ni. Te rešujejo sproti in v povezavi z združenim delom. Drugače je v Zagorju. V tej zasavski občini imajo dokaj veliko dnevno migracijo, poleg tega pa mladi strokovni kadri odhajajo iz občine. Položaj je vse prej kot rožnat. Med brezposelnimi je nekaj gimnazijskih maturantov, deklet s končano pedagoško gimnazijo, ekonomsko šolo in trgovk. Podobna slika je tudi v Hrastniku.

V vseh treh zasavskih občinah načrtujejo, da se bo zaposlenost v prihodnjem letu povečala za odstotek. V trboveljskem gospodarstvu bodo prihodnje leto na novo zaposlili 110 delavcev. Potrebno bo nadomestiti tudi približno 200 upokojenih delavcev. V Hrastniku in Zagorju menijo, da bodo imeli možnost pri zaposlovanju mladi iskalci in štipendisti, oziroma pripravniki. Mladi so za okroglo mizo poudarili tudi težave z učbeniki,

vo, sežejo raje po slovenski knjigi in se tako učijo našega jezika.

Dva milijona jim je letos primaknil sindikat za nakup knjig. Malo, pravi Slavka, malo, pravijo bralci.

Slavka je sicer evidentičarka v skladišču surovin. Enkrat davno so jo določili za knjižničarko, ker je poprej nekaj podobnega delala. Pa se ne otepa tega dela. Vidi se, da ga opravlja z ljubeznijo. Bolj jo skrbi, kaj bo s knjižnico čez tri leta, ko bo šla v pokoj. No, bodo že koga našli, ljubezen do tega dela pa mu bo morda utegnila še vcepiti.

S Slavko smo se pogovarjali še o mnogih drugih stvareh. Mimogrede je omenila, da spada med tako imenovane »ukradene otroke« in nas pokarala, da o tem premalo pišemo, čeprav bi se o njihovem trpljenju dalo marsikaj povedati. Obljubili smo ji, da jo bomo še poiskali in bo to tema našega naslednjega pogovora.

Za konec smo se še pošalili in jo vprašali, če knjige izposoja s sendvičem v roki, saj je knjižnica odprta tudi v času njene malice. To pa ne, je rekla, sicer pa imamo toplo malico. Včasih jo spustim, včasih pa mi jo prihranijo po deseti uri. Saj imajo predpostavljeni razumevanje, čeprav bi nekateri drugi tudi ob tem radi brusili jezike. Vendar dela Slavka vse zastonj, knjižnico pa ureja ob prostih sobotah.

Takšnale je tale Slavka iz Titana. Upajmo, da ji bodo v treh letih uspeli najti vsaj približno zamenjavo. Nekoga, ki se bo s podobnim optimizmom, zanosom in prepričanjem zavzemal za knjigo. Tudi v delovni organizaciji.

Igor Žitnik

delovnimi zvezki in drugimi šolskimi pripomočki. Mladi iz naravoslovno-matematične usmeritve so še poudarili, da nimajo primernih učilnic za biologijo, fiziko, kemijo, z izgradnjo telovadnice pa so vendar pridobili možnosti za telesno vzgojo. Težave so tudi z učbeniki za usmerjeno izobraževanje. Za nekatere usmeritve jih še do danes niso uspeli ponatisniti in tako učenci skupaj z učitelji iščejo možna pota s starimi, že zavrženimi knjigami in starimi metodami poučevanja. Tudi z delovno prakso mladi niso povsem zadovoljni. Ponekod, v večjih delovnih kolektivih, je zanje dobro poskrbljeno, drugod pa slabše.

Ob zaključku pogovora so dejali le to: »Težave so in še bodo. Na žalost smo prva generacija, ki okuša sadove še nezrelega sadeža.« Ja, prav imajo. Zavedajo se, da v teh zaostrenih gospodarskih razmerah nimajo velike izbire. Edina in največja je ta, da dobijo zaposlitev.

Vojka Povše

Seminar za organizatorje kulturnega življenja

Republiški svet zveze sindikatov Slovenije je v Sindikalnem izobraževalnem centru v Radovljici pripravil šestdnevni seminar za organizatorje kulturnega življenja v organizacijah združenega dela in krajevnih skupnostih. Na njem so obravnavali vsa pomembna področja za organizacijo in spodbujanje kulturnega življenja delavcev in občanov.

Udeleženci so pripravili interne radijske novice, izdali svoje glasilo, izvedli javno reportažo s prebivalci Radovljice ter pripravili spored proslave spominskega dne v ozdu.

Udeleženci seminarja so obiskali proizvodne prostore tovarne Veriga Lesce in se pogovarjali z organizatorji kulture v tej delovni organizaciji. Ogleдали so si tudi kulturne znamenitosti Radovljice in bližnje okolice.

V. M.

IZOBRAŽEVANJE ZNAMOSTI KULTURA

Alternativna gibanja mladih

Vedno pogostejša so v naši javnosti vprašanja, kaj je z alternativnimi gibanji mladih, kolikšna so in izraz česa, kaj prinašajo. V Telekovem intervjuju je pretekli teden o alternativnih gibanjih mladih nekaj povedal Andrej Brvar, predsednik republiške konference Zveze socialistične mladine Slovenije. Med drugim je dejal, da so odraz interesov posameznih delov oziroma skupin mladih in da v tem smislu mladinska organizacija podpira takšno združevanje. Bolj zaskrbljujoče pa je, da v obstoječih organizacijah, društvih in v mladinski organizaciji niso našli primernih oblik dela, v kate- re bi lahko vključili tudi te drugačne interese mladih. Ta gibanja torej pomenijo nezaupnico okoreli strukturi organizacij in društev. Na nek način je to tudi iskanje nečesa novega. To pa ne pomeni, da je vse novo tudi nujno pozitivno. Vendar moramo biti do novih iskanj bolj strpni in počakati, kaj bodo prinesla, je dejal Brvar.

Tudi na oktobrski seji predsedstva Zveze kulturnih organizacij Slovenije, ko so obravnavali programske naloge za leto 1984, ki jih bo dokončno oblikovala in sprejela 9. konferenca ZKOS sredi februarja prihodnjega leta, je delegat mladinske organizacije sprožil podobno razpravo. Očital je, da velja vsa pozornost ZKOS, denimo, zborovskemu petju, da o zborih vemo vse, o njihovi kvaliteti ali slabostih, kadrovskih zagatah, ničesar pa ne vemo o rock skupinah, ki jih je menda v Sloveniji okoli 200, samo v Ljubljani 70 do 80, ničesar ne vemo o alternativni glasbi mladih, kaj delajo te skupine, ki so množične, in velike so množice mladine, ki dejavnost teh skupin spremljajo. In dejal je, da se za zdaj ukvarja z alternativnimi gibanji mladih le mladinska organizacija, prav ZKO pa je tista, ki naj bi spremljala ta glasbena gibanja mladih.

Pri ZKOS je komisija, ki naj bi se ukvarjala z glasbo mladih, pa se ni, in je zato res potrebna novih spodbud za delo. Res pa je tudi, da se glasbene skupine

mladih nerade institucionalizirajo, povezujejo, zato bo do njih in drugih alternativnih kulturnih skupin mladih potrebno poiskati poti prek študentskega kulturno-umetniškega centra in Radia Student v Ljubljani, težje bo nemara najti te poti v Mariboru, našem drugem univerzitetnem središču, ali v katerem drugem središču, kjer deluje več teh skupin. Seveda pa bo potrebno zavzeto sodelovanje mladih, če naj bi spremenili stanje, s katerim zdaj očitno nihče ni preveč zadovoljen.

ZKOS seveda ni servis, ki bi rock skupinam lahko služil kot koncertna poslovalnica. Njena vloga, skupaj z mladinsko organizacijo, pa prav gotovo je, da se s strokovno pomočjo kulturologov, kritikov, sociologov, psihologov in nemara še koga loteva številnih vprašanj, ki jih poraja alternativna kultura mladih. Samo čakati, kaj nam bo prinesel čas, nemara res ni najbolj modro. Če gre za posebne kulturne interese mladih, katerih izraz je drugačen od tradicionalnih, jih je treba prav tako spoznati in ovrednotiti.

So pa tudi možnosti, da ZKOS pomaga uveljaviti nekatera posebna hotenja mladih. Med programskimi nalogami ZKOS na področju filmske dejavnosti za leto 1984 je že predvidena ena takih posebnih kulturnih akcij. ZKOS predlaga Kulturni skupnosti Slovenije sodelovanje pri oblikovanju avtorske alternativne nizkoprodukcije filmske produkcije. Gre za projekt, ki naj bi omogočal mladim avtorjem, neprofesionalnim filmarjem, vrhunskim amaterjem in avtorjem iskanje avtentičnih filmskih tem, filmskega izraza, filmsko produkcijo kratkih, dokumentarnih in alternativnih filmov, filmskega eksperimenta, produkcijo, ki bo omogočala demokratično, pluralistično, mišljenjsko diferenciacijo in avtorsko izraznost skozi filmski medij. V svoji zamisli so tudi zapisali, da predlagana produkcija »ni predsoba za vstop v veliki profesionalni film«, omogoča pa naj filmske projekte, ki jih tradicionalna filmska proizvodnja ne vključuje.

Sonja Gasperšič



Najhujše, kar se nam lahko ta hip zgodi, je, da se nam zlomi barvica. Ne, o zagatah usmerjenega izobraževanja še nismo slišali.

Slika: Andrej Agnič

Mnogi dolenski otroci ne znajo plavati in niti ne vedo, kje se bodo naučili

Vrzel v množični plavalni akciji

»Proletarci Dolenske, zamislite se«, bi lahko bil le eden izmed številnih transparentov, ki bi jih na povsem miroljubnih demonstracijah nosili osnovnošolci v dolenski metropoli ali pa v kakšnem drugem bolj ali manj urbanem okolju na Dolenskem. Seveda bi bilo pisnih transparentov, ki bi pojasnjevali takšen mimohod, lahko še več: »Omogočite nam pouk plavanja«, »Nimamo možnosti, da bi se naučili plavati«. Če jim ne bi bilo nerodno, bi gimnazijci — v pedagoški usmeritvi — svoje mlajše kolege podprli — »Učili bomo otroke, pa mnogi še ne znajo plavati«.

No, treba je kar takoj reči, da jim ne bi smelo biti niti za trenutek nerodno, pač pa bi takšen občutek morali imeti vsi tisti, ki upravljajo z družbenimi sredstvi in objekti in jih ne namenijo za učenje plavanja.

Na nedavnem sestanku pedagoških svetovalcev za telesno vzgojo s predstavniki osnovne

šole in šolskega športnega društva v Bršljinu, kjer je sodeloval tudi predstavnik novomeške ZTKO, je bilo slišati resnično presenetljive ugotovitve. V novomeških osnovnih šolah je v četrtilnih razredih do 60 odstotkov učencev in učenek, ki ne znajo plavati, odstotek neplavalcev pa je še toliko večji na bolj obrobni šolah.

Dolenski telesnovzgojni delavci in predstavniki telesne kulture, ki financirajo učenje plavanja, si s sredstvi, ki so na voljo, sicer prizadevajo, da bi čimveč otrok splavalo, žal pa o kakšni načrti in obširnejši akciji ne moremo govoriti. Janez Mohorčič, telesnovzgojni delavec z nekdanje novomeške gimnazije ugotavlja: »V dveh razredih pedagoške usmeritve smo v minulem šolskem letu našli kar 20 popolnih neplavalcev. Za zdaj ima šola še denar za poletno šolo v naravi, kjer se bodo ti fantje in dekleta naučili plavati, vendar pa bo-

dočnost ni prav roznata in bojim se, da šola kmalu ne bo več zmogla tega izdatka. Pa si predstavljajte bodoče pedagoške delavce, ki ne bodo znali plavati.«

Res, lepa reč, predvsem pa informacija, da ima akcija »naučimo se plavati« očitne vrzeli. To pa seveda ni najboljša spričevala tako za področje izobraževanja, telesne kulture in seveda za združeno delo. Armada neplavalcev je povsem anonimna in bolj ko se ljudje, ki se iz tega ali onega vzroka niso naučili plavati, starajo, večja je možnost, da tudi nikoli ne bodo znali.

Vprašamo pa se lahko, ali je zaradi njih v ožjem območju Dolenske tudi taka tišina, ko je treba dati od sebe glas, naj gre nekaj dinarjev tudi za plavanje. V mislih imam občinsko izobraževalno skupnost oziroma ljudi, ki sedijo v njej, ne glede na to, v katerem zboru delujejo, in vse druge organiza-

cije, kjer se odločajo, kam bodo šla sredstva za šport, rekreacijo, vzgojo, otroško in zdravstveno varstvo.

Zimski bazen osnovne šole Grm v Novem mestu letos ne dela. Na občinskem ZTKO, kjer financirajo strokovno delo z učenci pri pouku plavanja, pravijo, da se bodo pač morali preusmeriti na poletno šolo v naravi in tam naučiti otroke plavati. Zimski čas bo tako seveda izgubljen, ker se pač ne najde nekaj več ko sto starih milijonov za vzdrževanje novomeškega zimskega bazena.

Ali ne stanejo delavske športne igre, ki trajajo dan ali dva, tudi nekaj denarja?

Ne, nismo proti rekreaciji delavcev; nasprotno! Seveda pa spada tudi plavanje k rekreaciji. Zatorej, delavci Dolenske, ali niso morda med neplavalci tudi vaši otroci. Za odgovor ste zagotovo dobili odlično — ali ga boste tudi za ukrepanje?

Niko Slana



Prvenstvo Maribora v športnem ribolovu

Dekleta med najboljšimi

Peto leto športnega ribolova v 1. in 2. sindikalni ligi je mimo. Po štiriletni premoči ribičev MTT tudi sprememba v vrhu; letošnji prvak Maribor je povsem nepričakovano, a zaslužno ekipa Primat 1, v sestavi: Avgust Hreš, Janez Kmetec in Franc Bencik. Drugi so štirikratni prvaki Maribora Branko Božič, Franc Bohl in Franc Kajzer. Kaj naj rečemo o letošnjem prvenstvu? Tekmovali smo po dvakrat spomladaj, in jeseni, ulov dvakrat slab, dvakrat dober, samo tekmovalje pa eno najzanimivejših dosedaj, saj je bil prav zadnji obračun štirih ekip najtrši.

Sklepna tekma je bila 2. oktobra v ribniku ribiške sekcije Elko v Hotinji vasi. Med tridesetimi ekipami so slavili domačini Elka 1 z osmimi kazenskih točkami. V tej ekipi lovita dve članici in en član in so resni kandidati za naslov prvaka v letu 1984. Torej, dekleta se ne dajo in prav je tako, saj so med ribiči še vedno takšni, ki pravijo: »Kuhljo, ne pa ribiško palico«.

Ekipni vrstni red zadnjega tekmovanja:

1. Elko 1 — 8 kazenskih točk; 2. Paloma 1 — 17; 3. MTT-Merinka 1 — 13; 4. Livarna 2 — 22; 5. Primat 1 — 23; 6. Vema — 25; 7. Boris Kidrič 2 — 26; 8. Cevovod 1 — 35 (2100 gramov); 9.

MTT-Tabor 1 — 35 (1410 gramov); 10. Paloma 2 — 37.

Med posamezniki so bili tokrat najboljši:

1. Vinko Cegnar, Paloma 1 — 2150 točk, 2. Branko Božič, Merinka 1 — 1550, 3. Irena Raner, Elko 1 — 975.

Prvenstvo je bilo uradno zaključeno 23. novembra s slavnostno podelitvijo pokalov, medalj in diplom v domu družbenih organizacij. Po uvodnih besedah sekretarja MS ZSS za šport in rekreacijo Tonija Piletiča je predsednik komisije za športni ribolov pri MS ZSS Jože Koban iz Elektrokovine, eden najzaslužnejših organizatorjev tega tekmovanja, podelil priznanja. Prehodni pokal MS ZSS Maribor za 1. mesto je dobila ekipa Primat 1 pod vodstvom starega ribiškega mačka Avgusta-Gustija Hraša. To pa ni njihov prvi večji uspeh.

Končni rezultati ekip v 1. ligi:

1. Primat 1 — 82 točk; 2. MTT-Merinka 1 — 77; 3. Cevovod 2 — 66; 4. Paloma 1 — 58; 5. Elko 1 — 56; 6. Livarna 1 — 49; 7. Boris Kidrič 2 — 48; 8. Nigrad 38 — 9; Paloma 2 — 32 (2125 g); 10. Livarna 2 — 32 (1655 g).

Končni rezultati posameznikov v 1. ligi:

1. Avgust Stavs, Cevovod 1 — 70 točk; 2. Branko Božič, MTT-Merinka 1 — 60; 3. Vinko Cegnar, Paloma 1 — 50; 4. Janez Kmetec, Primat 1 — 43; 5. Irena Raner, Elko 1 — 41.

Tekmovalo je enaintrideset ekip z več kot devetdesetimi tekmovalci.

In kako je bilo v drugi ligi? Očitna premoč dveh ekip iz Zlatoroga, saj so v njih ribiči, ki tekmujejo za RD-Pesnico v drugi republiški ligi; vodi jih izkušen tekmovalac Srečko Lipovnik.

Franc Bohl



NOVO IZ ZALOŽBE DELAVSKA ENOTNOST

PRED IZIDOM

V zbirki
ČLOVEK — DRUŽINA — DRUŽBA
bo izšla knjiga

Rojstvo brez nasilja

Avtor knjige Frederick Leboyer je strokovnjak s področja ginekologije in porodništva. Knjiga prihaja k nam, potem ko jo imajo prevedeno že skoraj povsod po svetu. Gre za avtorjevo zamisel o porodu, ki ne bi bil za otroka nasilje kot je sedaj. Otrok ob porodu mora kričati, toda njegov krik ne sme biti krik bolečine, strahu, ampak krik življenja, zmage. Kako z ljubeznijo prisluhniti in govoriti otroku že prve minute po njegovem rojstvu, kako rojstvo spremeniti?
Cena knjige 500 din

V zbirki

KNJIŽNICA SINDIKATI

bo izšla knjiga št. 63

STATISTIKA ZA SAMOUPRAVLJALCE

Jezik statistike, govorjenje števil je razumljivo strokovnjakom, ni pa dostopen delavcem, ki statističnih metod niso posebej proučevali. Avtor Borislav Blagoev (v prevodu in priredbi Rudija Šeliga) seznanja v tej knjigi delavce s temeljnimi kategorijami statistike, predvsem s kategorijami, s katerimi se kot samoupravljalci srečujejo vsakodnevno.
Cena knjige je 400 din

V zbirki POSEBNE IZDAJE bo izšla

Monografija VASILJE ČETKOVIČ-VASKO

Cena knjige je 1500 din

V zbirki AKTUALNA TEMA
sta izšli brošuri

št. 24

Kako v praksi uresničiti dolgoročni program ekonomske stabilizacije

V njej sta objavljena
Uvodni govor predsednika Republiškega sveta ZSS Marjana Orožna in razprava člana predsedstva SFRJ Sergeja Kraigherja na posvetu predsednikov občinskih, medobčinskih in mestnih svetov ZSS, predsednikov in sekretarjev republiških odborov sindikatov dejavnosti, članov republiškega sveta ZSS ter članov sveta ZSJ iz Slovenije.

Cena brošure je 150 din

št. 25

Načrt uresničevanja dolgoročnega programa ekonomske stabilizacije

— ki ga je sprejel Zvezni izvršni svet

Cena brošure je 100 din

IZŠLO JE

V zbirki
ČLOVEK — DRUŽINA — DRUŽBA
je izšla knjiga

Droge v svetu in pri nas

avtorjev Leva Milčinskega, Martine Tomori in Franca Hočevarja. Ta knjiga prinaša vsakovrstnemu bralcu nepogrešljivo vedenje o tem, kaj je droga, zakaj človek išče in zlorablja drogo, kam ga zloraba pripelje in kako mu pomagamo.
Cena knjige je 600 din

V zbirki KNJIŽNICA SINDIKATI

sta izšli knjigi

št. 65 ODNOSI MED JUGOSLAVIJO IN VATIKANOM PO LETU 1960

Avtorica Jožica Grgič nas v knjigi seznanja z zgodovino odnosov med Jugoslavijo in Vatikanom, o dogajanjih med leti 1918—1941, o razmerju Vatikana do okupirane Jugoslavije ter narodnoosvobodilnega gibanja, o odnosih po letu 1945 in do šestdesetih let. Predvsem pa zelo natančno analizira te odnose po letu 1960 do danes.
Cena knjige je 450 din

št. 66 ZAPLETENA POT DO NOVEGA GOSPODARSKEGA REDA

Avtorji knjižice so člani zunanje-politične redakcije DELA, splošni uvod pa je prispeval dr. Janez Stanovnik. Avtorji skušajo v knjižici osvetliti nekatere probleme, ki so se pojavili v svetovnem gospodarstvu po letu 1979. V takšnem pregledu so zajeli tudi 6. ministrsko zasedanje UNCTAD, ki je bilo junija letos v Beogradu. Knjižici so za lažje razumevanje dodane definicije nekaterih ekonomskih pojmov in razlaga kratic, ki se vsak dan pojavljajo v časopisih.
Cena knjige je 480 din

IZ ZGODOVINE

Ob štiridesetletnici drugega zasedanja Avnoja (3)

Bratstvo in enotnost zagotavljata srečo našim narodom

Objavljamo nekaj misli tovariša Tita o rojstvu nove Jugoslavije in o uresničevanju sklepov zasedanja v Jajcu, ki so bili in so ostali temelj skupnega življenja enakopravnih jugoslovanskih narodov

Zbral in uredil Janez Voljč

Glavna ovira za tako popolno borbena enotnost so tisti, ki gledajo nazaj, ki hočejo vzpostaviti staro, kar je bilo pred propadom Jugoslavije. To so vodstva raznih bivših meščanskih strank, to je tako imenovana londonska linija: Čakajte, je še prezgodaj! To je Draža Mihailović, to so njegovi četniki, ki se pod geslom 'Za kralja in otadžbinu' z orožjem borijo z okupatorjem proti naši narodnoosvobodilni vojski in partizanskim odredom. To so skratka vsi tisti, ki se bojijo, da bi ljudstvo dobilo orožje v svoje roke, ker vedo, da potem ne bo mogoče več uresničiti revolucionarne poti ljudske zamisli o ureditvi Jugoslavije.

Bodočnost, ki jo narodom Jugoslavije nosijo londonski ubežniki, je zelo črna, je strašna nevarnost za vse narode, ki so bili zatirani od nastanka Jugoslavije. Zandarski kundak in četniška kama bi bili glavni sredstva te londonske begunske vlade, s katerima bi zedinjevala narode Jugoslavije, če bi se po kakem nesrečnem naključju znova dokopala do oblasti v Jugoslaviji...

... Komunistična partija Jugoslavije se bo še nadalje borila za bratsko, svobodno in enakopravno skupnost vseh narodov Jugoslavije. Borec se enako proti velesrbskim hegemonistom, ki težijo za ponovnim zatiranjem narodov Jugoslavije, se bo borila prav tako zoper tiste, ki bi v interesu katerikoli imperialistične sile skušali motiti bratsko sloglo narodov Jugoslavije in sejati vanjo razdor.

Vprašanje Makedonije, vprašanje Kosova in Metohije,

vprašanje Črne gore, vprašanje Hrvaške, vprašanje Slovenije, vprašanje Bosne in Hercegovine, se bodo lahko rešila v splošno zadovoljstvo samo takrat, če ga bodo reševali narodi sami; to pravico pa si bo vsak narod izbojeval samo s puško v roki v sedanjem narodnoosvobodilnem boju.

Rojstvo nove Jugoslavije

Zgodovinski sklepi drugega zasedanja Avnoja, na katerem je bil izvoljen Nacionalni komitej kot vlada nove Jugoslavije, so izraz davnih teženj naših narodov, da bi živeli v enakopravni skupnosti, ki pa so se tako močno razodele prav med osvobodilnim bojem.

Ob petindvajsetletnici zasedanja v Jajcu je Tito pripovedoval:

»Vzporedno z razvojem narodnoosvobodilnega boja in narodnoosvobodilnega gibanja kot oblike revolucionarne zveze delovnega ljudstva so iz tega gibanja že od leta 1941 naprej nastajali narodnoosvobodilni odbori tako na osvobojenem kakor tudi na neosvobojenem ozemlju kot prvi zarodki revolucionarne ljudske oblasti. V delu teh odborov so se že takrat, v najtrših vojnih razmerah, kazale mnoge oblike neposredne demokracije, od volitev in pravice do odpoklica in do širokega sodelovanja državljanov pri sprejemanju in uresničevanju sklepov. S takšno demokratsko revolucionarno prakso so se odbori naglo uveljavili kot organi ljudske obla-



Posnetek z 2. zasedanja Avnoja

sti, kot izraz neposredne suverenosti ljudstva. S tem je bil v bistvu vnaprej določen celoten potek naše revolucije kot socialistične... Zato ni naključje, da so se že pred konstituiranjem Avnoja kot vrhovnega zakon-

dajnega telesa oblikovala nacionalna politična telesa, se pravi sveti narodne osvoboditve za področje današnjih republik in pokrajin, ki so imeli tudi prerogative organov oblasti. To pomeni, da so že takrat

bili ustvarjeni temelji federativne ureditve, enakopravne skupnosti prostovoljno združenih narodov.

Sklepi drugega zasedanja Avnoja so dejansko rezultat sklepov predstavniških teles posameznih narodov Jugoslavije, sklepov, ki so bili sprejeti že pred zasedanjem v Jajcu. Na drugem zasedanju Avnoja so bili postavljeni pravni temelji federativne državne skupnosti in s tem tudi temelj njene suverenosti in integritete. V deklaraciji drugega zasedanja Avnoja je bilo potrjeno leninsko načelo pravice narodov do samoodločbe s pravico do odcepitve. V sklepih tega zasedanja se poudarja, da ne more nihče razen narodov Jugoslavije odločiti o notranji ureditvi Jugoslavije, s čimer se je Avnoj odločno izrekel proti katerikoli obliki tuje intervencije in vmešavanja v notranje zadeve države. Ta odločnost se je izrazila tudi v zahtevi, naj zavezništvo spoštujejo svobodno izraženo voljo narodov Jugoslavije in prenehajo podpirati begunsko vlado. Na tem zgodovinskem zasedanju je bilo razglašeno načelo kontinuitete jugoslovanske države v mednarodni skupnosti, ki so ga narodi Jugoslavije praktično potrdili v skupnem osvobodilnem boju. V skupnem boju se izraža odločnost vseh narodov Jugoslavije, da ostanejo trdno združeni, na enakopravni osnovi, v obrambi svoje integritete, ne da bi komu priznavali pravico do razkosanja Jugoslavije.

»Naskok na nebo«

Pet let poprej pa je Tito na zborovanju v tem bosenskem

mestecu, kjer je bila rojena nova Jugoslavija, pojasnil, zakaj je vodstvo osvobodilnega boja »pohitelo« in že sredi vojne vihre sprejelo te pomembne odločitve.

»Ko smo iz pete ofenzive znova prišli kot zmagovalci, čeprav hudo izkrvavljeni, smo se takoj odločili, takoj smo presodili, da je že napočil čas za korak naprej, da ne bomo več neka brezimna gozdna partizanska vojska, marveč da moramo ustvariti nekaj, kar bo svet mogel bolj neposredno videti, nekaj, iz česar bo videti, da je to stvar vsega ljudstva, ne pa nekakšnih skupin obupancev.

Toda v tistem času je bilo zunanemu svetu težko dokazati resnico o našem boju. Vrstile so se najrazličnejše mistifikacije in z raznimi Dražami in drugimi izdajalci so slepili svet, o nas se pa ni nič vedelo. Naši krvavi boji in tisoči in desetisoči naših mrtvih niso mogli odpreti oči in prinesiti resnice v svet tako hitro, kot smo to želeli. Toda tu v Jajcu smo sprejeli daljnosežne sklepe, ki so bili pogumni prav tako, kakor bi bil naskok na nebo. Bili so pogumni in svet se je osupel vprašal, od kod imajo ti ljudje pogum in moč, da sprejemajo takšne sklepe. Mi pa smo svojo moč in srčnost dobivali vsak dan skupno z ljudstvom na bojišču, skupno z njegovim trpljenjem in njegovimi žrtvami.

(Nadaljevanje prihodnjic)

DE	AMER. FILMSKA IGRALKA (SISSY)	TUJE ŽEN. IME	ETILNI ALKOHOL. VINSKI CVET	NEM. FILM. IGRALKA (KARIN)	KARDE. LJEV. PSE. VDONIM	PEVKA TURNER	VSADITEV	O'NEILL EUGENE	?	NASPROT. NIK	POČASNA SLOVESNA SKLADBA	ANTON NOVAČAN	SMRDO. KAVRA	SESTAVIL. R. N.	MAJHNA EMA	GL. MESTO ITALIJE	GR. JUNAK PRED TROJO	TELESNA POSKOBA
PRIPO. MOČER.									NEVOJAKI					DRŽAVNA BLAGAJNA				
ATOR PO. OPIISOV									SVETOV. NA EPI. DEMUJA					GL. MESTO ARMENIJE				
AL. MATIN. SKA. VISNJA								VIOLINIST OZIM				BOG ZLA PRI PERZIH						
AMER. MERA ZA MLEKO				SOD. SLOV. SKLA. DATELJI				PLANOST				FORMAT PAPIRJA				SARAJEVO		
OSNOVNA MERA				TITAN		OBRI	LUDOLFO. VOŠTE. VILO		GR. BOG VETROV			JEZERO V TURČIJI				SOL. SOLI. TRNE KISLINE		DIRIGENT DANON
GRM Z RDEČIMI PLODOVI. KOSTENIKA							HRV. FILM. IGRALKA		ZEMELJ. OŽINA		IGRALKA MIRANDA					BALETNIK OTRIN		
							VNEMA. POLET				EGON TOMC					AVTO IZ SARAJEVA		
															NEM. SKLA. DATELJI (WERNER)			
										ZMIKAVT								
										RADU								
											REKA V ZDA S SLAPOVI							
											POLJE. DELSKI VLAČILEC							

Nagradna križanka št. 40

Rešitve pošljite do 20. decembra 1983 na naslov: DELAVSKA ENOTNOST Ljubljana, Celovška 43, s pripisom na ovojnici: NAGRADNA KRIŽANKA ŠT. 40. Nagrade so 500, 400 in 300 dinarjev.

Rešitev nagradne križanke št. 39
KLAPA, MAAS, STRAŠILA, RENAN, AVGUST CE-

SAREC, ATALA, REALKA, NINIVE, VITO, VT, TAINE, NEGEV, ANOMALIJA, SPA, RA, RAMAJANA, PASTERNAK, HOMEINI, TAURUS, VNOS, KOR, BESI, KINETIKA, UNEC, AK, CIMA, KANA

Izrebrani reševalci nagradne križanke št. 39
1. nagrada 500 din: Hedvika Štajner, Kamniška 50,

62000 Maribor;
2. nagrada 400 din: Alojz Ferkulj, Britof 304, 64000 Kranj;
3. nagrada 300 din: Mojca Habijančič, Pivška 2, 66230 Postojna.

Nagrade bomo poslali po pošti.

Delavska enotnost

Delavska enotnost, glasilo Zveze sindikatov Slovenije. List je bil ustanovljen 20. novembra leta 1942.

Predsednik Josip Broz Tito je Delavsko enotnost 15. novembra leta 1967, ob njeni 25-letnici, odlikoval z redom zaslug za narod z zlato zvezdo.

Izdaja ČGP Delo — tozda Delavska enotnost, 61000 Ljubljana, Celovška cesta 43, poštni predal 313-VI; telex 31 787

Glavni urednik in direktor tozda: Dušan Gačnik

Odgovorni urednik: Franček Kavčič

Člani uredništva: Andrej Agnič (fotoreporter), Ciril Brajer (energetika), Marjan Horvat (družbenopolitični sistem), Meri Jurca (tajnica), Ivo Kuljaj (socialna politika), Damjan Kržižnik (reportaža), Emil Lah (zunanja politika), Franci Mulec (teh. urednik), Boris Rugelj (gospodarjenje), Sonja Seljak (lektorstvo, redakcija), Janez Sever (reportaža), Peter Stefančič (sindikalna politika in priloge), Andrej Ulaga (namestnik odgovornega urednika), Janez Voljč (posebne naloge), in Igor Žitnik (izobraževanje, kultura).

Pomočnik direktorja tozda Milan Živkovič

Telefoni: glavni urednik in direktor tozda 322-778, odgovorni urednik 313-942, pomočnik direktorja tozda 322-778, tajništvo uredništva 313-942

Naročniška centrala 321-255, 311-956 in 323-951

Založba Delavske enotnosti, Celovška c. 43, Ljubljana, odgovorni urednik 323-951

Uredništvo: Naš delavec, skupna revija slovenskih časnikov in revij, Ljubljana, Celovška c. 43, 311-956

Uredništvo: Naša Zena, Ljubljana, Celovška 43, 321-255 in 321-651

Center za razvijanje obveščanja v združenem delu in servisu za tisk glasil organizacij združenega dela, Ljubljana, Celovška c. 43, 320-403 in 323-951

Ekonomsko komercialni sektor, Ljubljana, Celovška c. 43, 320-403

Računovodstvo, Ljubljana, Hrvatski trg 3, 312-125 in 310-923

Žiro račun 50100-603-41502

Knjigarna galerija, Ljubljana, Tavčarjeva ulica 5, 317-870 in 312-691

Posamezna številka Delavske enotnosti 10 din, letna naročnina 520 din. Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo. Poštnina plačana v gotovini.

Tisk Ljudska pravica Ljubljana

Izdajateljski svet Delavske enotnosti: Drago Seliger (predsednik), Ciril Brajer, Magda Erbežnik-Bučar, Dušan Gačnik, Alfred Golavšek, Jože Hozjan, Franček Kavčič, Vlado Krivokapič, Ivo Miglič, Leopold Perc, Jože Peterkoč, Brane Praznik, Pavel Stupnikar, Andrej Ulaga in Igor Žitnik.

Pogovor z delavcem Roga Martinom Beberjem

V delavsko samoupravljanje še vedno trdno verjamem

Martin Beber, delavec ljubljanske Tovarne koles Rog, je po narodnosti Hrvat, ki ga je življenjska pot z 18 leti (leta 1948) zanesla iz Hrvaškega Zagorja v Slovenske Konjice. Tu se je v dveh letih izučil za dimnikarja, vmes pa je v mladinski delovni brigadi postavil železniško progo Sežana — Dutovlje. Vojaščino je odslužil v Kočevju.

»Dimnikarski poklic je bil zelo naporen. Vstajal sem ob štirih zjutraj, delal po ves dan. Zato sem spremenil poklic in se odločil za brusilca v Rogu,« je pripovedoval Martin, ki zaradi iskrivega pogleda, rahlo pobeljenih las in košatih brk nehote spominja na Lecha Walenso.

V Rogu je bil najprej kontrolor mehanske obdelave, po šolanju na srednji tehnični šoli se je preselil med letече kontrolorje proizvodnega procesa, nazadnje pa je postal vhodni kontrolor in vodja avtoparka, kar je še danes.

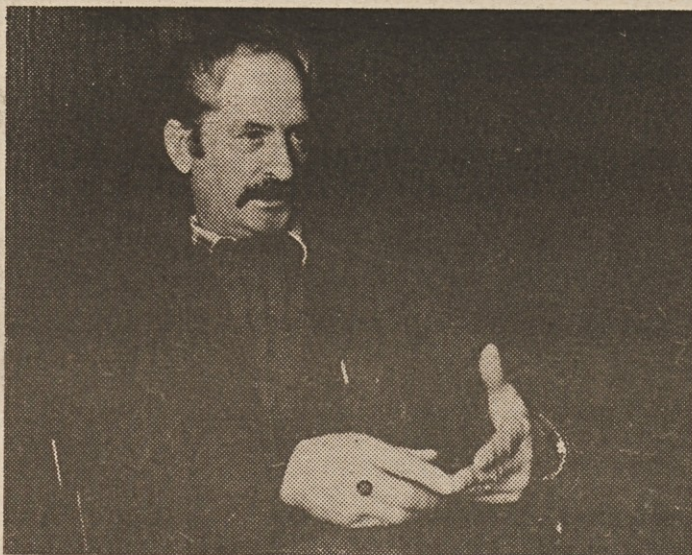
»Zakaj je potreben ta pogovor, saj že tako preveč govorimo, premalo pa naredimo,« je odrezavo in na pol v šali dejal ob stisku rok.

— V naši družbi smo začeli razvijati samoupravne odnose leta 1950, pod znanim geslom »tovarne delavcem«. Kako ste na lastni koži čutili samoupravno vrenje, ki se je takrat začelo v tovarnah?

»Razvoj samoupravljanja je bila nova politična poteza, ki smo jo delavci vzeli zares. Verjeli smo vanjo in še danes verjamemo, da je ideja delavskega samoupravljanja mogoče v celoti izpeljati v vsakodnevnem življenju. Toda ko hočemo upravljanje z družbenimi sredstvi vzeti v svoje roke, vse pre pogosto naletimo na najrazličnejše ovire.«

— Naštejte nam nekatere!

»V petdesetih in šestdesetih letih je bil samoupravni razvoj v vzponu. Cene izdelkov smo lahko oblikovali v odvisnosti od prodaje. To zdaj ni več mogoče. Pojavili so se samoupravni sporazumi o cenah in s pomočjo teh lahko dobavitelji osnovnih surovin in reprodukcijskega materiala izsiljujejo podražitve. Sava-Kranj, na primer, zahteva 246 odstotkov višje cene za gume, ki jih potrebujemo za kolesa. Zato bomo mi na izgubi letno za 6



starih milijard, saj koles ne smemo sorazmerno podražiti. Ali je to samoupravljanje? Mislim, da ni.«

— Opišite nam življenjske trenutke, ko ste se kot delavec samoupravljalec počutili bodisi posebej ponosno bodisi prevarano.

»Bila so leta, ko smo bili delavci za svoje delo še kar pošteno plačani in ko smo bili na svoje delo ponosni. V zadnjem času pa ni več čisto tako. Razočarani smo, še zlasti komunisti, da je do tolikšne gospodarske krize sploh prišlo. Pred desetimi leti na kaj takšnega sploh pomislil nisem. Najbolj pa me kot komunista boli in bega, da v jugoslovanski partiji — kot se je pokazalo na zadnji seji CK ZKJ — ni prave idejne enotnosti, kar čutimo vsi delavci. Komunisti izgubljajo zaupanje ljudi in to nas mora skrbeti. Sprašujejo se, zakaj so zvezni partijski organi dovolili — na primer — pretirano vpisovanje mladine na kosovsko univerzo, dela zanje pa ni, zakaj so pristali na gradnjo rafinerij domala v vsaki republiki in pokrajini itd.«

— Tudi vi ste aktivist Zveze komunistov, sindikata in drugih družbenopolitičnih organizacij. Kakšne so vaše izkušnje, kje subjektivne sile popuščajo v boju za neposredne delavske interese v tovarnah, krajevnih skupnostih, občinah?

»Osnovne in občinske sindikalne in partijske organizacije so se doslej premalo dosledno

borile za uveljavljanje ustave in zakona o združenem delu, pa tudi zakonov, samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov. Toda v zadnjem času se to vendarle spreminja na bolje.«

— Kako ste komunisti in sindikalni delavci v Rogu uredili nagrajevanje po delu in rezultatih dela?

»To imamo urejeno. Osnova za nagrajevanje po delu in njegovih rezultatih je obračun dela, stroškov in ustvarjenega dohodka po enotah. Priznam, da tudi naš sistem nagrajevanja ni povsem pravičen, da so nekateri premalo plačani za svoje delo, drugi pa se spretno skrivajo za skupinsko normo. Toda boj proti lažni solidarnosti je pač dolgotrajnega značaja, ne da se ga dobiti kar čez noč. Sicer pa le 13 delavcev od 1100 zaposlenih prejema manj kot 9000 din osebnega dohodka.«

— Kakšna pa so prizadevanja za čimvečji dohodek, ki je edina prava podlaga za ohranjanje ali celo dvig sedanje življenjske ravni delavcev?

»V delovni organizaciji Rog smo v prvih devetih mesecih letos uspeli povečati dohodek za 14 odstotkov v primerjavi z enakim obdobjem lani, v temeljni organizaciji Proizvodnja delov pa za 22 odstotkov.«

— Ali ste v sindikalni organizaciji kdaj razpravljali o tem, da je večji dohodek verjetno le rezultat dviga cen, ne pa večje storilnosti, boljše organizacije dela in podobno?

»Ne gre le za višje cene izdelkov. Večji dohodek je rezultat tudi večjih prizadevanj delavcev v proizvodnji in skupnih službah, saj smo, na primer, izboljšali oskrbo proizvodnje z reprodukcijskim materialom. Upoštevati morate tudi, da ne moremo bistveno izboljšati okoli 65-odstotne izkoriščenosti strojev, saj je večina med njimi že odpisanih oziroma dotrajanih.«

— Štiridesetletnica Avnoja pomeni tudi zmago bratstva in enotnosti naših narodov in narodnosti. Kako vi doživljate letošnji 29. november, dan republike? Kaj vas v težkem gospodarskem in političnem trenutku hrabri in vam vliva novih moči, kaj pa vas sili v malodušje?

»Hrabri me stabilizacijsko treznjenje in poudarjanje osebne odgovornosti, o čemer teče v zadnjem času odkrita beseda na partijskih sejah. Upam, da bomo vztrajali pri tem do konca. Vesel sem tudi boja zdravih sil proti birokratskemu načinu dela, ki ga je vse preveč v naši republiki in federaciji, pa tudi v občinah. Skrbim pa me divjanje cen in vse večja inflacija. Če tega ne bomo zavezili, bo prišlo do resnih težav delavcev, saj nekateri že zdaj živijo na robu eksistenčnega minimuma. Res je, da vsi tega na glas ne povedo, to pa je nevarno. Pogosto mi rečejo, da je vse odločeno, naj jih oustim pri miru. Toda v sindikalne aktiviste in člane ZK v Rogu še nekako zaupajo, zaupanje v partijske in sindikalne organe v občinah, republikah in federaciji pa že nekaj časa izgubljam.«

— Pozabili ste reči besedo ali dve o bratstvu in enotnosti ...

»V zadnjem času se razplamteva nacionalizem vseh vrst, ki je v precejšnji meri posledica zaostrene gospodarske krize. Menim, da sta bratstvo in enotnost na pošteni podlagi čudovita moralna in revolucionarna pridobitev, ki ju moramo razvijati še naprej. Nikamor pa nas ne bosta pripeljala lažna solidarnost in medsebojno obtoževanje. Kdor dela v težjih okoliščinah, naj ima večji osebni dohodek, ne pa da ima, na primer, rudar pri izkopu 400 metrov pod zemljo enako plačo kot pri površinskem kopu.«

Emil Lah

Stanovanja so in niso

Sredstva velik problem

Zakon je pred dvema letoma spremenil način financiranja stanovanjske gradnje. Odpravljena je bila tržna gradnja in uveden investitorski način financiranja stanovanjske izgradnje. S takšno spremembo se je zgodilo to, da stanovanja so, če gledamo na rezultat gradnje in zanimanje zanje, in da stanovanj pravzaprav ni, če pogledamo pogoje in predvsem — cene.

Investitor stanovanjske gradnje, družbeno usmerjene po planih, je samoupravna stanovanjska skupnost. Organizacije, ki pridobivajo stanovanja, pa so soinvestitorji, ti pa so izbrani na osnovi posebnega natečaja. Ko so in če so izbrani, lahko sklenejo pogodbo o predkupni pravici za pridobljena stanovanja. Kupnino plačajo v petih brezobrestnih obrokih, lahko uporabijo kredit — vsekakor pa imajo prednost tisti soinvestitorji, torej organizacije, ki zagotovijo dovolj lastnih sredstev in manj kreditov.

Sedaj ni vprašanje, kaj prinaša takšen način financiranja stanovanjske gradnje. Vsekakor je res, da kupec stanovanja ne more več priti naravnost k izvajalcu del, torej gradbenemu podjetju in kupiti stanovanje — pa čeprav ima vsa sredstva pripravljena. Prijaviti se mora namreč na natečaj.

Da stanovanja so in niso, imamo lep primer tudi v Mariboru. V aprilu je bil razpisan natečaj za izbor soinvestitorjev in natečaj za dodelitev kreditov iz vzajemno združenih sredstev. Od 539 razpisanih stanovanj jih je bilo razdeljenih le 220, rok za prijave na natečaj je bil podaljšán vse do jeseni, kajti odziv organizacij je bil premajhen. 319 nerazdeljenih stanovanj po prvem roku natečajev je le prevelika številka, če vemo, kakšni so stanovanjski problemi v Mariboru. Od 220 razdeljenih stanovanj so soinvestitorji le za 88 zagotovili v celoti lastna sredstva, ostalo pa so bili krediti iz vzajemno združenih sredstev. Največ zanimanja je bilo za manjša stanovanja, od enoinpolsobnih do dvoinpolsobnih. Za večja stanovanja, od trisobnih do štirisobnih, ni bilo nobenega zanimanja, četudi so bile lokacije teh izredno zanimive — od Gregorčičeve, Smetanove ulice do Pristana — stanovanja torej skoraj v samem središču mesta.

Ali je vzrok za takšno stanje, da stanovanja so, stanovanjski problemi pa niso rešeni — v sistemu? Vzrok je v veliki večini primerov cena, ki se povzpema tja do 57 tisoč dinarjev na kvadratni meter in več, vemo pa, koliko kvadratnih metrov imajo velika tri ali štirisobna stanovanja.

Kaj bo pokazal novi natečaj v Mariboru? Cene kvadratnega metra bodo večje, stanovanjskega denarja v organizacijah, torej soinvestitorjih bo manj, stanovanjskih problemov bo več. Stanovanja bodo verjetno torej ponovno ostajala nerazporejena, saj je manj tudi kreditnih sredstev iz vzajemno združenih sredstev. Rešitev je verjetno predvsem v ceni kvadratnega metra stanovanjske površine — vendar imajo na to ceno gradbeniki pravzaprav zelo malo vpliva in njihovo delo predstavlja v končni ceni stanovanja razmeroma majhen odstotek. Rešiti je potrebno torej problem cene, problem prevelikih stanovanj so gradbeniki oziroma projektanti že tako rešili, saj načrtujejo le manjša. Naj bo to primer Stare cerkve v Ljubljani ali Pristana v Mariboru. Morda je takšen sistem stanovanjske gradnje teoretično pravilen in dober, vendar se je ponovno pokazalo, da bodo potrebne še številne spremembe, če želimo, da stanovanja zgradimo, prodamo in jih na koncu koncev tudi uporabljamo.

B. Š.

PRI NAS BOMO ZIBALI

Koristen priročnik za bodoče mamice, v katerem je opisan potek nosečnosti, priprava na porod, nega med nosečnostjo, pravna in socialna zaščita noseče ženske in še marsikaj.

Priročnik stane 30 dinarjev. Izpolnjeno naročnico pošljite na naslov: DE — NAŠA ŽENA 61000 Ljubljana, Celovška c. 43, p. p. 313-VI.

LIFE SVEDER: IDEJA

